

A black and white sketch of a tree with a person sitting at its base, set against a background of water and a small boat. The tree is the central focus, with its branches reaching out. The person is small and sits at the base of the tree. The water is depicted with horizontal lines, and a small boat is visible in the upper right. The overall style is that of a pencil or charcoal drawing.

T. Igor Csaba

A TŰ ÉS A LOVAGREND TÖRTÉNETE

T. Igor Csaba

A tű és a lovagrend története

Két történet

A borító Farkas Dorottya grafikája

TARTALOM

21 gramm

A gerébek titokzatos háza

Előszó	
Online tanítás	
Gyakornokok	
Megérkezés	
A gerébház	
Régi és új történetek	
Petre Aioanei	
A pilóta megjelenik az elbeszélésben	
A kéztelen lovag	
Hogyan lesz valakiből műgyűjtő	
A lovagok tavasza	
Egy titkosszolga	
A kút és a repülőgép	
A barna ruhás nő	
Megoldás	
Az író végszava	

21 gramm

(Az utazó utolsó látogatása)

Tél volt, estefelé, legalábbis sötét volt már, mert mindenki észrevette azt a jelenséget, ha akarta, ha nem. Az történt ugyanis, hogy néhány percre elveszett a villanyáram. Az egész országban. Eleinte pislákoltak a világítótestek, majd szépen elsötétültek. Nem sok időre, mindössze néhány percre. Talán öt perc volt, talán annyi sem. Azután minden visszatért a rendes kerékvágásba.

Újságírók kérdezősködtek volna a jelenség okáról, mint tudjuk, ők állandóan kíváncsiak, s az ördögnek is eladnák a lelküket egy jó sztoriért. De aznap nem volt szerencsájük. Eleinte azért nem lehetett kapcsolatot teremteni a villamosművekkel, mert minden vonal foglalt volt, később pedig – ez már másnapra esett – valami értelem nélküli blablával ütötték el a dolgot, amiből tudható lett, hogy ők sem tudnak semmit.

Abban az órában Bekeháti Miklós a csillagvizsgálóban volt. Tehette, merthogy csillagász volt a mestersége. Az idő nem volt sem jó, sem éppen rossz. Az ő szemszögéből nézve. Felhők voltak, de nem mindenütt, ő pedig jó reménnyel várta az ég kitisztulását. Éppen a Jupiter–Szaturnusz együttállása volt néhány nappal azelőtt, ezért reménykedett, hogy talán még elcsíphet valamit, amit a többiek nem vettek észre. Persze... hiú reménység volt.

Akkor történt. Vagyis éppen a szeme előtt, távcső sem kellett hozzá, szép nyugodtan elvonult az a világító jelenés. Annál is inkább lehetett látni, mivel az áramkimaradás éppen a legszebb teljességében volt. Jókor tüzes objektum volt, akkorának nézett ki, mint a Hold átmérőjének körülbelül a negyede. Szóval jókora hullócsillag lehetett... volna. De felfelé ment. Úgy is tűnt el, valahol az égbolt északnyugati részén. Mind kisebb lett, majd eltűnt.

„Ejnye, ezt elszalasztottam!” és valóban, még egy kisebb kereső távcsövet sem volt ideje ráállítani. Fénykép? Hogyisne! Jó volna!

A jelenség eltűntével az áram is visszajött. Miki olyasmire gondolt, hogy lehetett az valami meteorológiai rakéta, esetleg katonai, csak az ördög tudja, melyik idegen nagyhatalomnak a támaszpontjáról. Este kilenc óráig tűnődött a dolgon, aztán jött a váltás. Még elmondta neki az eseményt, előadva hozzá a saját bambaságát is és azzal az egész annyiban maradt. A naplóban mint véletlen esemény került bejegyzésre.

A szobában négyen „laktak”. A laktak szót azért tettem idézőjelbe, mert azok négyen nem saját akaratukból éltek azon a helyen. Az a szoba ugyanis egy börtöncella volt. Meglehetősen modern, sok szegény ember, kevésbé szerencsés országban örült volna, ha olyan szobája van, de ez a lényegen mit sem változtatott. A lényeg pedig az volt, hogy a szoba vasajtaja csak kívülről volt nyitható.

A négy lakó mindegyike éppen az ítéletére várt. Vagyis nem az volt a hosszútávra szóló lak-helyük. A négy férfi közül kettő úgynevezett nehézfiú volt. Az egyik egy jókora melák ember, a másik pedig egy középtermetű, akin semmi különleges látnivaló nem volt. No, az alighanem valami főember lehetett a szervezett bűnözésnek nevezett, társadalmon kívüli társadalomban. A harmadik férfi szintén középtermetű volt, meglehetősen fesztelenül viselkedett, mint aki korábbi éveiben már megszokta a hasonló helyeket.

Utoljára hagytam azt, aki bizonyos értelemben a főszereplője lesz ennek a történetnek. Ő volt a legkisebb négyük közül és egyben a legfiatalabb is. Úgy nézett ki viszont, hogy a többiek mégis bizonyos tisztelettel viseltetnek iránta. Pedig nem tudtak valami sokat róla, legfeljebb annyit, hogy korábban pap volt. És talán még annyit azok, akiknek kinti kapcsolataik voltak, hogy vagy egy évvel azelőtt „kiugrott” a klérusból, egy családi tragédia utóhatásaként. Ez az ember különben is csak turistaként tartózkodott az országban, alighanem véletlen lehetett az, hogy lefogták. Tipikus esete volt annak, amire azt szokás mondani, hogy „rosszkor volt rossz helyen”.

Az is sejthető volt, hogy a „papocska” nem fog szigorú ítéletet kapni. A legrosszabb, ami történhet vele, hogy kitoloncolják az országból. Aminek ugyan minden valószínűség szerint ő maga is örült volna. Vagy talán örülni fog, ha úgy alakul.

Délután négy óra volt. A cellák előtti folyosón valami zaj támadt. Ha ki tudtak volna nézni az ajtó nyílásán, akkor minden valószínűség szerint fegyőröket láttak volna bal felől a jobb oldali cellák egyike felé közlekedni.

– Kezdődik – mondta a nagy melák.

Azok már tudták, hogy miről van szó. Le is ültek az ágyaikra, mintha nézők – igazából hallgatók – lettek volna egy előadáson és hallgatták volna, különböző érzelmekkel, de nagy beleéléssel azt, ami ilyenkor rendszeresen bekövetkezett.

Mert ez így ment már egy ideje. Nagyjából ugyanabban az időben, az örök egy kissé távolabbi cellában valakit, körülbelül rab lehetett ő is, addig vertek, amíg csak teljesen bele nem fáradtak. Az örök. Az a rab persze ordított, ahogy a torkán kifért, visszatérő kérése általában az volt, hogy „öljete már meg egyszer”!

De nem tették. Talán akarták volna, de az a fogoly sehogyan sem tudott meghalni. Pedig ő is szeretett volna, mert akkor legalább vége és nincs tovább. De nem halt meg. Az örök kifáradtak, ő maga tiszta lila volt meg kék, de nem halt meg. Sőt! Másnapra mintha még gyógyult is volna valamelyest. Akkor újrakezdték. Nem gonoszságból, hanem mert ki volt adva parancsba, hogy annak a fogolynak pusztulnia kell. És a parancs olyan helyről jött, hogy ellenszegülni nem volt ajánlatos. Mert akkor megeshetett volna, hogy az ellenszegülő került volna a fogoly helyére. És neki aligha lett volna olyan vasszervezete, mint a fogolynak.

A cellalakók először felháborodtak a hallott agresszivitáson, azután a rabot szidták, hogy hogy a bűdös francba nem tud már egyszer meghalni, ahelyett, hogy az ő nyugalma minden nap felzaklatja?

Aztán – belefásultak. Néha fogadásokat kötöttek, hogy aznap meddig fogják bírni és ki az, aki hamarabb kidől? A fogoly-e, vagy az örök? Rendszerint az utóbbiak unták meg. Káromkodtak is visszafelé jövet, hogy kimarjult a csuklójuk vagy a bokájuk, vagy egyéb nyavalyájuk támadt a renitenskedőtől.

A volt pap nem vett részt ezekben a tevékenységekben. Csak ült az ágya szélén némán, összetett kézzel és imádkozott. Ő ugyanis nagyjából tisztában volt az eseményekkel.

Úgy egy jó hónappal az előbb leírtak előtt találkozott Mihályffy Dezsővel. Azután történt, hogy már kivált a papságból, s volt állása is. Egy egyetemen tanított általános művelődéstörténetet. Az állásba éppen az új püspök ajánlotta be, akiről addig úgy hitte, hogy nem szereti őt az örök kíváncsisága és tudásvágya miatt. És... ami igaz, az igaz, nem mindig jó az, ha a hívek előtt olyan pap prédikál, akinek saját maga szerint is még sokat kell és akar is tanulni. De hát végül is kölcsönös tisztelettel váltak el és lám, állást is ajánlott neki. Persze, egy egyházi egyetemen.

Aztán nyár végével mind inkább érezni kezdte a nem sokkal azelőtt szeme láttára lezajlott tragédia utóhatását. Fizetés nélküli szabadságot kért hát és kapott is, tanulmányi célból, mivel régi ismerőse éppen akkortájt hívta meg magához, átugrott egy óceánt, s más kontinensre lépett.

Hamar kiderült azonban, hogy a valamikori hegyi kocsmáros nem kizárólag szívjóságból hívta meg. Valami középnyugati államban élt, igazán szép helyen, ahol az állam területének a fele (hegyes fele) erdőség volt, a másik fele pedig préri.

– Most zajlik a kormányzóválasztás – mondta – és nagy szükség lenne egy olyan emberre, aki ért az egyszerű nép nyelvén, amellettt köztudottan tisztességes. Már csak a papi múltja okából is.

– De hiszen én nem is tudok angolul! Vagyis, valamennyi éppenséggel rám ragadt, de korteskedni? Nem nekem való!

– Tudsz te annyit, amennyit kell! Meg aztán én is itt vagyok! Tudod, én a régi kormányzó mellett kampányolok, aki legalább nagyjából tisztességes! De most megjelent egy idősebb nő, konkurens, abból a fajtából, aki nem ismer se Istent, se embert, se erkölcsi vagy törvény szabta határokat.

No, a vége persze az lett, hogy mint mindig is a mai világban, az agresszívebb győzött – pénze is több volt neki valahonnan, mert saját vagyonából képtelen lett volna – és önágyaságának az egyik legelső kormányzói tevékenysége az lett, hogy lefogatta az egyre kellemetlenebbé váló Mihályffy Desideriust. Ahogy arrafelé nevezték. És vele természetesen azokat a stábjából, akiket még túl közelinek ítélték a saját szemszögekből.

Így állt tehát a helyzet abban az időpontban, amikor a jajgatás megint elcsendesedett, az örök pedig, szokásuk szerint káromkodva, visszaigyekeztek.

Az imádkozó fiatalember felnézett. A cellatársak, mintha megbabonázták volna őket, mereven ültek az ágyukon és néztek maguk elé. Egyedül a nagy melák, állítólagos gyilkos pillogott néha. Ő egyébként is különbözött a többitől. Például, ki tudta mondani a nevet, hogy Harangöntő Sándor. Valahonnan Dél-Európából származhatott, szerb volt, vagy albán.

Sándornak ugyanakkor látomásban volt része. Legalábbis először azt hitte. Sok emberrel történik hasonló, rendszerint kellemetlen álomból ébredve, hogy valami, rendszerint csúf vagy félelmetes alakot lát maga előtt, mintha a levegőből inkarnálódna. Az a valami ezúttal egy hatalmas rovar alakja volt. Lehetett vagy harminc centi hosszú, mint egy óriási cserebogár. A mi emberünk fel is ismerte. Kinyújtotta az ujját és rámutatott:

– Te, Bogár vagy! – így, nagybetűvel.

– Ismersz? – kérdezte a látomás.

Persze, hogy ismerte. Egy időben elég sokat hallottak róla, ő éppen a valamikori hegyi kocsmárostól. Irdatlan távolságból jött utas volt. A Bogár név, egyesek számára Bogárka, a rovarszerű teste miatt ragadt rá. Az a testalkat nagyon kényelmes volt, mert az úrben uralkodó negatív nyomásnak könnyűszerrel ellen tudott állni, de ellenállt a valóságos nyomásnak is a légkörrel rendelkező bolygókon. Valamint egyéb előnyei is voltak. Rövid ideig a hegyi kocsmá tulajdonosánál tartózkodott, segítve őt, ahogy lehetett. Azután elment. És körülbelül egy év után Dezső is otthagya a kocsmát. Sándor eddig nem gondolt arra, hogy a két esemény között talán összefüggés lehet. Persze kocsmáros azután is volt, fel is vette a Dezső nevet, de az már nem volt az igazi. Nem is maradt sokáig.

Hát lám, most visszajött! Bogár.

– Hogy találtál ide? – kérdezte felelet helyett. De tudta is, hogy fölösleges a szó, mert a másik úgy olvasott a gondolataiban, akárha kimondta volna.

– De hisz te hívtál! Egyébként elég nehezen sikerült idetalálni. Elment az energiám jó része. Egyszer fel is kellett töltekezniem. Képzem, hogy milyen zavarban lehettek az erdélyiek.

– Én? Én csak imádkoztam – felelte Sándor – Dezsőért. Hogy könnyebb legyen neki.

– Mi is meghallottuk. És visszajöttem. Van úgy, hogy fogjuk a másnak címzett adást is. Máskor is megtörtént már. Útközben volt időm meggondolni, hogy mi is legyen vele.

– Mit akarsz tenni? És mi van velük? – mutatott a cellatársakra.

– Valószínűleg hagyni fogom meghalni. Csendesen, fájdalom nélkül. Vigyázok rá, mert megérdemli! És mert szeretem! – válaszolt Bogár az első kérdésre. – Őket pedig egy kicsit lecsillapítottam. Hullámokkal. De bármit is csak holnap tehetek. Addig valahogy el kell töltenem az időt. Alighanem a te ágyadban fogok aludni. Sajna!

– De ha hozzám érsz, akkor sikítok!

Bogár... megsértődött.

– Elfelejtetted, hogy nő vagyok! – mondta szomorúan. A szavakat Sándor ezúttal már csak a fejében érzékelte. – Fogsz te még vernyákolni, hogy feküdjek melléd! Nagyon szép nő tudok lenni!

Így lett hát. Az éjszakát együtt kellett töltsék, mindkettő olyan kicsire húzódva össze, amennyire csak lehetett. Bogárnak sikerült jobban. A többi rab egész nap úgy mozgott, mintha holdkórosok lettek volna.

Másnap, amikor az idő eljött, Bogár eltűnt. Teljesen láthatatlan lett. A másik cellából a kiáltozás, segítségkérés egy ideig még folytatódott, aztán elült.

– Most aztán pucoljunk! – mondta Bogár visszatérve.

– Te igen, de én?

– Te semmit se kell tegyél! Mindent én intézek!

– Körözni fognak.

– Ezek???

– És velük mi lesz? – a cellatársakra mutatott.

– Felébrednek majd. Téged meg hazaviszlek.

– Dezső meghalt?

– Nem. Te vagy Dezső! Nem érzed?

De! Érezte. Hogy a tudata egyre gazdagodott.

Az utazásból semmit nem érzett. Később arra gondolt, hogy Bogár valószínűleg kikapcsolta a tudatát, de mint lehetőség a teleportálás is megfordult a fejében. Ismerve a Bogár – és társai – képességeit, később megmaradt az első változatnál.

– És a lelke? – ezt már otthon kérdezte, amikor leszálltak a düledező hegyi kocsmánál. Valamilyen ismeretlen okból az utazó szerette azt a helyet.

Csak álltak egymással szemben, a kis alacsony, de rettenetes lelki és testi erővel bíró Bogár és a fiatalember, aki, erre ekkor döbbsent rá, éppen a halál torkából szabadult. Mert éppen az lett volna a sorsa, mint a rabtársának.

Nézték a félig rom épületet és gondolkoztak, hogy mit kell majd rajta javítani. Mit kell teljesen újjáépíteni, és mi az, ami egyelőre maradhat úgy, ahogy van.

– A lelke? – kérdezte Bogár. – No, ez talán az egyetlen tulajdonság, amiben ti többek vagytok, mint mi. Erről alig tudok valamit azon kívül, hogy van. Létezik. Talán valamikor régen építették be az emberekbe és az segíthetett ahhoz, hogy minden erőszakosságotok mellett is a mai napig túléljete. Talán úgy épülhetett be valamikor régen az őseitekbe, mint jóval régebben az állatvilág sejtjeibe a mitokondrium. Mert az sem volt mindig az állati élet velejárója. Azt tartjátok, hogy a lélek súlya huszonegy gramm? Én nem hiszem. Az, ami huszonegy gramm súllyal bír, szerintem csak az anyagi támasztéka a léleknek, amely nem anyag, hanem működés. Nem tudom. Talán azt is te öröklöd. De ez már nem tőlem függ. Valaki mástól – és bizonytalan mozdulattal felfelé mutatott, nehezen forgatva a fejét.

A fiatalember bólintott. Bogár folytatta:

– Anikót itt hagyom neked. Feleségnek. Ő is én vagyok. Addig, amíg végleg el nem kell menjek. Amíg olyan távol nem leszek, hogy nem érzem a létezését. Azután már ketten kell boldoguljatok! Ne feledd, hogy most már te vagy a hegyi kocsmáros!

Aztán... elment. Az új Dezső még sok mindent szeretett volna kérdezni tőle mielőtt elmegy, de csak egyetlen kérdésre volt ideje.

– Minket nem tudsz úgy megerősíteni, mint amilyen te vagy? Ti vagytok?

– Nem! – válaszolt Bogár, ezúttal nagyon szigorúan. – Nem is tudnám és még nem is vagytok rá felkészülve. Vagy talán számodra olyan nagyon jó lenne az, ha csak a leggazdagabb emberek lennének olyanná, mint mi? Merthogy csak ők képesek megfizetni? A csalók? Szélhámosok? Akik talán tömeggyilkosságok árán szereztek maguknak vagyont? Hiszen láttad! Ott voltál. S a többi, az alkotók, a tudósok, a művészek, azok, aki a legértékesebbek közöttetek, azok a régiek maradnának? Vagy éppenséggel „feláldozhatók” lennének? De hát ez úgys csak elméleti vita, mert nem is hagyná nekünk. Ő!

És Bogár azon a napon már másodszor erőltette a felfelé nézést.

A férfi megszégyenülten hallgatott.

Az ösvényen Anikó jött felfelé, csendesen.

És kevéssel több, mint kilenc hónap után Anikó egy egészséges fiúgyermeknek adott életet. Aki a keresztségben a Sándor nevet kapta.

Bogár soha nem tért vissza. Félt ettől az erőszakos bolygótól.

Búzaháza, 2021. 01. 26.

A gerébek titokzatos háza

Előszó

(Azok számára, akik tudnak, szoktak és szeretnek olvasni)

Nyár végi, vagy őszei délután. Még nem sötétedik, de a Nap már lement. A szoba falai fából vannak, benne egy szuszék, a többi bútor egy kecskelábú asztal, mellette ugyanolyan, rövid pad. Az ablak alatt állványon lapos kád, benne víz. Ezt mosdásra és tükörként is lehet használni. A szoba falát művészi faragványok, kisebb szobrok díszítik.

Krimhilda: *(Magas, büszke, szép, szőke nő. A ruházata valami átmenet a római férfi és a bizánci női ruha között. Bejön az ablakkal szemközt levő ajtón. Amikor bejön rajta, látszik, hogy igazából nem ajtó az, hanem szép, díszes nemezfüggöny. Krimhilda határozatlanul megáll a szoba közepén, néz jobbra-balra, majd járkálni kezd körbe a szobában, mintha várna valakit, vagy csapdában lenne. Aztán egy idő után abbahagyja és leül a padra. A könyökével az asztalon támaszkodik, fejét a két keze között tartja.)* Jaj! *(Kis ideig nem történik semmi, ő meg csak ül, mint aki gondolkodik.)*

Edekon: *(Középtermű, kemény harcosnak kinéző, jó ötvenest mutató férfi. Vezéri díszek nélkül, egyszerű, piszkosszürke, tógyszerű köpenyben. Megáll Krimhildával szemben, az asztal túlsó oldalán.)* Asszonyom! Köszöntlek!

Krimhilda: *(Felnéz)* Köszöntlek vezér! Mi hír van odakint?

Edekon: Még tart a csata!

Krimhilda: *(Sóhajt.)* Bárcsak már vége lenne! Akárhogyan is!

Edekon: *(Szelíden)* Ne kívánd, asszonyom!

Krimhilda: Igen. Tudom. Akkor határoztok majd a sorsomról. De mégis! Mennyi vér! Mennyi élet!

Edekon: Tudom. Azt hiszed, hogy én nem sajnálom? Szép, okos ifjak, jobbra hivatottak! Aztán egy véletlen suhintás, a harc hevében észre sem veszik, védeni nem lehet és... vége. De hát... nincs más kiút! El kellett ennek már dőlnie valahogy! Akárhogyan! Mint rothadó seb fortyogott a nép közt, tudom, hogy kegyetlenség, de jobbat nem tudok. A seborvos sem tesz másként, kivágja a húst körülötte, hogy éljen az ember. Akárhogyan. Csonkán, bénán, de éljen!

Krimhilda: És hogy látod, ki győz?

Edekon: Ne érdekeljen az téged, asszonyom! A te sorsod már mindenképpen eldőlt. Innen vagy onnan, mindegy az neked. Egyébként az enyém is, csak nem azonnal.

Krimhilda: Igen, tudom. Ámde felelősnek érzem magamat. Mit érzem?! Felelős VAGYOK! Vagy tán te nem?

Edekon: Szeretném hinni, hogy majd még irányíthatok a sorson. Nem sokáig és semmi-kepp sem sokat. Talán egy évig. Igaz, az messze nem elég. De élhet Róma tán! A VÁROS! De mit tehetsz te?

Krimhilda: Sokat! Vagy nem tudod, hogy istennő vagyok? Wotan leánya, Siegfried özvegye. És most immár az Attiláé is.

Edekon: *(Keserűen elhúzza a száját)* Az ám, és épp a te saját kezedtől!

Krimhilda: Nem lehetett másképp! Megfáradt már a sok vértől, csatától. Te nem is tudod tán, harcos, vagy nem is vetted észre, hogy milyen fáradt, gyenge, kedvetlen lett. Tán maga megtette volna, ha még tart sokáig, de keresztény volt, nem volt lehetséges!

Edekon: Attila? Keresztény?

Krimhilda: Rikától hallottam. Mani követője.

Edekon: *(meglepetésében füttyent)* Ejha! Ezt nem tudtam! Azért volt hát néha oly különös! Megérthetetlen! *(Ízlelgeti a szót)* Keresztény! Mani követője... De a tiszták közé nem tartozhatott! Hiszen embert ölt! Csak a védőkhöz... De akkor is! *(majd magához tér a csodálkozásból)* Nagyon szenvedett?

Krimhilda: Cseppet sem. Vagy alig. Hisz sok bort itattam vele. Csodálkoztak is! A többiek, ott a lakodalmon. Mondták, hogy nem szokott! Annyit sosem. Meg aztán én is jól tudtam a dolgomat. Amit kért, azt kapott.

Edekon: Tehát ő kérte... szavakkal?

Krimhilda: Szavakkal nem. De minden más formában. Mozdulatokkal, szeme könnyeivel, karjának kinyújtásával felém. Hisz tudta, ismerte neveltetésemet. Tudom, hogyan kell azt csinálni.

Edekon: Erről jut eszembe! Kérem a tűt!

Krimhilda: Máris? Kicsit még várni nem lehet?

Edekon: Máris! Különben talán elfelejthetem. Pedig arra még szükségem lesz. S nemcsak nekem. De te még maradj! Még nincs itt az idő! A tűt kérem csak! Amivel... megtetted!

Krimhilda: *(feláll ültéből és a szuszékhoz megy, felnyitja, s körülbelül harminc centiméter hosszú, díszes tokot vesz elő. Átadja.)*

Edekon. *(Nézegeti a kezében, forgatja, kinyitja, megint becsukja)* Szép tokja van. Faragott.

Krimhilda: Csontból van. A tok! A tű az én hajamban volt, azt tartotta. Így tanultuk, leánykoromban. Mielőtt papnővé lettem volna.

Edekon: S a tű aranyból. A nyele mindenképpen drágakövekkel van kirakva.

Krimhilda: Nem! Vasból, csak bearanyozva. Ha arany lenne, túl gyenge lett volna, elgörbül, s csak szenvedést okoz. Méltatlanul! De a drágakövek a nyelén, azok igaziak. Ennyi kijár Wotan leányának.

Edekon: Köszönöm, asszonyom, hogy elmondtad! Bár nem változtat semmin sem.

Krimhilda: El kellett mondjam, mert a barátja voltál. Talán az egyetlen.

Edekon: *(sötéten)* Talán.

(Kintről beszéd, lábdobogás hallatszik. A beszéd hol hangosabb, hol pedig halkabb. Krimhilda kifelé figyel, de nem tudja megérteni, hogy ki és mit beszél. Edekon ez idő alatt félig megkerülve az asztalt, a csont tűtartót visszateszi a szuszékba.)

Edekon: Kíváncsi vagy rá, asszonyom? Ha érdekel, nézz ki, kérdezd is meg, hogy ki az és mit mond!

Krimhilda: Igazán? Nem félsz, hogy megszököm?

Edekon: Innét? Hová? És ha sikerülne is, attól mindenképpen csak rosszabb lenne a sorsod!

Krimhilda: Igaz! *(Kinéz az ajtón, majd ki is megy. Beszél valakivel, majd megnyugodva visszajön.)*

Edekon: Nos, mit tudtál meg?

Krimhilda: Még nincs vége. De az Attila-fiak állnak vesztesre! Irnák megszökött. A népe is vele ment.

Edekon: Csaba?

Krimhilda: Igen, ha így szereted nevezni. Na? Nem nevezed árulónak?

Edekon: Nem, ő a jövő embere. Valakinek építkezni is kell. Akkor, amikor majd vége lesz a vésznek.

Krimhilda: Nocsak! Egészen úgy beszélsz, mintha én lennék a helyedben.

Edekon: Attól, hogy hadvezér vagyok, még lehet józan eszem. *(sóhajt)* Kár, hogy nem lett másképp!

Krimhilda: Kár! Tudtalak volna szeretni! És te is! Érzem!

Edekon: *(Lehajtja a fejét. Kis csend, aztán)* Most már mindegy! Ez volt megírva. A sors könyvében!

Krimhilda: Mit tudsz te a sorsról?

Edekon: Eleget. Táltos vagyok.

Krimhilda: Olyan isten-féle? Hát ezért voltál nekem már kezdettől fogva olyan ismerős!

Edekon: *(szelíden)* Nem isten-féle. Csak táltos! Aki látja a jövőt! Néha! Nem mindig. De Isten csak egy van! Az, akit te Wotannak, atyádnak tudsz. Én pedig Öregisten nevén tisztetem. De szerintem ugyanaz. Csak most.... Átmenetileg... az ellensége kerekedett felül. Azért van most ilyen világ, amilyen van.

Krimhilda: Most már tudom. Ezért szerettelek meg az első pillanatban, amikor megláttalak. És azt is tudom már, hogy te is... engem.

Edekon: Igen. De mondom, ez semmin sem változtat. Sajnos! Mert a nagykirálynak a barátja vagyok. Gyermekkorunk óta. És mert a népeink között akkora nagy a különbség, hogy azt nem lehet kiegyenesíteni. Csak harc árán.

Krimhilda: Gyermekkorotok óta? Melyiktek volt az idősebb? *(A nő láthatóan húzza az időt. Ugyanakkor az is meglátszik, hogy nem fél igazán attól, ami következni fog.)*

Edekon: Én voltam az idősebb. De nem sokkal. Csak két évvel. És volt egy olyan pillanat is, amikor az én döntésemtől függött a birodalmak sorsa.

Krimhilda: Mondd el!

Edekon: Nem jelentős. Tudod, amikor Attila gyermekkorában túszként Rómába került, Aetiussal lett kicserélve, meg akart szökni. Én tartottam vissza. Azt mondtam, hogy többet használ akkor, ha marad! Na! Ennyi volt.

Krimhilda: *(elgondolkozva)* Lám! Ezen múltott...

Edekon: Nem. Nem múltott ezen. Ha megszökik és életben is marad, akkor is, mindenképpen küldtek volna valakit. Mást. Talán Budát. Ruua nem engedhette meg magának, hogy szószegő legyen. És különben is féltékeny volt a testvére,

Mundzukra. Mi Bendeguznak tudtuk. Szóval, a Bendeguz pártját mindenképpen gyengíteni akarta. Talán azért, mert neki nem lehetett gyermeke. Ki tudja, miért?

Krimhilda: *(elhatározva magát)* Ó! Edekon! És most? Mi lesz? Valóban szerettél akkor? Talán még most is...

Edekon: Talán. De ez nem...

Krimhilda: Még nem is láttál igazából. Akarsz látni?

Edekon: Te akarsz, hogy lássalak?

Krimhilda: Igen! Legalább ennyi legyen! Mielőtt... mielőtt. *(Gyorsan feláll a padról, mielőtt még meggondolná magát és egyetlen mozdulattal ledobja magáról a ruhát.)* Nos! Ilyen vagyok. Egy istennő, Wotan leánya! *(Megáll a hadvezér előtt.)*

Edekon: *(simogatja, mintha egy kisbárányt simogatna)* Szép vagy, Wotan leánya! Nagyon szép!

Krimhilda: Mikor... halok meg?

Edekon: Mindjárt gyermekem! Szólok majd.

Krimhilda: *(sietősen)* De tudd, hogy minden csepp véreimből egy harcos germán férfi fog kikelni!

Edekon: *(megnyugtatóan, miközben tovább simogatja)* Tudom, gyermekem! Így lesz. De én már azt nem fogom látni. Hunyd le a szemed, kedvesem! *(Krimhilda becsukja a szemét)* Most pedig Wotan leánya, germán istennő! Fogadd a vasat! *(Olyan gyorsan szúrja meg és olyan pontosan, hogy a nőnek még összerázkódni sincs ideje. A fájdalmat sem tudja megérezni, csak egy nem is túlságosan nagy ütést.)*

Krimhilda: *(elhaló hangon, miközben lehanyatlik a hadvezér kezéből)* Minden csepp véreimből... egy germán... harcos!...

(Edekon érzi, hogy Krimhilda már nem él. Nagyon szelíden felfogja és amilyen kíméletesen csak tudja, elhelyezi az asztalon. Azután elveszi a tűtartót és azzal együtt az ajtóként szolgáló posztófüggönyhöz megy. Kimegy.)

Edekon: *(Kintről)* Gyertek, emberek! A királyné halott. Mutassatok tiszteletet!

Online tanítás

Egy kis kercegés, egy kis bizonytalankodás után láthatóvá lett a tanár képe a monitoron. Bár a járvány már lecsengőben volt, az egyetemeken mégis csak az online oktatás volt engedélyezve, ki tudja, miért? A hivatalos verzió a magyarázatra az volt, hogy nem szabad „diszkriminálni” azokat, aki nem oltatták be magukat, bár így, a végefelé már bőven volt vakcina, megtehették volna akármikor. Ha(!) akarják. Ám addigra már csak azok maradtak, akik nem is akarták soha. Ellenkezőleg, bőszen kampányoltak is ellene. A kormányok pedig ahelyett, hogy a helyükön kezelték volna őket, mint tömeggyilkosságra uszítókat, inkább a gazemberek érzékenységét féltették. Volt ez már így elég sokszor a haldokló birodalmakban.

A tanár tehát megjelent, s megtartotta az online előadást a figyelő harminchárom embernek. Ezt ugyanis ellenőrizte. Harminchárman voltak. Nem lett volna rossz arány, de a hallgatóságból mindössze huszonegy IP címet jelzett a számlálójára. A többiek... érdeklődők voltak.

Az előadó annak is örült, hogy ilyen külső kíváncsiskodók vannak, s amellet el tudta képzelni azt is, hogy egyik-másik monitort többen is nézték.

Elmondta tehát a mondanivalóját, meghozzá igyekezve, hogy minél kevésbé legyen unalmas, hátha megfogja a külsősöket, s tán azok közül is beiratkoznak néhányan a következő évben. „Lám, előnyei is vannak az online előadásoknak”, gondolta.

Az előadás végén aztán elmondta a saját gondolatait is a témáról.

– A királyok sok esetben azért nem vették/vehették el egyes főurak birtokait, mert nem mindig tudhatták, hogy vajon azoknak a főuraknak a jogcíme nem régebbi és esetenként nem erősebb-e mint az övék. Mert mi van akkor, ha valaki egyszer csak előáll egy minden tekintetben jogszerű írással arról, hogy az a bizonyos birtok már Szent István óta annak a családnak a birtokában van? Vagy esetleg még régebben! És a feudális rendszerben az ilyesmi számított ám! Háborúk indulhattak meg a nyomában, ami akkoriban úgyis több volt, mint elég, és ráadásul számolatlanul nyelte a pénzt.

Az, hogy még helyismeret is volt az ilyen főuraknál, és emberismeret – saját jobbágyok, stb. – még csak rátett egy lapáttal.

Számüzni? Igen. Lefejeztetni? Igen. De birtokot elvenni kevesen mertek, mert esetleg a többiek közül is sokan elgondolkodhattak azon, hogy érdemes-e egy olyan királyhoz hűségessé lenni, aki ilyenre vetemedik.

Ebből is aztán, mi, akik csak olvassuk ezt a gondolatát, szintén tudhatjuk, hogy a tanár szakja a történelem volt – jobb, ha pontosítunk: művelődéstörténet – meghozzá középkor.

Ezek után még hozzátett valamit.

– Aki erőt és kedvet érez magában, szeretném, ha a következő alkalomra írna egy esszét, akármilyent, a téma a népvándorlás Kelet-Európában. Akik megteszik, kérem, hívjanak fel azon a számon, amelyet a dékáni hivatal a rendelkezésükre bocsájt és jelezzék a szándékukat! De megtehetik azt is, hogy ha már elkészült a dolgozat, egyszerűen elküldik nekem. Én aztán minden írni szándékozónak felveszem a kapcsolatot, s meg is egyezünk a továbbiakra vonatkozóan. Ha az írás egy bizonyos színvonalat meghalad, jár érte egy jegy a vizsgán. Természetesen a külsősökre ez a kérés nem vonatkozik, bár írni nekik is szabad és szívesen elbírálom.

Kész. A képernyő elsötétült.

A hegyi kocsmá most is megvan. Igazából most már vendéglő, de a neve még most is „Dezső kocsmája”. Ott áll a hegyoldalon egy akkora kis tisztáson, hogy alig fér el rajta. Autóval nem is lehet felmenni pontosan odáig, meg kell állni vagy egy kicsivel lentebb, a gyümölcsöskert felső végénél, ahol egy kis parkoló is van, s ez azzal az előnnyel is jár, hogy azt a bizonyos gyümölcsöskertet is meg lehet közelíteni, akár leszedhet magának mindenki egy-két szem neki tetsző gyümölcsöt. Aminek aztán rendszerint az a következménye, hogy a vendég oda-benn olyan italt kap, amilyen gyümölcsöt leszedett. Hogy honnan tudja azt Dezső, hogy milyen gyümölcsöt szedett le az a férfi vagy éppen nő, amikor még felérkezése előtt megette, az mindeddig titok maradt. Tény ugyan, hogy újabban a gyümölcsöskert is a Dezső (és felesége) tulajdonába került, de hát... odáig nem láthat se egyik, se másik.

Vagy a másik lehetőség az, hogy az ember túlmegy a vendéglőn, egészen a barlangfürdő bejáratáig. Ott is van egy parkoló, le lehet tenni a kocsit.

Szóval tehát, az a kocsmá már emberemlékezet óta ott van. Mesélik, akik jól értesültnek akarnak látszani, hogy az első Dezső egy ezernyolcszáz-negyvennyolcas honvédtiszt volt, aki a veszített szabadságharc utáni vészterhes időket a Sebes Körös völgyében, egy barlangban vészelte át, s a helybeliek, jórészt mócok, hordták neki az enni-, innivalót, hogy éhen ne vesszen. Még könyveket is tudott rendelni általuk, hogy meg ne bolonduljon a nagy magányban. Mivel akkor még nem volt nő. Talán éppen az ő emlékére nevezik ma is azt a barlangot úgy, hogy „Ungurul mare”. Vagyis: Nagy Magyar. Alighanem magas termetű lehetett.

Nos, ő volt az, aki a vendéglőt elindította a felesége kicsiny birtokán. Kertnek nem lehetett nevezni, mivel csupa szikla az egész. Annak a kert-félének is a nagyobbik része odalett, amikor a barlang beomlott, s egy időre látogathatatlaná vált. Ez természetesen nem az a barlang volt, amelyben az első Dezső korábban meghúzta magát, nem is abban a megyében volt. Legfeljebb annyi köze lehetett ahhoz a másikhoz, hogy Dezső, úgy látszik, valamilyen lelki okból, azóta vonzódott a barlangokhoz. Akkoriban nagyobb tragédiák is történtek, nem a barlang beomlása volt a legfontosabb a népeknek. Persze Dezsőnek, s Anikónak – azóta is a mindenkori Dezső feleségének Anikó a neve, bármi lett légyen is azelőtt – minden bizonnyal a beomlás és azzal kapcsolatosan a kert egy részének az elvesztése lehetett a legfontosabb.

Nem érdemes az egész történetet megismételni, leírtam azt már régebben, máshol.

Mostanra tehát valamennyire modernizálódott a vendéglő. Lám, most is szép nagy fűtőtestek lángjai égtek az asztalok között. Aminek meg is volt az oka, mivel február volt és hegyen voltak. A belső térbe akkor még nem volt szabad vendégnek leülni. Hát, így oldotta meg a mostani Dezső az égető problémát.

Az asztaloknál egyébként tíz ember tanyázott ezen a délutánon. Onnét tudható olyan biztosan, mivel Dezső éppen tízet hívott meg egy kis megbeszélésre. És mivel tél volt és járvány is, ezúttal mások nem is kíváncsoktak a hegyre. Alighanem jól megy a soruk, s azért nem. Mert a Dezső kocsmájának olyan híre is volt a vidéken, hogy ha valaki egy életbe vágó problémájával keresi fel, akkor az a gondja ott valamilyen formában megoldódhat. Most azonban nem voltak ilyen típusú vendégek. Nem is tudom, lehet, hogy éppenséggel zárt körű is volt a találkozó.

Kihordták tehát az ételeket, italokat, mindenkinek éppen azt, amire szüksége volt, majd aztán a kocsmáros is levetette a vendéglői egyenruhának számító fekete-fehér szmokingot és kényelmesebb öltözetben jött elő. Anikó is egyébként.

– Kedves meghívottaim! Most csodálkoztok, ugye? Néhány nappal ezelőtt még az egyetemen meséltem nektek a kultúra történetéről, még hozzá a népvándorlás korába eső részéről, most meg vendégül látlak titeket itt a kocsmában. Nos, így alakult. Mindenki életében vannak

váratlan fordulatok, egy egyetemi előadóval is megeshetnek. Egy ilyesmi volt az oka egyébként annak is, hogy az első félévben nem taníthattam. Hosszú lenne, elégedjünk meg annyival, hogy fura dolgok történtek, s azok voltak az okai annak a változásnak is, amely miatt megörököltém ezt a vendéglőt. De ez mindenképpen jó, mert az egyetemen úgy sem láthatlak titeket. Már pedig van egy kis megbeszélőnivalónk.

Ott hagytuk abba a múlt héten, hogy ha lehet és kedvetek van hozzá, írjatok egy-egy esszét a népvándorlás valamelyik epizódjáról. Nos hát, nektek, tízeteknek lett olyan sikeres az írása, hogy a beígért jutalmat megkapjátok. Persze az is igaz, hogy elsőévesek vagytok, tehát eleve nem vártam doktori disszertációt. De ügyesek vagytok. Megérdemlitek azt a plusz jegyet a vizsgán.

Azt is mondtam akkor, hogy külsősök is írhatnak, ha kedvük van hozzá. Hát közülük is kiválasztottam kettőt. Miért kettőt? Azért, mert az egyik nyerő dolgozatot olyan ember írta, aki semmiképpen nem tud részt venni sem itt, sem az általam kilátásba helyezett jutalom megélésében.

– S a többiek, tanár úr? – szólt közbe egy ifjú nő.

– Mint mondtam, aki itt van, mindenki megkapja a jegyét a vizsgán. Egyébként két kérésem van: Ne mondjátok nekem, hogy tanár úr! Az egyetemen nevezetek mondjuk Sándornak vagy Dezső bácsinak, itt meg éppenséggel Dezső a tisztes nevem. A másik kérés pedig az lenne, hogy azért mégis csak tartsatok egymás közt egy bizonyos távolságot, mert akármikor betoppanhat például egy rendőr! Jó lesz így?

A vendégek helyezkedni kezdtek.

Vagy a tanár volt látnok, vagy a sors fintora volt, de alig néhány perc múlt el és valóban egy egyenruhás rendőr jött be a kapun. Dezső először meg sem ismerte a fiatal rendőrtisztet, s ez vezetett oda, hogy amikor felismerte, jól elcsodálkozott, s ezt kérdezte:

– Jééé! Te vagy, Mircea?

Valóban régi ismerőse volt még a Hegyközből, pap korából, akit még a barátja esküvője alkalmával ismert meg, amikor is civilben volt. Mircea Basarab különben is az a fajta rendőr volt, aki nagyon ritkán viselt egyenruhát, talán a nagyon nagy ünnepek kivételével, amikor is kötelező volt. Most, hogy meghallotta a fogadtatást, azonnal nevetni kezdett, de úgy, hogy még a könnye csorgott tőle. Aztán, amikor magához tért a nevetés miatti fuldoklásból, ezt válaszolta:

– Igen, valóban én vagyok, de azért még nem szükséges klasszikust idézni. Különben sem tudok arról, hogy Eminescu még odatette volna a híres mondat elé azt is, hogy: „Jééé”! De méltányolom a meglepetésedet, mert valóban azt üzentem, hogy valószínűleg nem tudok eljönni. Nahát! Véletlenül akadt egy kis időm. Sajnos nem sok, a további munkákban már nem tudok részt venni. De most igazán kíváncsi voltam arra, hogy hogyan alkalmazkodtál a vendéglős élethez. Meg még arra is, hogy mi ez az egész?

– Jó! Az elején gyorsan túl leszünk. A vendéglőt gyorsan megszoktam, csak egy kicsit kevesebb az időm az egyetemre. De ott úgyis csak heti egy előadásom van, itt meg addig Anikó intézi a dolgokat.

– Igaz is! Hallottam, hogy van feleséged!

– De hol van? Az előbb még itt volt. Biztos a konyhában. Remélem, hamar kijön! Addig ismerkedj meg a diákjaimmal! Elsőévesek még. Ez természetes, hisz én is kihagytam egy félévet. De ezt tudod.

Mircea bólintott.

Közben megérkezett Anikó is, aki ugyanolyan vékony volt, mint bármikor addig, s ugyanolyan fiatalnak is nézett ki. Mircea persze rendőrösztönével egyszerre a lényegre kérdezett rá.

– Bogár hol van most? Nagyon messze?

– Nem igazán – felelt Anikó, méltányolva a kérdést. Vagyis azt, ami igazából a kérdés mögött húzódott meg, hogy vajon akkor is ilyen friss és fiatal lesz-e, amikor Bogár már messze jár? Valószínűleg igen, tette hozzá gondolatban. Biztos csinált valamit az utazó azért, hogy ez még sokáig így maradjon – de majd amikor messze lesz, akkor lehet, hogy nehezebb lesz minden. Ámbár az is lehet, hogy könnyebb. Egyértelműbb.

– Akkor én kezdhetem? – kérdezte Dezső, látva, hogy a hangtalan beszélgetés közben véget ért és a fiatal főfelügyelő elhelyezkedett a diákok között. Különösebben bemutatni nem kellett, hallottak már róla. Annyit legalább, hogy ő volt az, aki segített a tanárúknak a vendéglő megöröklésében és a névváltoztatás bürokráciájában is. Mert a fiatalember valóban felvette hivatalosan is a Mihályffy Dezső nevet. Amire több oka is lehetett, de már azokról nem tudott mindenki. Nem is volt értelme emlegetni.

– Így tehát, mivel végül is ennyien lettünk, azt hiszem, itt az ideje elkezdni annak elmondását, hogy mi is volt a célom azzal az esszé-pályázattal. Kicsit távolabbról fogom kezdeni, hogy magát az okot is megértsétek. Adva van tehát egy évszám. Ezernégyszázkilencvenkettő. Azt hiszem, mind tudjátok, mi ez az évszám. Ekkor fedezte fel Kolumbusz az amerikai kontinenst. A történelem szempontjából különleges jelentősége az, hogy ettől a dátumtól számítják a középkor végét, illetve a váltást az újkorra. Ez természetesen önkényes megállapítás volt, legalábbis kezdetben, és a tudományos fejlődés magasabb fokához kapcsolták. Igen ám, de azóta elkezdtek vitatni ezt és a tudósok rendre mind más és más időpontokat javasolnak. Mostanában a leginkább divatos az angliai ipari forradalomhoz kötni a korszakváltozást, vagyis a termelésre helyezni a fő hangsúlyt. Ugyanakkor Johan Huizinga, egy németalföldi kultúrtörténész meg azt állítja, hogy a reneszánsz teljes egészében a középkorhoz tartozik. Bizonytal legalábbis láttatok „A középkor alkonya” című könyvét, amely kultúrtörténeti vonatkozásban próbálja bizonygatni a középkor hosszabb voltát, ha nem is olyan hosszú, mint az ipari forradalom mellett kardoskodók szerint.

Elég hosszú ideig törtem a fejemet azon, hogy melyiknek van igaza, míg a végén kénytelen voltam gondolatban visszatérni az eredeti időponthoz, Kolumbusz utazásaihoz. Miért is? Nos, azért, mert ezek az utazások tették lehetővé a spanyol conquistát, de ez lehetett természetesen portugál is, vagyis az indiánok, mindenféle indiánok kirablását, s elrablását annak, amit a történelmi köznyelv csak úgy nevez, hogy „spanyol arany”. És ez a spanyol arany volt az, amely a közemberek számára is elérhetővé tette a mesés meggazdagodást, feltéve, ha volt elég merészség bennük és kíméletlenség.

Ez azonban az erőszakosságon kívül még egyvalamit felszínre hozott. A hit hanyatlását. Természetesen a régi jó, vallásos hitről beszélek, hisz a klérus tagja is voltam, tudjátok. Mármost, ha volt hozzáférhető arany, voltak hajók és fegyverek, amelyek segítségével mindezt el lehetett érni bizonyos tulajdonságok megléte esetén, megteremtődött annak a lehetősége, hogy az emberek tömegesen elhagyják az égi Isten imádását s áttérjenek a zsebben hordható isten imádására. Vagyis a pénzimádatra. Eddig világos?

– Igeeeen – mormogták a hallgatók a rendőrtiszttel együtt. Nem tudták, mire akar rámutatni a tanáruk.

– Helyes! Akkor továbbmegyek. És elérkezünk a mához. És mit látunk napjainkban? Azt, hogy mindenhol, ahol a pénzistent imádják, vagyis a pillanatnyilag legfejlettebb társadalmak, elérkeztek egy olyan pontra, amely nyílegyenes úton vezet a civilizáció öngyilkosságához. Hasonló a helyzet ahhoz, amely utoljára akkor állt elő, amikor a Római Birodalom annyira

önelégült lett, hogy végzetesen hedonistává vált, élvezethajhásszá, s nem maradt sem annyi ereje, sem annyi akarata, amivel a „medvebőrös barbár harcfiak”, vagyis a vándornépek nyomásának ellen tudott volna állni. (Hogy klasszikust idézzek. Megint!)

Na hát, ezt akartam és akarom most is kideríteni, vagyis, hogy mi lehetett mindennek az oka a római világban, lehetett volna-e legalább valamennyire megtartani a régebbi kultúra egyes elemeit, vagy előidézve egy ezeréves barbár időszakot, na jó, mondjuk nem az egész középkor volt ilyen, de az első ötszáz év feltétlenül, vagy pedig mindez periodikusan MEG KELL TÖRTÉNJEN, nincs ellene semmi orvosság? Mi lehetett az, amit elhibáztak a rómaiak és az utánuk jött keresztény középkor emberei, hogy annak olyan eredménye született, mint amelyet ma látunk magunk körül? A kérdés már csak azért is hűsbavágó, mivel a mai beözönlők alapvetően különböznek azoktól, hunok, germánok, de főleg a hunok, akik az ókorból a középkorba történt átmenetet megindították. Miért is? Főképpen azért, mert azok, akik akkor kitöltötték a létrejött társadalmi vákuumot, általában egy-egy birodalomnak, bár természetesen pusztai birodalomnak a – mondjuk – polgárai voltak, vagy legalább egy olyan szociális-etnikai csoportnak tagjai, amely birodalomnak, csoportnak megvolt a maga szervezettsége, mondhatni kultúrája, ha különbözött is a hellén-latin kultúrától. Míg ezzel szemben a mai beözönlők... sajnálom, hogy ilyet kell mondjak... nem más, mint a Keletnek a selejtje. Sem kereszténység, sem buddhizmus, sem iszlám. A magasra felemelt erőszak az egyetlen, amely összetartja őket, ők maguk sem fogékonyak semmiféle kultúrhatásra. Így az őket automatikusan követő káosz mélyebb lesz majd és tovább fog tartani, mint például a kora-középkor. Tudjátok, pap voltam. És nem azért hagytam el a klérust, mert megingott a hitem. Ellenkezőleg, rájöttem arra, hogy a pusztai imádság, a cselekvés nélküli hit vajmi keveset segít. Prédikálni nem elegendő a tigris ellenében.

Ez volt tehát az okom arra, hogy mindenkitől, aki szeretne részt venni a játékban és képesnek is érzi rá magát, az kérem, írjon nekem egy esszét, akármilyent, arról a jelenségről, amit úgy nevezünk, hogy népvándorlás.

Az esszék várakozáson felül jók lettek. Mind, akik itt vagytok, diákok és egy külsős is, megérdemlik a dicséretet. Ugyanakkor két olyan esszé van, amely nemcsak hasznos, de szép is. Ezek egyike a Bogárdi Imre nevű diákom darabja. Valóban darabja, mert nem is esszé igazából, hanem egy jelenet. Vagy inkább felvonás. Gratulálok! Egyébként tudod-e, hogy mi lett a későbbi sorsa a darabod szereplőinek? Már azoknak, akiket életben hagytál!

A fiatalember vonakodva állt fel a jóízű ebédje mellől.

– Igen. Van! Egy éven belül mindegyik meghalt. Talán Romulus Augustulus kivételével.

– Így van. Máskor ne állj fel. Elvégre csak beszélgetünk. Nos, a másik dolgozat egy külsősé. Mircea Basarab főfelügyelőé. Igazán sajnálom, hogy nincs több idő, de az egyetem vezetősége két embert küldhet tavasz elején a barcasági ásatásra, gyakorlatra. Mármost, helyetted valaki mást kell keressek.

– Igen, tudom, de valóban nem tehetek róla. Olyan bűnöző kószál szabadon, akit nagyon veszélyes lenne nem elkapni, mert nem tisztel se Istent, se embert, se törvényt. Semmiféle gátlása nincs neki. És... nem lévén jobb és szabad kollégám, ez bizony rám vár. De... nem jöttem üres kézzel. Ha éppen nem is hoztam magammal valakit, de van jelöltem. Nem fogtok rosszul járni vele.

– Szóval van valakid? Jelölted?

– Van. Nem az én jelöltem, nem is ismerem igazán, de rám bízta a dolgozatát és én... elolvastam. Szerintem jobb, mint az enyém.

– Hadd találjam ki! Virágh Mártának hívják.

– Igen. Kitaláltad. És ne haragudj, Dezső, de én ezzel megyek is. A hölgy jelentkezni fog majd, legalábbis megírom neki, hogy ezt tegye. Remélem, nem sürgős!

– Azért nem bánnám, ha hamar jönne – morgott a vendéglős-tanár.

– Jó! Így lesz! De én sajnos megyek. Sajnálom!

És elment.

A többiek még maradtak. Estig. Beszélgettek.

Gyakornokok

Abban az évben nehezen jött a tavasz. A tél csak nyavalygott egész ideje alatt, se hideg nem volt, se meleg, hó is ritkán esett, inkább eső, aztán, amikor vége kellett volna legyen, vagyis március elején jött egy hidegfront valahonnan északról és akkor valóban hideg lett. Akkor már nem esett eső, hó sem, de ha véletlenül kiöntött valaki egy veder vizet az útra, akkor abból kocsolyapálya lett.

Március másodikán, ez keddi napra esett, éjszaka, a Brassó felé bumlizó vonaton mérgelődtek az utasok. Hogy hogyan lehetséges ez, éppen, amikor nekik dolguk volna arrafelé, akkor jön ez a kellemetlen hideg. Azok, akik tehettek, el is halasztották az utazást, de akik időre kellett valahova elérkezzenek, azok nem tehettek.

Fűtés azért szerencsére mégis volt. Nem valami híres, de ha egy lány véletlenül elaludt az ablak mellett, nem fagyott oda a haja. Mint ahogy egy nemzedékkel előbb történt ugyanazon a vonalon. No persze, az még a kommunizmus, sőt a kondukátor idejében volt.

Az első vagonban, annak is a másodosztályú részében, egy fiatal lány ült egyedül egy padon, laptoppal a kezében, s olvasott valamit. Olyan szigorú képet vágott az olvasáshoz, hogy senki sem mert melléülni. Pedig egyébként szép leány lett volna. Aligha lehetett több húszévesnél.

Ott ült tehát, egyenes tartásban, s olvasott valamit. Amit egyébként már azelőtt többször is elolvasott, most leginkább azért tette, hogy az idő múljon, és persze, hogy jól az eszébe vesse, ha esetleg valaki meg találná kérdezni. Aminek egyébként volt valószínűsége, mivel egyike volt azoknak, akik a nagyvároshoz közel tevékenykedő régészcsoporthoz lettek küldve, gyakornokként. No, sok munkát aligha bíznak majd rájuk, elvégre elsőévesek voltak.

A leány, amikor olyan részhez vagy mondathoz érkezett, amelyet fontosnak gondolt, lekicsinyítette a szöveget, s egy másik lapra gyorsan felírt egy vagy két szót, hogy emlékeztesse. Nem tudni, hogy azért tette-e, mert különösen az eszébe akarta vésni, vagy inkább azért, hogy később valakit megkérdezzen az előzőleg olvasottak igaz vagy nem igaz voltáról.

Később azonban mindinkább belefeledkezett az olvasott szövegbe, s már nem jegyzetelt többet. Lehet, hogy el is fáradt, mert leoltotta a picike lámpát, amely a gépet megvilágította, a gépet is becsukta, s a vagon falának dőlve elszunyókált. Lassan második felébe fordult az éjszaka, legjobb ideje volt az alvásnak.

A vonat akkor mindössze két vagonból állt. Még az a kettő sem telt meg igazából emberekkel. Kevesen utaztak akkoriban, mint mondtam, a járványnak nem volt még teljesen vége, s a megszorítások éltek még. Azonkívül az idő is meglehetősen csúf volt, vagyis hideg és borult.

A második vagon, ha lehet, még üresebb volt, mint az első. Fülkés vagon volt, ellentétben az elülsővel.

Valahol a közepe táján egy fiatal férfi utazott. Ez idő szerint, vagyis az éjszaka fordulójánál, nem volt egyedül. Segesvár után egy nő szállt fel, s az a nő éppen az ő fülkéjét találta alkalmasnak arra, hogy ott utazzon. Lehet, hogy nem szeretett egyedül utazni. Vannak ilyen emberek, talán tolvajtól, agressziótól félnek, talán más okból nem szeretnek egyedül lenni.

A nő, amikor megpillantotta a körülbelül harmincéves fiatalembert, azonnal oda gravitált. Először meg is gyújtotta a villanyt, de csak rövid időre, mert látta, hogy az útitársa hunyorgni kezd a világosságtól. Akkor megint eloltotta, s leült melléje.

Így, a sötétben beszélgettek. Elmondta, hogy ő Brassóban le fog szállni, majd később továbbmegy, Bodzaforduló felé.

– Én is leszálok – felelte a férfi. Nem mondott többet, várta a reagálást.

A reagálás egyébként nagyjából az lett, hogy a nő – ő is nagyjából abban a korban lehetett – melléült, sőt egy kicsit neki is dőlt. Meg is indokolta a mozdulatot azzal, hogy fázik. Valóban nem volt valami meleg. És az a kocsi nem is volt olyan jól fűtött, mint az előtte levő. Persze annak első osztályú része is volt.

Közben beszélgettek is, hogy ki hová utazik. A nő fürdőre – na annak sem valami jól választotta meg az időpontját, de hát ki tudta ezt előre – a férfi dolgozni fog. Hol? Egy ásatáson.

A vonat mind jobban belefúrta a fejét az éjszakába, s egy óra után már egymás nevét is tudták. És azt is, hogy mindkettő egyedül él.

– Sosem voltam nős. Arra nem volt időm.

– Én voltam már férjnél, de elváltunk.

– Ó! És mit követett el?

– Semmi különöset. Nem voltunk egymáshoz valók.

A beszélgetés ideje alatt, azzal egy időben, a fiatalember keze is elkezdett felfedezőútra kelni. Majd egy idő után, látva, hogy nincs ellenvetés, merészebb is lett. Szóval... jól érezték magukat együtt. Nem túlságosan jól, mert voltak mozdulatok, amikre az volt a válasz, hogy: „jöhet valaki!” persze, nem jött senki.

Már tudták egymásról, hogy a nő neve Dărăban Elisabeta és Bukarestben lakik, a férfi pedig Bogárdi Imre, Vigyázóvárról.

– Nahát! Vigyázóváron már voltam! Ott voltam gyermek. Tudok egy kicsit magyarul is. De nem sokat – elszomorodott – elfelejtettem a legnagyobb részét.

Lassan már Brassó felé közeledtek. Kezdett kivilágosodni. Persze csak olyan, felhős ég világozása volt ez.

– Meglátogatsz majd?

– Természetesen! De csak, ha nem zavarlak.

– Nem fogsz zavarni! Nincs senkim. Se barát, se férj. Csak szeretem azt a fürdőt.

– Akkor mindenképpen meglátogatlak! Igaz, lehet, hogy csak hétvégeken. Attól függ, hogy viszonyul hozzá a professzor. Nem tőlem függ.

A brassói állomáson még elbúcsúztak:

– Én egy későbbi vonattal megyek, van egy kis dolgom.

– Én meg busszal.

– Persze! Keresztvárra úgy könnyebb. De nem leszünk messze egymástól!

Az évfolyamtársainál idősebb Bogárdi Imre tehát nem foglalkozott gondolataiban azzal a dramatizált esszével, amellyel a gyakorlatra való elküldését kiérdemelte. Jó helyen volt az már. Dezsőnél, aki egyszerre volt vendéglős és a tanárjuk. Ráért tehát az alkalmi útítársára, Elisabetára gondolni, s arra, hogy később meg fogja látogatni. Annál is inkább, mivel alig egy negyedóra alatt megváltoztatta a tervét és mégis csak a vonatra ült fel. Egy magántársaság üzemeltette a vasutat, Bodzafordulóig közlekedett.

Mivel még volt egy félóra a másik vonat indulásáig, jobb híján kiment az állomás elé bámészkodni. Nem telt el azonban hiába az erre szánt idő, mert tíz perc se múlt el, és éppen azt a nőt látta elmenni az utca másik oldalán, akivel olyan kellemesen telt az éjszaka fele, méghozzá

igencsak belecsimpaszkodva egy idősebb férfiúba, „Ó! Hát ilyen vagy, komám?” kérdezte önmagától és egy kicsit becsapottnak érezte magát. De csak egy kicsit és rövid időre, hiszen mit is várt igazából egy ilyen alkalmi ismeretségtől? Visszament tehát az épületbe és a továbbiakban ott várakozott. Eltelt néhány nap, míg rájött, hogy tévedett.

De mi a helyzet a másik nyertessel? Aki... mint láttuk is az előbb, belealudt a gondolatok követésébe.

Márti, mert mint tudjuk, Virágh Márta volt a leánykának a neve, csak ült fegyelmezetten a váróban és a maradék időt részben olvasással, részben bóbiskolással töltötte el. Ahogyan az illik is egy jól nevelt tizenkilenc éves elsőéveshez.

Amikor a hangosbemondó a vonatukat bejelentette, mindketten egyszerre álltak fel és indultak a kijárat felé. Ekkor ismerték meg egymást.

– Hallottam rólad! Te vagy az, aki dramatizáltad a Krimhilda halálát. De honnan is vetted egyáltalán, hogy Edekon ölte meg?

– Egy régi történelemkönyvből, talán Szilágyi, talán Márki Sándor. Egyébként bizonytalan forrás. De valamilyen halállal neki is halnia kellett. Ez így legalább méltósággal volt.

– Ahogy vesszük. És hogy papnő? Wotan leánya?

– Na igen. Abban az időben ez valahogy így ment. Egy isten papjai kevés kivétellel annak fiai vagy leányai voltak. Nemcsak a görögöknél volt így. És te? Bocsáss meg, de nem olvastam az írásodat. A munkával is törődni kellett. Akkor még – a férfi elmosolyodott.

– Igen. Munkával. Arra gondoltam, hogy dolgozol valahol, mert látszatra sem vagy éppen elsőéves. Hol dolgoztál? Vagy dolgozol most is?

– Vigyázóváron. Az elmekórházban.

– Ápoló vagy?

– Nem. Doki. Rezidens.

– Na, erről majd mesélned kell! Hogy mi visz rá egy orvost, szakvizsgával vagy közvetlenül előtte, arra, hogy pályát módosítson. És éppen így!

– Nem nagy ügy! Mostanában különben is divatos az ilyesmi. Van egy fogorvos kollégám, aki jól menő praxist hagyott ott csak azért, hogy kertész legyen. Lehet, hogy unják az emberek a klasszikus szakmákat...

– De veled nem ez történt! Igaz? Hiszen a leggyorsabban fejlődő ága az orvosinak. Ott van kihívás elég. Igazából csak ott van!

– Elmondhatom, de hosszú. És húsz perc múlva le kell szállnunk. Vagy csak röviden mondjam el?

– Most röviden, később részletesen! Szeretek okulni.

– És akkor adós maradsz a te dolgozatoddal? Vagy nem szeretsz róla beszélni?

– De szeretek. Csak ez most jobban érdekel! Mondod?

– Jó! Hát röviden. Egy szegény skizofrén beteget kínoztunk már hónapok óta és sehogy sem tudott javulni. Rezisztens volt mindenre. Gyógyszerre, fizikai, vegyi behatásokra, szóval... ott álltunk megfürödve. Ő szegény meg csak szenvedett és hallucinált. Már kínunkban az ördögűzésre is gondoltunk, de először elvetettük. De véletlenül meghallotta a beteg és kérte, hogy próbáljuk meg. Rettenetes látomásai lehettek, ha már ezt is kérte.

No, körülnéztünk, hogy hol lehetne egy megfelelő papot találni. Úgy egy hét után meg is lett. A papocska, mert fiatal volt, megnézte és azt mondta, hogy többszöri ismétlés lesz szükséges. Erre különben számítottunk is. „Hol legyen?” kérdeztük. „Akárho!” mondta ő. Megegyeztünk, hogy legyen ott helyben a kórházban, legalább ha baj van, beadhassunk neki valami erős csillapítót. De nem volt rá szükség. A papocska jött, ott duruzsolt neki, meg imádkozott fölötte, meg tette azt, amit ilyenkor tenni szokás, a beteg pedig megnyugodott. Igaz, hogy az a nyugalom csak másnapig tartott. Másnap megint eljött a pap. És minden nap egy hétig. És egy hét múlva a betegünk már nem hallucinált. Még azt is megmondta az a pap, hogy visszaesés lehetséges, de még ha nem, akkor is meg kell ismételni az ördögűzést legkésőbb egy év múlva.

– És azóta?...

– Semmi. Sajnos az a pap meg is halt később.

– Azt mondtad, hogy fiatal volt.

– Igen. De először ő is pályát módosított, később pedig meghalt.

– Miben?

– Megölték. Én meg maradtam a tanulsággal, hogy nem minden az orvostudomány. Evett is a fene eléggé, míg rájöttem, hogy nem nekem való. Idejöttem. A fosszíliák legalább nem szenvednek. Nahát. Ez az, amit úgy hívnak, hogy „röviden”. De azt hiszem, hogy közeledünk is. Szedjük le a culibulit és menjünk!

Megérkezés

Ekkor már világosodott. Bár az ég borult volt, sőt esőre állt, azért lehetett látni. Az eléggé impozáns állomásépületet például. Aztán, a várótermen áthaladva, a másik oldalon álldogáló eléggé régimódi kocsit is, egy női sofőrrel. A sofőr később a professzor-asszonynak bizonyult. Magas, ötvenesnek kinéző nő volt, olyan se szép, se csúnya. Az a fajta, aki nem öregszik meg, mert valójában sosem volt fiatal.

– Ketten vagytok hát! És mindketten el is jöttetek! Ez jó jel. Arra következtetek belőle, hogy valóban akartok tanulni. Mert... ne orroljatok meg, de valóban sokan vannak olyanok, akik csak azért jönnek régésznek, hogy valamiféle diplomájuk legyen. Amivel aztán el tudnak helyezkedni egy valamiféle irodában, persze olyanban, aminek semmi köze a régészethez. No de, szálljatok be! Biztosan elfáradtatok, vagy inkább összetört titeket az éjszakai utazás. Majd később beszélünk! Na gyertek!

Vagyis egyelőre úgy tűnt, hogy valóban a szárnyai alá akarja őket venni. Ennek lehetett egyik jele az is, hogy kijött eléjük az állomásra.

– Dehogyan! – vette elejét a félreértésnek. – Nem akarom, hogy eltévedjete! Szóval... mindezt csak azért bocsájtottam előre, mert nem akarom, hogy azt higgyétek, rátok akarok telepedni! Persze munka lesz, számotokra leginkább tanulás, mert még csibék vagytok, de amikor éppen nincs valami komoly elfoglaltság, eléggé szabadok lesztek.

A szállásuk a város túlsó végén volt, egy panzióban, már közel az erdőhöz és a hegy széléhez. Maga a hegyoldal meglehetősen vigasztalannak látszott a súlyos fellegek alatt, de a két fiatal úgy gondolta, hogy ez leginkább a csúf időjárás miatt van így. „Lesz az még szebb is, ha az idő megváltozik!”

A panziótól messzicske, már az igazi erdő szélén, vagy talán kicsit már az erdő szélső fái között, egy elhanyagolt ház is megláttak, nem volt túlságosan bizalomgerjesztő.

– Oda meg ne menjete, csak ha valaki elkísér! Nem akarok balesetet és nem hősködni küldtek titeket! Még mindig az az öreg a professzor?

– Még mindig – felelték –, de már csak ritkán jár be. Nyolcvan fölött van már. Helyette az adjunktus tartja az órákat.

– Hát igen – nyomott el egy sóhajtást a vezetőjük –, bizony az idő múlik, kíméletlenül!

Alighanem saját magára gondolhatott.

– De itt is vagyunk! Kiszállás!

Kissé később még volt egy jelentéktelen félreértés, de az már inkább a vidámság kategóriájába tartozott. Az eligazítással jött felszínre:

– Testvérek vagytok, vagy házastársak?

Mondták, hogy sem egyik, sem másik.

– Ejnye! Én valahonnan úgy tudtam! Vajon miért? Ez nem jó! Mert csak egy szobát kértem kettőtöknek. Na, lássuk csak, hogy mit tudunk rajta javítani?

Ezek után a portáshoz ment – az is nő volt, méghozzá portáshoz illően hasas – és komoly beszélgetésbe elegyedtek. A megbeszélés, úgy látszik, egyetértéssel zárult, mert kulcsot lóbálva jött vissza.

– Na! Ez valamivel jobb! Két szoba, köztük egy kis előszoba. Szóval... lakosztály. Heeej – sóhajtott egyet –, de nehéz dolog a szervezés! Mindegy! Most foglaljátok el a helyeteket, később majd, remélhetőleg a többi lustaság is megjön, tartunk egy kis eligazítást.

A két szoba eléggé élhetőnek nézett ki.

– Melyiket választod?

– A jobb oldalt – válaszolta mindjárt Márta, mintha már várta volna a kérdést. Persze... valószínűleg kiszámította már, hogy az több napot kap.

„Ha lesz nap egyáltalán” morfondírozott Imre. Hangosan azonban ezt kérdezte:

– Van valami kérésed? Akár kívánságod!

– De udvarias vagy!

– Egy húgom s egy nővérem van – jött a válasz.

– Na, ha már megkérdezted, akkor talán jó lenne, ha mondjuk egy óra múlva átjönnél, hogy még megbeszéljük a legközelebbi dolgainkat. Szervezés.

– Jó!

– Akkor tehát ideadod azt az esszét? Elolvasásra!

– Sajnos nem tehetem! Ahhoz a gépet kéne odaadjam, csak hát... beláthatod, odáig már csak nem megy el a kollegialitás.

– Akkor hogy legyen?

– Ha akarod, elmondom. Szintén röviden, mint te a pályamódosítást – és olyan édesen mosolygott hozzá, mintha éppen mézet kanalizott volna. Kénytelen-kelletlen Imre is elvigyorodott.

– Hát... ha nem megy másként, akkor halljuk! – és kényelmesen elhelyezkedett ültében. Jól meglátszott a mozdulatain, hogy valóban nők közé szorult életet élt az előbbieken.

– Előbb mondd el, hogy mit tudsz róla!

– Semmit! Vagyis azt, hogy a népvándorlásnak egy bizonyos oldalát tárgyalta benne, mivel ez volt a feltétel.

A lány is elhelyezkedett, egy kávé kezdett el kavargatni, egy másik csészével pedig odatolt az ex pszichiáter elé.

Azt hiszem, rövid leszek, ha akarom, ha nem. II. András király idejéről van szó. Vagyis, ezerkétszáztizennyben kezdtem, mert azt tartottam igazán érdekesnek. András királyról utólag sok mindent elmondtak, jót, rosszat, vegyesen. Én úgy gondolom, hogy igazából két dolog számíthatott neki. Számíthatott, mondom, mert ennek nem sok nyoma maradt sem a krónikásoknál, akik később megítélték a két évvel később lezajlott palotaforradalom miatt, amelyet egyesek szerint nem torolt meg kellő szigorral.

Én meg azt mondom, hogy éppen az ok miatt nem tette, mert pontosan az a két dolog számított neki, amire céloztam. A kereszténység, a vele kapcsolatos becsületfogalommal és az ország sorsa. Bizony nem tudom, hogy melyik volt számára fontosabb a kettő közül, sejtem, hogy az utóbbi. Nem mondta ki senki igazán, de a mindenkori viselkedése erre látszik mutatni.

De még nem tartunk ott, még csak ezerkétszázötvenegyét írtak, András király pedig behívta az országba a Német Lovagrendet. A teutonokat. Hogy mennyi volt abban az akkori felesége hatása, hogy pont azokat, arról megint csak hallgatnak a krónikák. Ami biztos, hogy a Barcaságra szólt a hívás, vagyis ide, Erdély délkeleti részébe, amelyről akkoriban az lehetett a felfogás, hogy gyéren lakott vidék. Azt hiszem, hogy én éppen a témaválasztásommal érdemtelten ki azt, hogy külsős létemre kiválasztott Dezső erre az útra. Szerettem volna ugyan én is belső lenni, de ez a fránya járvány letelepedt a tavaly nyáron. Jól meg is kínozta, mostanára is alig tértem magamhoz.

No de második András! Ezerkétszázötvenhárom decemberében özvegyen maradt az ismeretes történet miatt. No, és attól kezdve András királynak mintha lehullott volna a szeméről a hályog. Addig a felesége alighanem eltakarta azoknak a lovagoknak az... alaptermészetét. Míg előbb csak a szorgalmukat látta azt, hogy rendkívül gyors ütemben őt várat is építettek, s beléjük népet szereztek, annak utána meglátta azt is, amit addig nem. Vagyis a környező vidékeken a székelyek falvainak az állandó támadását, a fogarasi vlachok elleni erőszakos akciókat és az erdők kiirtását. Mert azokhoz a várakhoz rengeteg fára és kőre volt szükség.

Azt hiszem, a mai napig titok és talán már végleg az is marad, hogy a keresztesek egyik vára valóban itt volt-e, vagy a hegyen túl, az akkori kunországban. Na, ez volt az egyik oka annak, hogy kifejezetten örültem annak, hogy Dezső végül is engem választott. Mert tudod, hogy eredetileg nem rám számított.

– Tudom. Basarab Mirceára. Csakhogy neki most éppen sürgős nyomoznivalója van. Valahol.

– No, ez egyszer szerencse volt. Meg is akarok felelni az előlegezett bizalomnak. De nemcsak ezért.

– Más is van?

– Van hát! – a lány hirtelen félbeszakította a beszélgetést és feszülten figyelni kezdett valamire, nem lehetett érzékelni, hogy éppen merre. Aztán folytatta: – Van tehát egy olyan vetülete a történetnek, amiről az az általános vélemény, hogy az arról szóló tudósítás, egy oklevél, hamisítvány. Én ezt nem hiszem. A hamisítványpártiak azzal érvelnek, hogy az oklevél sok pontatlanságot és bizonytalanságot tartalmaz. Én viszont azt mondom szerényen és kellő tisztelettel, hogy a német lovagok számára kiállított első oklevél is ugyanazokat a pontatlanságokat és bizonytalanságokat tartalmazza. Alighanem az történhetett, hogy a királynak a kancellárja, vagy hogyan is nevezték, eleinte még tapasztalatlan volt és jóhiszemű. Éppen úgy, mint a királya. Aztán később a lovagok tekintetében szépen kinyílt a szemük. A másik oklevélnél erre nem volt szükség.

– De hát egyáltalán milyen oklevélről van szó?

– Nem mondtam? A „keztelen és suk” földről van szó, amelyeket szintén a lovagoknak adományozott. És amelyet kijavítani már nem volt szükség, mert tizennégy év múltán a lovagokat kiebrudalták az országból. Mivelhogy saját országot akartak teremteni a király országából kiszakítva. Éppen úgy, mint később a lengyeleknél. Így tehát a keztelen és suk adománylevél okafogyottá vált. Lehet, hogy több okból is. Hát ennek szeretnék egy kicsit utánanézni! Szerinted nem éri meg?

A férfi, mint aki csak félig figyel oda, a semmibe révedt. Gondolkozott valamin? És ha igen, akkor min? De egy-két perc után, mint aki messziről tér vissza, rábólintott a leány kérdésére. Szavakkal is válaszolt:

– De! Megéri. És azt hiszem, hogy Dezső, szokása szerint megint beletenyereelt valami nagyon érdekes dologba. Látod, ebben felülmúlhatatlan. Összehoz két vagy több, egymástól látszólag távol álló dolgot, és a végén kiderül, hogy nagyon is van közük egymáshoz. Mint ahogy volt a

„Jézus levél” ügyben is, vagy a Chrétien de Troyes utazásai és szerelme ügyében. És ki tudja, hogy még mi mindenben?

– Vajon ki lehetett az a „keztelen és suk”? – ábrándozott el ugyanakkor Márta.

– Nem tudom. Olyan név, hogy Suk, valóban létezhetett egy időben. De hogy Kéztelen? Én sem sejtem, hogy kit vagy mit takar. Elítélt bűnöst? Lovagot, aki valamelyik keresztes hadban sebesült? Vagy egyszerűen csak olyan birtokot, amelyből hiányzott a dolgozó jobbágy keze? Talán valóban érdemes utánajárni...

De ezek a tépelődések megint csak üresben hangzottak el, mert a leány újra máshova figyelt. Meg is kérdezte:

– Te nem hallod?

– Nem! – rázta a fejét.

– Nahát! Akkor alighanem meg fogok bolondulni!

– Aligha – válaszolt a volt elmeorvos –, ahhoz túlságosan logikus vagy. A gondolkozásban. Nekem elhiheted! Valószínű, hogy csak a hallásod ilyen kifinomult és meghallasz olyasmiket is, ami messze van, ami nagyon halk, vagy ami éppenséggel az ablakon kívül történik. Van ilyen érzékeny ember. És látod? Földszinten vagyunk. Akárki elmehet az ablak előtt.

– Ez az utóbbi nem éppen életbiztosítás – felelte Márta –, főleg, hogy én olyan ideges vagyok tőle, mint egy macska. Meg néha látok is elszármazó árnyakat. A szemem sarkából.

– Több árnyat, vagy csak egyet?

– Egyszerre csak egyet.

– Milyen? Emberszerű?

– Nem tudom. Néha.

– Szerintem ez természetes jelenség. Fáradt vagy, s a szemed is fáradt. Illetve a látás-analízátorod. Pihenned kéne! Megpróbálunk majd beszélni a főnöknővel. Egyáltalán tudod te, hogy hogy hívják? Mert én nem jegyeztem meg.

– Én igen. Telea Georgeta – mondta a nő és megrázkódott.

– Na, te valóban nagyon érzékeny vagy. Valami kellemetlenre gondoltál?

– Nem hiszem, hogy lényeges lenne. Elég gyakori név. De a várost is így hívják a többség nyelvén. Hímnemű alakban. És ez eléggé megdöbbenett.

– Igaz. De most itt kell hagylak. Én is eléggé eltörődtem. Dőlj le egy kicsit – úgy mondta, mintha a kishűgának mondta volna. Úgy is gondolta. Aztán átment a saját szobájába.

Délutánra megérkeztek a többiek is. Ők már valóban régészek és történészek voltak, akik a következő napokban, valószínűleg több héten át, az ásatás mindennapi munkáját voltak hivatva végezni.

Nekik nem volt olyan szerencsájuk mint a két fiatalnak, mert addigra jócskán elmordult az idő.

Telea Georgeta professzor-asszony leginkább a dendrológust várta nagy türelmetlenséggel.

– Nélküled moccanni sem tudok! Úgy összevissza van hányva minden, a környékbeli törvénytelen ásása, a vasúti munkálatok, meg még ki tudja kik és miért, összevissza turkáltak mindent!

A hölgyet jobban megismerve, kiviláglott egyébként az is, hogy igen normális nő, jó vezetői képességgel és aránylag kis mértékű részrehajlással.

„Vajon, van neki férje is?” morfondírozott Imre, majd meg is válaszolta a ki nem mondott kérdést, hogy biztosan van és meglehetősen hűséges is hozzá. Még azt is gondolta, hogy mindez igazán természetes, hiszen valószínűleg sohasem lehetett valami nagy szépség. Bár ez utolsó gondolatán egy idő után változtatni volt kénytelen, de ahhoz jobban meg kellett néznie a vezetőjüket. Mert a szépsége belülről fakadt és nem volt mindenki számára egyből észrevehető.

A prof. egyébként a késő délutáni eligazításon még egyszer elmondta, ezúttal mindenkinek, hogy: „A gerébházhoz lehetőleg senki ne menjen egyedül! Rossz híre van neki, düledezik is, nem szeretnék egy balesetet. Senki sem tudja, hogy ki és mi lakozhat benne. Higgyétek el, én már sokat hallottam erről!”

A „gerébház” említésekor Márta jól megszorította az Imre kezét az asztal alatt, jelezve, hogy mondanivalója van, méghozzá csak neki. Valóban így volt.

– Az utolsó igazi gerébnek aki itt lakott, tudommal Teel volt a neve! És róla kapta a város, akkor még falu, a román nevét is. Lehet, hogy ez a nő valamiféle utód? Na, szépen vagyunk!

De ez már később került szóba, az eligazítás után. Amely eligazításon egyébként az ő feladatukra is szó került. Illetve arra, hogy igazából semmiféle konkrét feladatuk nem lesz.

– Ti azért vagytok itt, hogy lássatok és tanuljatok! Feladat körülbelül csak akkor lesz, ha a kollégáim közül valaki annyira megbízik bennetek, hogy igazi munkát ad. De lássatok, nézzetek, igyekezzetek megérteni mindent, amit láttok! Ez a dolgotok!

A gerébház

Estére aztán szépen elállt a szél, s olyan csend lett, hogy a mondás szerint a légy zümmögését is meg lehetett volna hallani. De légy az természetesen nem volt. Hideg volt a március, esős is, szeles is, a legyek még nem ébredtek fel.

– De a medvék már igen, úgyhogy jó lesz vigyázni, ha az erdőbe akartok menni! – mondta a dendrológus, aki egyedüli magyarként a csapatból úgy látszik, elhatározta, hogy szintén a szárnyai alá veszi őket. Ez abban is megnyilvánult, hogy elmagyarázta nekik a dendrokronológia lényegét: – Mármost, veszünk egy fadarabot. Akármilyent, egy a fontos, hogy tudjuk, mikori. Rendszerint van is nálam, ha más nem akadna. Namármost, annak az ismert fadarabnak megnézzük az évgyűrűit. Tudjátok, mi az? Látom, tudjátok. Jó! Akkor most látjuk, hogy egyik szélesebb, másik keskenyebb, ahhoz képest, hogy mikor volt esősebb, illetve szárazabb év. Feljegyezzük, de jobb a fénykép. Azután keresünk egy olyan régebben kivágott fát, amelyek évgyűrűi között valahol, nem éppen a legszélén, de a közepével se sokat érünk, megvan ugyanaz a struktúra. Vagyis a gyűrűknek ugyanaz a váltakozása. Ám a törzs... mivelhogy régi, a közepe felé más struktúrát mutat. Keresünk egy még régebbit, a „más struktúrával” azonosat a széle felé. És így tovább lehet játszadozni, jó esetben akár négyezer évet is visszamenőleg. Na persze, négyezer évre itt aligha lehet számítani, az egész vizsgált kor mindössze nyolcszáz éve lehetett. Inde-unde. Már ehhez is jó vastag fák kellenek. De az erdőben, gondolom, vannak is. Gazdagabb expedícióknak van lehetőségük a C¹⁴-es eljárásra is, de részemről úgy tudom, hogy az nem is olyan pontos, mint ez a miénk. Biztosan hallottatok a Torinói Lepel esetéről. Azt is megvádolták hamisítással, mert véletlenül... VÉLETLENÜL?... éppen egy olyan részt vizsgáltak, amelybe valami középkori apácák már belejavítottak. Na, ilyesmire a dendrokronológia esetében nem kerülhet sor. Persze, ha tisztességesen végzik.

Lassan késő este lett. Az ifjaink az utazástól és a hely idegen voltától elfáradva szintén elköszöntek egymástól, hogy majd holnap megbeszélik a folytatást. A dendrológus is visszavonult a fatörzs keresztmetszetei közé.

Aztán éjfél után, szinte el se merte hinni, valaki halkán kopogott az Imre ajtaján. De nagyon halk, nagyon bátortalan volt az a kopogás. Hát kidörzsölte a szeméből az álmodást és kinyitotta az ajtót. Márti állt az ajtó előtt hálóingének teljes díszében.

– Mi történt? Valami gond van?

– Nem tudom! Megint hallok valamit. Nagyon halk neszeket, de most már biztos, hogy bent a szobámban. Átjőnnél?

– Jó! Megyek – magára kapott egy házikabát-félét, ezt is a lánytestvérei között szokta meg – és ment.

Együtt mentek át.

– Na lássuk csak! Nem baj, ha egy kicsit felforgatom a rendet?

– Nem hát! Azért hívtalak!

Akkor elkezdte szisztematikusan átnézni a szobát, mint akinek már gyakorlata van benne. Mindeközben teljesen meg volt győződve arról, hogy semmit sem fog találni. „Legrosszabb esetben sem lehet más, mint egy véletlenül betévedt bogár” gondolta közben, de némán, mert nem akarta a társát megbántani.

Végül mégsem lett igaza a gondolataival. Mert miután már tűvé tett mindent, akkor bukkant rá az ágy alatt a neszek okozójára, egy fehér-fekete foltos cica képében. Valami serdülő macska lehetett és nagyon szelíd.

– Na, itt van az ellenséged! – emelte fel diadalmasan és mutatta fel. A cila olyan szelíd volt, hogy egyetlen mozdulat nélkül tűrte a ceremóniát.

– Köszí szépen! Na, ha csak ő az, akkor maradhat! Ámbár...

– Ámbár mi?

– Semmi. De...

– Megengednéd, hogy a szobádban aludjak? Láttam ott egy kanapét. Nem fogok zavarni!

– Jó, nem bánom. De akkor én alszom a kanapén és te az ágyon. Na, gyerünk!

– Tudod, nekünk mindig volt macskánk otthon. Most is van – kezdte Márti, amikor már elvackolódtak.

– Jól van. De van valami különleges oka annak, hogy ezt elmondtad éjnek idején? – dűnnyögött Imre félálomban.

– Van! – jött a hang az ágyról halkán.

– Megosztod velem is? – kérdezte a srác, de közben alig tudta visszatartani a röhögést.

– Azért kezdtem bele!

– Akkor ne kímélj!

– Tudod, az a helyzet, hogy a macskák olyan halkán járnak, hogy nemcsak én, de egy nálam sokkal jobb fülű valaki sem képes meghallani.

– Áhá!

– És még valami! Az az árnyék, amelyet a szemem sarkából elsuhanni láttam, egy cseppet sem volt macskaszerű. Semmi fehér nem volt rajta és egészen embernek nézett ki. Egész pontosan nőnek. Mert valami szoknyaszerű volt rajta... Vagy kabát. Olyan kaftánszerű.

– Ezt már mondtam, hogy körülbelül a fáradságtól lehetett.

– Nem tudom. De szerintem sok ez egyszerre. Surrogó neszek, szoknyás fehérnép, aki a csukott ajtajú szobából eltűnik, s egy macska, aki megjelenik, szintén zárt ajtó mellett. Szegény cicus, még mérges voltam rá. Pedig éppen ő volt az, aki megmutatta, hogy ott valami ki- és bejárásnak kellett történni. Ő nem volt hibás, csak ment, ahol tudott, lehetőleg a meleg irányába. Na, nem zavarlak tovább! Aludj jól!

Imre is dűnnyögött valamit, ami egy jóéjszakátnak hangzott, de magában kénytelen volt a társának igazat adni. „Na, nem baj, majd holnap kivizsgáljuk”, de nem tudott aludni. Csak jóval később nyomta el az álom.

– Biztos, hogy szoknyás? – ezt már a reggelinél kérdezte a férfi. – Vagyis ez nagyjából azt jelenti, hogy biztos, hogy nő volt? Igaz ugyan, hogy újabban, főleg ilyen helyeken már sokkal több nő jár nadrágban, mint szoknyában, de ez azért bizonyos határok között azt is jelentheti, hogy valóban nő lehetett az illető. Mivelhogy azért szoknyában járó férfit még eddig sosem láttam. Még ebben a fránya modern világban sem.

– Nem biztos – felelte Márti a rántottája fölött –, lehetett valami kaftán-féle is. Mint mondtam. S akkor egy alacsonyabb férfi...

- De hát ki visel manapság kaftánt?
  - Tudja a csoda! Csak úgy eszembe jutott. Lehet valami hagyományörző is. Sok örült járkál mindenfelé.
  - Hmmm... Fenntartásokkal bár, de nem zárom ki a lehetőséget. Ámbár...
  - Ámbár mi?
  - Ámbár, hogyha valaki elszánja magát, hogy egy idegen szobába bemenjen, mellesleg az erőszak nélküli behatolás is betörésnek számít, akkor minden valószínűség szerint a lehetőség szerinti legkényelmesebb ruhát választja. Hogy a felfedeztetés esetén gyorsan el tudjon slisszolni. Szóval, valószínűbb a nő.
  - Méghozzá nem túl fiatal nő.
  - Ezt honnan veszed? Egyébként a jelen esetben nem lehet felfedeztetésről beszélni, mert nem tudhatta, hogy észrevetted. Tettél talán valami hirtelen mozdulatot?
  - Nem! Meg se tudtam moccanni a meglepetéstől. Úgy hittem, bezártam az ajtót.
  - És? Nem?
  - De igen! Amikor át akartam menni hozzád, kulccsal kellett kinyitnom. Ez az egyik. A másik meg az, hogy nem lehetett nagyon fiatal, mert sötét volt a ruhája.
  - Ez egymagában nem jelent semmit. Sok fiatal nő jár feketében, mert karcsúsít.
  - Hogy te miket tudsz... De ez nem fekete volt, hanem olyan barnás-szürkés. És a szabása is olyan volt, hogy fel nem venném!
  - Aha! És, ha csak a betörő-egyenruhája volt?
  - Attól még nem kell olyan ronda szabása legyen!
  - Én úgy emlékszem, hogy azt mondtad, csak elsuhanó árnyék volt. Vagy ilyesmi. Hogy lehet az, hogy ennyi mindent meg tudtál figyelni?
  - Jaj, hát nő vagyok! Ha nem vetted volna észre!
  - Jó, jó! Megetted, vagy még maradunk?
  - Megettem. Sietsz?
  - Nem, de mintha arról lett volna szó, hogy ma egy kis felmérést fogunk.... eszközölni. A gerébháznál.
  - Na, ez igaz. Egészségedre! Mehetünk. Egy félóra múlva rendelkezésedre állok!
- Így lett.
- Kiderült, hogy azt a bizonyos rossz hírű gerébházat nem is olyan könnyű megközelíteni. Először is elég messze volt. Út nem volt, hanem volt helyette mindenféle mocsok, szó szerint, a műanyagpalacktól az emberi ürülékig, bokor mindenféle nagyságrendben, csak egyféle nem volt köztük: olyan, ami nem szúr. És amikor már úgy látták, hogy nincs messze, egy mély árok állta az útjukat. Az árok keresztben volt előttük és legalább másfél méter mély. Úgy látszott, megkerülni nem lehetett.
- Na, most mi lesz?
  - Nem hátrálunk meg – hősködött Márta –, ha már eddig eljöttünk, akkor ne forduljunk vissza! Legalább addig ne, amíg legalább körbe nem jártuk!
  - S az árokkal mi legyen?

– Megkerüljük! Legrosszabb esetben. Elvégre azok a bizonyos rossz emberek is be kellett menjenek valahol...

– Lehet, hogy az erdő felől – találgatott Imre –, elvégre rossz emberek akár onnan is jöhettek!

De a lánynak lett igaza. Mert vagy tizenöt méter után az árok sekélyebb lett és két keresztbe fektetett deszka pallót is képezett rajta.

– Látod? Várnak minket.

A gerébház körbejárásának ezután már nem volt különösebb akadály. Biz' az eléggé romladozó volt és nemcsak első látásra. Pedig valamikor szebb időket érhetett meg. Alul nagy, négyszögletes kövekből állt, a felső része valami megfeketedett fagerendákból. De a falak még tartottak, csak a tető volt helyenként megszakadva.

– Jól beázhat! – mondta Márta suttogva, mert valami okból nem jött neki, hogy hangosan beszéljen. – Bemegyünk?

– Be kéne!

A bejáratí ajtó nyitva volt, mintha hívta volna őket. Hát csendben beléptek. Odabent több szoba. Legtöbbjük mocskos, poros. És hideg. Viszont a padló nem nyikorgott minden lépésre. Vajon miért? Lakott ott valaki?

Annyi biztos, hogy jókora ház volt, sok szobával.

– Az emeletre is felmegyünk?

Imre a fejét rázta:

– Majd máskor! Lehet, hogy ott nyikorog. Szerintem egyelőre csak itt nézzünk körül!

Úgy érezték magukat, mint csintalan gyermekek, akik éppen valami olyan dolgot tesznek, amit a szülők megtiltottak nekik. Hát csak bekukkantottak sorban a szobákba. És valóban, a hatodik vagy hetedik szobában, később kiderült, hogy valóban a hetedik volt, mint a mesékben, egy ember ült az asztal mellett, az ablak felé fordulva és valami könyveket vagy iratokat nézett át. Olyan volt ő is, mint valami mesebeli varázsló, aki éppen a sors könyvében kutakodik. A varázsló egyébként nő volt. És valóban barna szoknya volt rajta. És hozzá barna felsőrész. Csak a mozdulataiból és a hosszú hajából következtethettek arra, hogy a szebbik nemhez tartozik.

A két fiatal, amilyen halkán csak képes volt, úgy fordult meg és indult el az kijárat felé. Ám közben mindkettőnek az forgott a fejében, hogy ide bizony vissza kell térni.

Csak az árok fölötti palló átlépése után kérdezte meg Márta:

– Fegyvertelen vagy?

– Nem! – válaszolt Imre és a belső zsebéből előhúzott egy bicskát. Akkora volt, amelyhez hasonló nagyságot csak a régi késes boltok kirakatában lehetett látni. És még hozzátette: – Elvégre székelj volnék...

Régi és új történetek

Egyenesen az esti eligazításba csöppentek bele. Meg is nézték őket a többiek jól. Csak a dendrológus kínált helyet nekik maga mellett, de ő is némán tette. A professzor éppen azt részletezte, hogy mi is a legfontosabb célja az ottani vizsgálódásuknak. És hogy miket lenne jó még megtudni.

– ...mert semmiképp sem arról van szó, hogy gyors hajrában elő az ásót – mondta –, még igazából nem is tudjuk azt, hogy érdemes lenne-e itt ásni. Az egész még nagyon bizonytalan, és amire számítani lehet, esetleg, még egyszer mondom, hogy esetleg, az amatőrök megfigyelésein alapul. És ráadásul még azt, amit ők láttak is, nagyrészt tönkretette a kommunizmus idején lezajlott vasútépítési hajrá.

Mindenesetre azért most elmondom nektek, hogy nagyjából miről van szó. Valószínű, hogy egyesek közületek tudnak ezekről a dolgokról, talán még többet is, mint én (na ezt azért kétkem, de így udvarias – tette hozzá gondolatban). Ugyanakkor jobb, ha mégis meghallgattok, több szem többet lát. Több fejet meg összedughatnak az emberek.

Körülbelül nyolcszáz évvel ezelőtt kezdődött, amikor András magyar király – a főnöknő „Andrei al doilea”-t mondott, mivel az egész eligazítás az állam nyelvén folyt – engedélyezte a letelepedést ezeken a tájakon a Német Lovagrend számára. Ez egész pontosan ezerkétszáz-tizenegyben történt. A lovagrend másik, esetleg ismertebb neve a Teuton Lovagrend volt. Azok számára, akik esetleg így ismernék. Ráadásul nemcsak, hogy letelepítette őket, de amellet még különböző kiváltságokat, jogokat is adott nekik. Ami mostanáig nem volt egészen biztos, mindezek mellett még jókora adományokat is tett számukra. Ez, legalábbis a különböző krónikák szerint, főképpen az akkori német feleségének a nyomására történhetett. Persze, a gyakori kunbetörések elleni védekezést kellett volna szolgálnia annak a lovagrendnek. András király többször is megnősült az élete folyamán, én háromról tudok, de ha többet tud valaki, javítson ki! (Senki sem szólt).

Akkor folytatom. Körülbelül két év múlva az udvarban palotaforradalom tört ki, amelynek az lett a eredménye, hogy meghalt a királyné. A király éppen Halics és Lodomeria területén hadakozott akkoriban, az elcsapott fejedelmet ültette vissza a trónjára és talán már nem is először. Mire pedig hazaérkezett, kész tények elé volt állítva. Valami büntetések is voltak ugyan, de igazában csak az egész lázadás értelmi szerzőjét végezték ki és négyelték fel utána. Péter bihari ispán volt a pórus járt főúr.

Ezután viszont a királynak is nyiladozni kezdett a szeme. Meglátta azt, hogy azok a bizonyos lovagok már lassan állam kezdenek lenni az államban. Pénzt verettek, saját maguk uralmára hódítottak területeket a kunok földjén sőt, egy idő után nyíltan hangoztatták, hogy a hódított földek nem a király számára lettek, hanem a leendő teuton állam alapjait képezik. No, ezt már nem tűrhette egy feudális királyság. Egy ideig még nyomakodtak, a római pápa is a lovagok pártjára állt, de végül is csak el kellett gondolja a király, hogy történjen bármi, akár még talán kiátkozás is, ám az események másik végén állandóan ott a fenyegetés, hogy ő ország nélkül marad sőt, ami még súlyosabb, az országa szétszabdaltatik. Így tehát rövid úton kitessekelte őket. Mint köztudott, ezután a lovagok lengyelföldre mentek, de ott is hamar kiviselték magukat, s néhány hatalmas csata után onnan is kiverték őket. No, ez már nem tartozik ránk, de aki kíváncsi, olvassa el Henryk Sienkiewicz nagyregényét, a „Keresztes lovagok”-at! Nagyon szép film is készült belőle.

No de térjünk vissza a mi célunkhoz! Két dolog még fontos. Egy: a lovagoknak várépítési kötelezettségei is voltak, s fel is építettek valami öt várat, legalább annyit. A másik: lehető-

ségük volt „népet” hozni maguknak. Vagyis ez szerintem szolgálattevőket, várjobbágyokat, mesterembereket jelenthet. És hoztak is. Főleg a szász népességből. Tehát a szászok már itt kellett legyenek.

De ez még nem minden! Mert a lovagok kikergetésének... ne kamuzzunk, valódi kikergetés volt az, hadsereggel, királyi katonákkal, elvégre András király lovagkirály volt, nemcsak annyi volt az oka, hogy saját államot akartak, az csak a hab volt a tortán. Ugyanazok a lovagok viszont már jóval előbb is bizonyosságot adtak az összeférhetetlenségükről. Mert egyes krónikák azt is írják, hogy hol a székelyek földjébe kaptak bele, persze rabolni, hogy meg ugyanazt a fogarasi vlachokkal tették. Mikor mit és honnan volt érdemes rabolni! Terméket, erdőt, vadakat (orvvadászat a mások erdejében, miután már a sajátjukat kiüresítették), és akár asszonyt. Mert nem voltak szentek.

Hát ez volt a kiűzésük története. Pontosabban az a része, amely ránk tartozik. Legalábbis most. És ami megmaradt! Élt akkoriban egy Teel nevű ember. Nem sokat tudunk róla, mi lehetett, aránylag gazdag kellett legyen. Lehet, hogy fegyvermester volt. Ez lenne kézenfekvő annyi lovag között. Nos, azok a szász családok, akiket a lovagok hoztak ide részint ígéretesekkel, részint fenyegetésekkel, de lehet, hogy rabszíjon is egyeseket, hát azoknak valószínűleg csak kevesed része ment haza a lovagok távozása után. Tizennégy év hosszú idő. Sok minden történhet közben a régi falujukban, házukban. Menyasszony férjhez megy, szülők meghalnak, talán már a ház sincs meg, rég széthordtak mindent kapzsi szomszédok, hová mennének? És a király különben is megerősítette őket annak a földnek birtoklásában, ahova telepedtek. Kellott a telepes! Itt maradtak tehát és megválasztották gerébnek azt a Teel nevű embert. Nos, egyelőre ennyi. Van-e kérdése valakinek?

– Ezek szerint ön annak a gerébnek az utóda? – egy fiatal bukaresti régész volt az, aki a kérdést feltette.

– Én úgy tudom, hogy igen. De meg lehet nyugodni, az a gerébház és a hozzátartozó erdőbirtok nem az én tulajdonom. Rég nem a családomé már! – és nevetett hozzá.

Végül Márta is bátorságot kapott egy kérdéshez.

– És mi a helyzet a „Kéztelen földdel”?

– Igen! Ez valóban érdekes kérdés. Nem sokat tudok róla, sokáig azt hitték, hogy a lovagok hamisították maguknak. De én most már nem hiszem. Egyébként olvastam a dolgotatodat. Utána is néztem. Nem volt könnyű. Úgy néz ki, hogy valóban létezett akkoriban egy Kéztelen nevű lovag. András király halicsi és lodomériai hadjárataiban vitézkedett és a kezét is ott vesztette el. Talán a királyt védte valamely alkalommal, s annak jutalmául kapott földet, uradalmat itt a Barcaságban. Akkor még Borzaföldnek nevezték. De úgy néz ki, hogy nem bizonyult méltónak arra a jutalomra, mert durva, kegyetlen ember volt. Egy vélt félrelépésért megölette a feleségét és két kiskorú gyermekét. Ehhez törvényesen joga volt, mint földesúrnak, de a király valamilyen okból mégis zokon vette. Száműzte az országból és a birtokát a lovagoknak adta. Én biz’ nem tudom, hogy mi lett a sorsa annak a birtoknak később. Mármint a lovagrend kiűzése után. Gondolom, a szászoké maradt.

– Na, hallom, hogy voltatok a gerébháznál! – ezt már az eligazítás után mondta Telea asszony, amikor elkapta a két fiataalt. A vacsoránál. Lehet, így akarta közölni velük, hogy minden lépésükről tud, nem érdemes rejtett utakon járni. De az is lehet, hogy más célja volt, például a női kíváncsiság. Mert aztán azt kérdezte: – Na és mit láttatok?

– Elégge romló állapotban van – felelte Imre kettőjük helyett –, elkelne már egy komoly helyreállítás! Mint egy kísértetház, olyan.

– Hát igen! Így van az, ha egy ingatlannak nincs gazdája – sóhajtott a prof. – Mást nem láttatok? Kísértet?

– Azt nem, de az egyik szobában ült egy nő az ablak előtt és olvasott. Nem akartuk zavarni, elhúztuk a csíkot. Joga van ott lenni?

– Nem tudom. De valószínű, ha olyan nyugodtan olvasott. Valami erdészeti ellenőr lehetett, vagy afféle. Tudomásom szerint az erdészeté most az a ház. De azért érdekes. Hogy nem tudok róla. Egyébként mondjátok! Ti valóban nem vagytok házastársak?

– Nem vagyunk.

– Vagy barátja, barátnője sem vagytok egymásnak?

– Az sem. Hiszen alig néhány napja ismerjük egymást.

– Pedig...

De aztán elhallgatott. Ki tudja, mire vagy kire gondolt?

A két fiatal gyakornok, akik szigorúan véve még nem is igazán voltak gyakornokok, lefekvés előtt még megegyezett abban, hogy szombaton – ez egy csütörtöki nap estéjén volt – még egyszer elmennek a gerébházba, jobban szétnéznek, mint legutóbb és ha lehet, megismerkednek azzal a nővel, aki annak a háznak egy szobáját szemelte ki magának olvasóterem céljára. Egyelőre nem tudták, hogy miért ott olvasott és miért nem máshol, de a professzor szavaiból úgy ítélték, hogy az a nő valószínűleg nem a veszély része. Talán inkább áldozatjelölt? Akkor annál inkább meg kellene ismerni, hogy ha nem tud róla, figyelmeztessék arra, hogy a ház akár veszélyes is lehet.

A sors, a véletlen, vagy talán nem is igazán véletlen azonban másképp határozott.

Pénteken délelőtt visszatért a csúnya, esős, szeles idő. Nem volt már olyan hideg, mint aznap, amikor megérkeztek és amelyből bőven kivették a részüket a délután érkezők, de annyira azért igen, hogy az embernek ne nagyon legyen kedve kint mászkálni.

Ugyanazon pénteken, kora délután megcsendült az Imre telefonja. Női hang szólt bele.

– Szia! Elisabeta vagyok. Ha a hegy nem megy a Mohamedhez, akkor kénytelen Mohamed menni a hegyhez!

Na, ezt jól elfelejtettem, kapott észbe Imre, hangosan meg azt mondta:

– Szia, hol vagy?

– Itt, a házatok előtt. Bemehetek?

– Gyere! Kimegyek eléd, hogy el ne tévedj, s véletlenül ne a dendrológus szobájába nyissál be.

Így is tett, elébe ment a vendégének. Azt már odabent kérdezte meg Elisabeta, hogy:

– Aztán te miért nem jelentkezted? El is felejtettél azóta?

– Neem! – védekezett automatikusan a fiatalember, aztán hirtelen eszébe jutott az is, hogy valójában miért is feledkezett el a vonatbeli ismerősről. – De az volt az érzésem, hogy neked már nincs szükséged az én társaságomra.

– De hát mi okod volt arra, hogy ezt gondoljad? Nem voltam elég jó? Készséges? Meg amit csak akarsz?

Imre hát kénytelenségből elmesélte, hogy busz helyett vonattal utazott tovább, és az állomás épülete előtt szétnézve hogyan látta meg Elisabetát egy idősebb férfira rácsimpaszkodva.

– Ejnye! Te féltékeny vagy! Ezt mindenesetre köszönöm! Nagy bók ez egy nőnek. De okod... az semmi esetre sincs rá! Az apámmal találkoztam, aki elém jött az állomásra. Ő is erdélyi és örül, ha egy kis itteni levegőt szagolhat. A hivatása, munkája mellett nem sok ideje van lófrálni.

– Elég fiatal apa – morgolódott Imre, még mindig nem egészen kibékülve. Majd meg is kérdezte: – Mit dolgozik az édesapád?

– Az ország és a nép biztonságára vigyáz.

– Szóval rendőr?

– Afféle. De igazából több annál.

– Értem. Valószínűleg titkos munka. Nem is kérdezek többet.

És valóban, ettől fogva nem sok szó esett köztük. Sem apáról, sem másról. Meg is feledkeztek mindenről, még a vacsoráról is. Elisabeta csak későn, éjjél után ment el, akkor is azért, mert az apja beszólt neki telefonon, hogy várja az ajtó előtt.

– Na, énnekem menni kell! Az apám elvisz Kovásznára, tudod, ott vagyok kezelésen, és azután még el is kell érjen Brassóba, hajnalra. Ott van valami munkája. De most már valóban ne féltékenykedj, mert látod, hogy nincs rá semmi okod!

Így történt. Szombaton pedig nem mentek el kikutatni a gerébházat, mert Márti egész nap olyan volt, mint aki nyársat nyelt. „Nincs időm!” mondta, amikor Imre megkérdezte tőle, hogy na, mikor mennek? Az étkezések idején is inkább a professzor mellé kérezkodott. Az asszony látta rajta, hogy valami gondja van, odaengedte szívesen. Nem is kérdezősködött. Imre persze kérdezősködött volna, de nem volt kitől.

Persze, az történt, hogy hívni akarta Imrét vacsorázni, nagy halkán be is nyitott, és látta azt, amit látott. A párocska nem vette észre. Olyankor nem csoda az ilyen figyelemkiesés.

Petre Aioanei

Akkor, amikor Petre Aioanei megszületett, nagyjából tizenkilenc vagy húsz évvel azelőtt, hogy ez a történet elkezdődött volna, még egészen más neve volt neki. Talán igyekezett is azt a nevet elfelejteni, talán csak egyszerűen nem érdekelte, ez idő szerint a neve mindenesetre az volt, amit írtam.

Tipikusan olyan gyermek volt, akire a „nehéz gyermekkor” kifejezést kitalálták. Ő ugyan meglehetősen ritkán érezte annak a gyermekkorának a nehézségét, úgy szokta meg már jókor, hogy ilyen az világ, az egyik embernek egyféle életet juttat, a másiknak másfélét. Végül is nem lehet azt mondani, hogy kifejezetten boldogtalan lett volna, vagy legalábbis nem állandóan. Elvégre, ha befejezte azt a munkát – ő mindenesetre munkának tekintette és ha jól meggondoljuk, az is volt – amit neki a nagyok előírtak, szabad volt, mint a madár. Nem részletezem, mindenki látott már hozzá hasonló gyermekeket az utcasarkokon, s ennyiből nagyjából világos is lehet, hogy a munkája általában és felváltva koldulásból és lopásból állt. Mivel pedig nem volt híjával bizonyos ügyességnek, s intelligenciának, tehát általában sikeresnek lehetett mondani. Evett, ha éppen volt mit – és általában ritka alkalom volt az, hogy a személtládákban egyáltalán semmi megehető nem lehetett találni – meg is mosta az arcát valamiféle vízben, ha éppen kedve volt hozzá, ez főleg nyáron történt meg, amikor meleg volt, ha pedig meg akarták verni a „nagyok” akkor, ha tehette, elfutott. És mivel fürgé volt, hát rendszerint tehette. Jól tudta, hogy a nagyoknak nagyobb szüksége van rá, mint neki a nagyokra. Ezért, amikor a veszély elmúltát érezte, általában vissza is oldalgott a nagyokhoz. Mert azért azzal is tisztában volt, hogy veszély esetén éppen azok a nagyok, akik alkalomadtán megverték, meg is védelmezik. Például egy másik csoportba tartozó nagyoktól. Vidám volt hát az élet a város peremén.

Tanult is. Persze az élet leckéjét. Nyolcéves korára már nagyjából mindent tudott olyasmikről, amikről jól nevelt gyermekek nevelése még csak körülbelül tizenkét éves korban szokott kezdődni. (Akkoriban még így volt. Ma már, úgy hallom, változott). A csoporthoz lányok is tartoztak, kisebbek és nagyobbak is, és, főleg nyáron, amikor meleg volt, látta azt, amit látott. Ez a tanulás egyelőre elméleti volt, de már nem sok idő kellett volna elteljen ahhoz, hogy ha akarja, és ha a másik is akarja, hogy gyakorlatba is tudja ültetni.

A teste teljesen ép volt. Vigyázott is rá, hogy az maradjon, de el is borzasztotta azoknak a látványa, akik, a csoportjukban is volt ilyen több is, csonka, béna, végtaghiányos testüket mutogatva koldultak.

A jó Victor Hugo a „Nevető ember”-ben leírt hasonló eseteket, látványokat és én nem is gondolom, hogy hazudott volna, de úgy látszik, a mi tájainkon a nyomor egészségesebb volt. Vagy emberségesebb. Balesetek persze történtek és azoknak következményei is voltak hellyel-közzel, általában és akkor még főként az alkoholos italok utóhatása miatt. Mert a társaság egyes tagjai ittak, mint a kefekötő. A mi Petrénk nem ivott. Egyszer jól megitatták, akkor két napig okádott tőle és attól fogva köszönte szépen, nem kért belőle.

Így folyt tehát az élete és, ha semmi nem jön közbe, akkor ugyanúgy is folytatódott volna egészen élete végéig. Hogy milyen lett volna az a bizonyos vége az életnek? Ez természetesen nem tudható, de ismerve az előbb leírt „jellemét” vagy talán óvatosságát, meglehet, hogy valamilyen jó értelemben vett módon előbb-utóbb révbe ért volna.

Nagycsabi mesélt el egyszer társaságban egy történetet. Volt az ő városukban – a család nem volt bennszülött vigyázóvári – egy fiatal koldus. Ez a körülbelül tizennyolc-húsz éves fiatal-ember azzal vívta ki a járókelők adományozó kedvét, hogy munka közben állandóan lépege-

tett. Olyan: egyet előre, egyet hátra formán. Az emberek látták és megnyílt a szívük és a pénztárcájuk. Gondolták, szegény, ártalmatlan elmebeteg, ki tudja, miféle sötét múlt áll mögötte, hogy ilyenné lett. A „szegény ártalmatlan elmebeteg” egyébként tolvajnak sem volt utolsó.

Nos, hát Nagycsabi. Akkortájt egyedül élt, megbecsült orvos volt a városban, akkor már elvált az első feleségétől, Tünde pedig még messze az idő és a távolság mélyén várta azt a bizonyos rövid ideig tartó boldogságot. Persze... úgy várta, hogy nem is tudott arról, hogy az el fog jönni egyszer. Nos tehát a bácsikámnak akkoriban volt egy barátnője, kollégája is egyben, akivel együtt képzeltek el a jövőt. És mivel köztudomásúan dokik voltak, a hölgy (nem mondok nevet, mert ma is él, én meg részben kímélni akarom, részben utálok pereskedni) talált egyszer egy éppen olyan házat, ami ideális lett volna rendelő céljára. Összeadták a kis pénzüket, a hölgynek volt több, mert mindig nekik van több, megvették és el is jutottak a közjegyzőhöz, hogy szépen a nevükre írássák. A közjegyzőnél várakozniuk kellett nagyjából egy negyedórát, mert éppen volt ott valaki. Mit gondolnak, ki vett magának egy emeletes házat? Eltalálták! A lépegetős koldus.

Nos, ami egyszer megtörténhet, az máskor is megeshet. Így képzelem én el a mi Petrénk életsorsát, amilyen lett volna az előbb említett esemény nélkül.

De az esemény megtörtént.

Az előzmény az volt, hogy nem akkor, amikor a kisfiú kilenc vagy tíz éves lett, hanem jó néhány évvel azelőtt, két marosvásárhelyi egyetemista beszélgetett. G. B. Shawnak egy vígjátékáról is beszélgettek sok egyéb között. A szerző legalábbis a „vígjáték” megjelölést biggyesztette ki műfajnak a drámája elé, amelyben arról van szó, hogy két unatkozó angol úriember felkarol egy nagyon, vagy majdnem nagyon alsó osztálybeli leánykát és fogadásból kinevelik dámának. A beszélgetés menet közben folyt, az utcán, mások is jelen voltak, többek között éppen Nagycsabi. De nem ő volt az egyik beszélgető, hanem egy Varga Ádám – megjegyeztem a nevet, mivel a történet olyan különleges, annyira nem mindennapi – néven szintén gondolkodásra képes kollégája.

Az utcán voltak, mint mondom, ott beszélgettek, amikor éppen egy valóban nagyon szép, tizenöt-tizenhat év körüli cigánylány ment el mellettük.

– Láttad? – kérdezte az előbb említett Varga Ádám a beszélgetőtársát.

– Persze, hogy láttam.

– Ugye, milyen szép?

– Valóban! Kár, hogy a környezetben, amelyben él, olyan hamar megöregszik majd, a műveltsége jó esetben a hagyományosnak megfelelő, és nincs is számára kiugrási lehetőség semmi.

– Na, fogadjunk, hogy mi is ki tudnánk nevelni szép és művelt nőnek!

Varga Ádám maga is cigány származású volt és bizony kemény harcába került neki az orvosi egyetemig eljutni. A kishúgának, aki ráadásul Nagycsabinak a titkos szerelme volt akkoriban (adott volna neki az anyja, ha megtudja – de a Varga Júlia élete szerencsétlen alakulását már leírtam egyszer „A briliánskakas legendájá”-ban), még keményebb harcot kellett vívnia. Így hát nagyjából tudták azt, hogy miről is van szó.

– Igen. Ha most gazdagok lennénk, s mindenünk meglenne, beleértve a házat is, akkor hazavihetnénk és szépen kinevelnénk. Mint a Shaw hősei.

– De mivel ágrólszakadt diákok vagyunk, tehát az egész lehetőség megmarad az elmélet síkján.

Mint mondtam is, a beszélgetés nem volt titkos, miért is lett volna? Mások is hallották. Köztük egy olyan ismerős is, aki alig két-három év elteltével eltűnt a szemük elől. Persze, soha nem tudták meg, hogy hova. Ő maga nem hirdette, nem volt mit hirdetni rajta, a többiek meg nem érdekelték, hogy melyik amerikai milliomos kit fogad örökbe és azután mire használja. Nem nagy dicsőség az ilyesmi, bár... vannak olyanok, akik szerint mindennek és mindenkinek megvan az ára. Csak remélni tudom, hogy sem az enyém, sem a szeretteimé nem lesz meglátható soha!

No, a milliomosok se élnek örökké – bár tudnék olyat mondani, akinek rég a föld alatt lenne a helye –, így ennek az akkori fiatalembernek az örökbefogadója is meghalt egy idő után. A férfiú, mert időközben ő is idősebb lett, ilyen példát látva maga előtt, jobb híján azt követte. Amikor is megakadt a szeme a koldusgyermeken. Elintézte (mit nem lehet elintézni egy akkora vagyonnal?), hogy ő is örökbe fogadhassa azt a gyermeket. „Hiszen jó dolga lesz nála!” gondolta.

Így történt tehát, hogy egyszer csak abban a csoportban, amelyről már szó volt, s amelyikben ez a mi kisfiúnk éledélt, a nagyok közül az egyik „öreg”, lehetett összevissza valami ötven éves, kézen fogta a kis koldust és odavezette egy finom úrhoz.

– Ezzel az úrral kell menned! Ezentúl ő lesz az apád! Ne félj, jó dolgod lesz nála! Jobb, mint itt!

A gyermek tehát ment. És elkövetkezett az életének a második szakasza.

Valóban nem volt sem nehéz, sem rossz dolga. Először is megtudta, hogy az ő igazi neve Petre Aioanei. Ezt meg kellett tanulnia.

– Miért pont ez?

– Azért, mert az édesanyádnak a neve Ioana.

– És miért Petre?

Az úr elmosolyodott.

– Az meg azért, mert ez a név tetszik nekem!

A gyermek hát megtanulta. Örömmel, mert szép új ruhái lettek, látott egy fényképet is az édesanyjáról, nagyon szép nő volt, hát azt is szívesen tanulta meg. Az apja nevét nem kérdezte. Annyit már tudott, hogy nem szép dolog, ha egy apa otthagyja az anyát a gyerekeivel. Egyedül.

Nem részletezem. Pedig érdekes élete volt ott, talán megérne egy külön történetet.

Tanulni kellett, nem mindent, nem olyasmit, amitől félt, a megtanulnivalókat közösen gondolták ki a nevelőapjával. De azt viszont valóban jól meg kellett tanulni. Nyelveket, ez könnyű volt, szinte ragadtak rá az idegen szavak, viselkedni, számolni csak annyit, amennyi a mindennapi élethez kell, valamennyi általános műveltséget, amiből megélni persze nem lehetett volna, de nem is ez volt a cél, meg még néhány érdekes és néhány furcsa dolgot is.

Viszonzásul meg kellett tegyen néhány ilyen furcsa dolgot, szolgálatot a nevelőapjának. Ez sem esett különösebben nehezére, tudta már gyermekkorából, hogy nem mindig azt hozza az élet, amit a szegény ember várna tőle.

Tizenhét éves korára készen volt a tanulással. Tudott mindent, amit a nevelőapja különös iskolájában megtanulhatott. Jó szerencséjére, mert a milliomos is ráunt időközben. Keresett magának más szórakozást. Talán nem is lett volna jó továbbá egyiküknek sem az együttmaradás, hiszen Petre időközben száznyolcvan centis, izmos, nagydarab felnőtt lett.

Egy szép, napsugaras őszi napon tehát hívatta a nevelt fiát és azt mondta neki:

– Nos, Petre fiam, itt az idő! Mindent megkaptál tőlem, amit csak átadhattam Neked, ezentúl egyedül kell boldogulnod! Egy kisebb vagyont íratam a nevedre, amit, ha rám hallgatsz, nagyon módjával fogsz használni. Ha nem hallgatsz rám, akkor majd megtudod a banktól, hogy mennyi az annyi! De kellemetlenebb dolog az, hogy ezt a házat el kell hagyd! Minél hamarabb. Elég sok ellenségem van, nem hiányzik, hogy vád alá helyezzenek miattad.

Petre megértette. Igazából sejtette is ő, hogy egyszer el kell ennek következnie. Valamennyire fel is készült rá. A nevelőapa folytatta:

– Hová szeretnél menni, hogy ott folytasd az életedet?

– Haza! – jött a válasz.

– Jól választottál. Azt hiszem, hogy fel vagy készülve a további életedre! Az odautadat természetesen én fizetem, az nincs benne a rád íratott vagyonban.

És másnap Petre hazament.

A pilóta megjelenik az elbeszélésben

Szombaton reggel Imre, arra számítva, hogy csak elmúlt valahogy a Márta duzzogása, ő ugyanis úgy hitte, hogy teljesen ok nélküli volt, addigi életében úgy tapasztalta, hogy fiatal nőknél létezik ilyesmi, megpróbált bekopogni a szobájába. Sem egyedül nem akart menni a gerébházba, hogyha esetleg találna valamit ott, ami esetleg fontos lehet, ne mondhasa senki, hogy kihagyta a fiatal útitársnőjét.

Ám Márta nem adott életjelt. Akkor be is nyitott. A szoba üres volt. „Na, úgy látszik, hogy valóban dolga lett hirtelen.” És nem bolygatta tovább. Ha dolga van, hát dolga van, minden bizonnyal azért nincs otthon, mert valahova sürgősen el kellett menjen.

Mit tehet egy fiatal férfi, ha hirtelen és váratlanul egyedül marad? Megpróbálta elérni Elisabetát. A nő telefonja azonban nem reagált. Mit tegyen? Lehet, hogy tán valahol nincs telefonközelben. Talán örülni fog, ha meglátogatom! Van itt egy buszmegálló?

Ezúttal szerencséje volt. Éppen egy néhány perccel azután, hogy a buszpályaudvarra ért, indult egy járat Kovásznára. A pillanatnyi ötlet hevében fel is szállt.

Elisabeta azonban nem volt otthon. Tudta pedig, hogy hol kell lakjon, oda is ment, de a portás szerint körülbelül egy órával előbb elment. Hová? Nem tudta.

„Ma nincs szerencsém!” Írt egy rövid üzenetet egy papírdarabra, hogy kereste, megkérte a portást, hogy vigye a szobájába, és elindult visszafelé.

„Alighanem sürgősen kellett menjen valahova, még a telefont is otthon felejtette.”

Ezzel különben el is ment a délelőtt. A panziójukban sem volt otthon senki. „Na, ezek mind megszöktek előlem.”

Most már valóban nem tehetett mást, mint megint megkönyékezni azt a fránya gerébházat. Oda is ment.

Ezen a napon melegebb volt, mint azelőtt, a felhők is vékonyabbak voltak, és talán éppen ezért a ház még gyászosabban nézett ki, mint akkor, amikor először jártak arra. Igaz, Imre egy idő után olyasmit gondolt, hogy ezt talán azért gondolja így, mert most egyedül van. Mégis, ahogy nézte, Hieronymus Bosch egyes képei jutottak eszébe. Azoknak áll olyan csáléra a fedele, s lógtak ki deszkák az oldalából. Itt is csak éppen a kicsi ördögök hiányoztak, amelyek a neves festő képein azért általában ott vannak a zugokban. Vagy ki tudja, talán ott vannak most is, csak éppen elbújtak, mert ő megjelent.

Ettől mintha jobb kedve támadt volna, s még el is mosolyodott egy kissé.

No, akkor lássuk, mi van bent! Vajon ott vannak-e?

A szobák is ugyanolyan gyászosan néztek ki, mint legutóbb. Vagy talán még úgyabbul. Végignézte a földszinti szobákat, a konyhát is megtalálta, jókora konyha volt, látszott, hogy gazdag emberé volt valamikor. De minden üres volt, a konyha is. Régi konyhákban általában edények szoktak lenni, meg nyílt tűzhelyek, amelyek fölött kémény van. A tűzhely megvolt, még a jellegzetes konyhaszag is ott volt, bár gyengén – biztos csak elképzelem! Látom, s hozzágondolom a szagot. Vagy talán a barna ruhás nő főzni is szokott? – magának vagy másnak főz itt? Aztán, amikor a tűzhelyhez ért, szinte megdöbbsent. Csak azért nem lépett hátra, mert az előbbi gondolatai után automatikusan úgy képzelte, hogy az így is kell legyen. És ott volt. Elszenesedett fahasábok maradványai a tűzhelyen.

Ez nem régi! Jó, ha egy hetes. A fadaraboknak égett szaga volt még.

„Na jó! Ne drámázzunk! Itt a barna ruhás nő lehet, hogy itt lakik, hát főz. Magának!” De most már nem volt ebben olyan biztos. Ekkora tűzhelyen több embernek főzhettek.

Körülnézett. Minden mindenhol poros volt. De nem ám hetes por, hanem olyan, amiről valóban el lehetett hinni, hogy a középkorból maradt vissza.

Tehát por. Egy rakás ördög főz itt magának? Talán hiányzik nekik a pokol melege! A tűzhely fölött láncon egy kisebb üst függött. Olyasmi, mint amilyeneket manapság turistáknak árulnak. Megfogta a láncot, s magához húzta az üstöt. Nem volt forró, nem égette meg a kezét. De nem is volt poros. Itt valóban főztek valakik.

„Talán meg kéne kérdezni a barna ruhást!”

A szobát tudta. Az ajtó most is nyitva volt, de a nő nem volt a helyén. Sőt, senki nem volt a szobában. Most áldotta a szerencsét, hogy Márti nem volt vele. Biztosan frászt kapott volna.

Aztán eszébe jutott, hogy ha már ott van, s a „barna” nincs ott, tán meg kéne nézni, hogy mit olvas olyan átszellemülten.

Odament hát a székhez, amin ülni szokott és megnézte az iratokat, amik az asztalon voltak. Mert nem könyv volt, hanem különálló iratok. Valami szöveg volt a lapokon, németül és magyarul. A magyar szöveg valami motorról szólt, és mivel rajz is volt hozzá és a rajzon régies repülőgép ábrája volt, feltételezte, hogy az a motor annak a repülőgépnek a motorja lehet. Vagy inkább lehetett. A német szöveget nem nagyon értette, de mintha az is hasonló tartalmat takart volna.

„Na, ettől nem lettem okosabb! Lehet, hogy a nő szerelő vagy pilóta és itt tanulja a motortant? De miért éppen itt?”

Kivette a telefont a zsebéből és megnézte az időt. Dél már jócskán el volt múlva, talán jó lesz visszamenni a panzióba! El is indult és a bejárat ajtójánál majdnem ledöntötte a lábáról Telea Getát.

– Hát te? Egyedül?

– Igen! Mártnak valami dolga lehet, mert elérhetetlen. Bár igazából nem bánom, mert minél többször látom, annál gyászosabbnak tűnik nekem ez a hely. Vajon hol van a barna ruhás nő?

– Nem tudom. Tegnapelőtt óta nem beszéltem vele.

– Hát ismeri, professzor asszony?

– Ismerem, de nem olyan rég. Akkor jöttem el ide, amikor megtudtam, hogy ti ketten már itt voltatok. Ő is itt volt, s egy kicsit beszélgettünk. Ő is kutató. Csak mást kutat, mint mi.

– Szintén középkor?

– Dehogy. Inkább legújabb. Na de menjünk, mert ebéd nélkül maradunk!

Imre még meg akarta kérdezni, hogy hol volt a főnökük, elvégre a házba éppen bemenni készült, de nem merte. Inkább visszamentek. Hallgatagon.

Márti az ebédnél sem került elő. Így Imre foglalta el a helyét a prof. mellett, de még akkor is csendes volt. Emésztette a Márti eltűnésének lehetséges okait és helyét, de sehogy sem tudott rájönni. Elisabetára nem gondolt, hiszen a gyakornoktársával sosem volt olyan, vagy akár csak hasonló kapcsolata.

Egy idő után aztán a kutatás vezetője unta el a csendességet és ő szólalt meg.

– Állítólag valami pilóta zuhant itt le a második világháborúban és az ő nyomait keresi a barna ruhás nő.

- A nevét lehet tudni?
  - Éppen lehet, de semmit nem mond. Legalábbis nekem. – Szabó Katalin.
  - Na, ez valóban elég mindennapi. És arról a repülőről lehet valamit tudni?
  - Én nem tudok. Gondolom, katona volt. És talán valami műszerész vagy mérnök. De ezt már az a Katalin mondta. Meg azt is, hogy vitt valamit. Vasládáról szólt valami hír...
  - Mikor is volt ez?
  - Ezerkilencszáznegyvenkettőben. Nyáron.
- Imre elgondolkozott. És abban egyezett meg saját magával, hogy semmit nem tud annak az évnek a jelentőségéről. Ez mindenesetre még a doni katasztrófa előtt lehetett. Azért megkérdezte:
- Összefügg ez valamennyire, bármi távolról is, azzal, amit mi keresünk?
  - Jogos kérdés. És persze nem tudom. Mi mindenesetre a Német Lovagrend nyomait kutatjuk. Arról, hogy mi lehetett abban a vasládában, fogalmam sincs. Meglepődnék, ha lenne valami köze egymáshoz a két kutatásnak.
  - Az a... Katalin persze tudja. Hiszen megtalálta a vasládát.
  - A vasláda a zuhanás miatt kinyílt, messzire elgurult, a tartalma pedig szétszóródott. Kati összeszedte azt, amit talált, de azt mondja, nincs közük sem a lovagokhoz, sem a gerébekhez. Ez alighanem zsákutca.
  - Alighanem?
  - Úgy van. Mert maga a láda nincs meg. Csak a tartalom egy része. Még bármi lehetséges. Azért is, mert nemcsak mi érdeklődünk a ládát illetően.
  - Nocsak! Mekkora lehetett az a láda?
  - Nem tudom. Gondolom, mint egy átlagos katonaláda. Vagy valamivel kisebb. Ezt azért gondolom, mert be kellett férjen egy akkori, meglehetősen szűk repülőgépbe, és nagyon súlyos sem lehetett.
  - Ezt az a Katalin mondta?
  - Igen. Olvasta valahol.
  - És az, aki még érdeklődik?
  - Valami műgyűjtő. Fiatal, de már komoly híre van. Jó is, rossz is.
  - A rossz, az mi?
  - Vagy egy fél éve felásott egy területet, ahol fémdetektorral meg is talált valami kincset. Persze lefűlelték. Jókor büntetést kapott és be kellett szolgáltatassa azt, amit talált. A büntetést persze mellényzsebből kifizette, beszállgatni meg azt szolgáltatatta be, amit akart. Mert senki nem tudja, hogy mi és mennyi lehetett ott eredetileg. A rendőrség szerint már korábban is csinált efféle stikliket, meg még különbeket is. Mindenesetre rajta tartják a szemüket. A mi helyünkön valami pénzeket talált. Lovagi pénzeket. Többek között ezért kutatunk itt most.

Ezenközben Imre mind idegesebb lett. „Hol az istennyilában lehet az a leánka?” Az is volt az első dolga ebéd után, hogy bekopogott a Márti szobájába. Persze senki nem válaszolt. Azután megpróbált benyitni is, de az ajtó most zárva volt.

Ezek szerint legalább egyszer volt itthon! No akkor, legalábbis AKKOR, még nagyobb baja nem lehetett.

A fiatalember jobb híján tehát bement a saját szobájába és megpróbálta valahogy rendberakni a gondolatait aszerint, amit a professzortól hallott. „Vagyis hogy van egyszer az ő hivatalos kutatásuk. Ez törvényes és helyes. Azután van a barna ruhás nő, az a Katalin. Úgy néz ki, hogy ő sem kutat a föld alatt. És ha Telea Geta szóba állt vele, akkor csakis valami olyan dolga lehet, ami nem túl veszélyes. És akkor még ott van az ismeretlen harmadik. A műgyűjtő. No, az bizony lehet, hogy veszélyes. De mindenképpen törvénytelen!” Morfondírozás közben természetesen az is megjárta az esztét, hogy attól, hogy törvénytelen valami, még lehetséges, hogy a törvény a hibás. Na de, ha veszélyes...

A kéztelen lovag

Virágh Márti valóban megsértődött. Még hozzá nagyon. Ő maga sem gondolta át világosan, hogy mi volt annak az oka. Mert az, amit azon a bizonyos estén látott, ha nem is volt mindennapos az életében, sőt általában nem volt az, de az eszével tudta, hogy mi is az, és azt is, hogy két fiatal között, akik szeretik egymást, természetes az ilyesmi.

És mégis vérig sértődött. Ő maga is megijedt, amikor tudatossá lett benne, hogy mennyire. „Úristen! Mi van velem? Ilyen még nem volt!”, de minden logikus gondolkozás ellenére csak nem tudott úrrá lenni azon az érzésen. Mert mi volt abban? Undor? Talán az is. Hiszen tény és való, hogy látványnak, külső szemlélő számára, valóban nem valami épületes. És nem is kellemes. Ám ilyenkor, ha az ember véletlenül azt látja, általában nagyon halkan beteszi maga mögött az ajtót, elkönyveli magában, hogy ilyen is van, aztán, ha annyira zavarja a gondolat, akkor igyekszik nem gondolni rá, természetesen nem beszél róla, azzal a közömbös ismerőssel pedig, akit akarata ellenére rajtakapott, a továbbiakban a legtermészetesebb módon viselkedik. Például, ha beszélgetnek, akkor feltétlenül tudományos síkra tereli a beszélgetést. Hogy azzal is kimutassa, hogy igen, talán tudok valamit, talán láttam valamit, de mivel semmi közöm hozzá, attól még természetesen jó ismerősök maradunk.

Az ám, csak hogy ő nem így viszonyult. Hanem egyáltalán rá se bírt nézni Imrére. És ha véletlenül a férfi megszólította, mindig a legmesszebb menő udvariasság határain belül, hát akkor ő úgy viselkedett, mint aki nyársat nyelt. Merő sértés volt már a nézése is.

Így állván a helyzet, egyszerűen nem tudott mit kezdeni saját magával. Megpróbált beszélgetni Telea Getával, de néhány mondat után az a beszélgetés elhalt. Természetesen a professzor jól látta rajta, hogy valami baja van. Azt is látta, hogy nem fizikai a baj, vagyis nem testi betegség, de mivel a Mártiéhoz hasonló gondja már elég régen nem volt, nem tudta, hogy hogyan viszonyuljon hozzá. Tanácsot adni pedig... no, azt már végképp nem tudott.

„Nincs mit tenni, olyan valakitől kellene tanácsot kérni, aki idegen, valószínűség szerint életében soha nem fog még egyszer előkerülni, s ugyanakkor okos és tapasztalt is!” Csak a barna ruhás nőre tudott gondolni. Ő minden valószínűség szerint éppen olyan ember, akire szüksége van.

Ilyen gondolatok után jutott arra a következtetésre, hogy felkeresi. Tudta, hogy hol kell lennie, ott tanulmányozza az iratait abban a rémes gerébházban, amelytől különben is óva intették. De ilyenkor az elképzelt rémségek mindenképpen a háttérbe szorulnak, amikor az embernek megvannak a saját maga, rendszerint szintén elképzelt rémségei.

A nő ezúttal is ott ült a helyén. Olvasgatta, rendezgette az előtte tornyosuló iratokat sőt, ezúttal még valami rövid csőféle is előtte volt, azt is nézegette, forgatta minden irányban.

Márti egyenesen odament mellé és udvariassan bár, de határozottan megszólította.

– Bocsásson meg, hogy magára török így ismeretlenül, de komoly problémám van, amivel nem boldogulok és nincs más, akihez forduljak! Zavarhatom?

A nő felé fordult, meglátta a feldúlt kislányarcot és mosolyogva válaszolt:

– Természetesen, mondja el! Az a pilóta még várhat, ha már eddig volt rá ideje.

És akkor Márti elmondta. Hogy hogy érkeztek meg egyszerre Imrével, hogyan lettek tanuló-társakká, hogyan lettek barátok, szinte mintha már rokonok lennének, és két fiatal, kezdő, idegenben, hogyan kezdtek megbízni egymásban. „Még ide is együtt jöttünk szétnézni, pedig

eléggé féltem... és akkor tegnapelőtt este mit láttam, amikor pedig csak vacsorázni akartam hívni...”

Arról, hogy mit érez Imre iránt, egy szót sem szólt. Nem is tudta igazából. És arról, hogy mit gondolt AZELŐTT, hogy Imre hogyan érzett őiránta, szintén nem, mivel az lehet, hogy csak az ő elképzelésében létezett.

De Katalinnak, aki valóban komoly, tapasztalt és okos nő volt olyan, aki sokat látott már az életben, egyetlen pillanat elég volt, hogy mindent meglásson. Márti egészen véletlenül az egyetlen emberhez fordult, aki segíteni tudott neki és akart is.

Katalin tehát felállt a helyéről, oda fordult most már nyíltan feléje és azt mondta:

– Gyere, menjünk ki! Sétálni! Dohos itt a levegő! És a gondolatok is szebben rendeződnek séta közben.

Így oldódott meg Mártinak a nyelve, hogy mindent... na nem teljesen mindent, de majdnem mindent... kitálaljon, majd a végén így fejezte be:

– Komolyan! Leginkább szeretnék elbujdosni! Hogy ne lássak senkit!

Katalin csendesen bólogatott.

– Az nem rossz ötlet. Csak ne túl messzire! Hogy az az Imre, ha szüksége lesz rád, megtaláljon majd!

– Megtaláljon? Hiszen nem is kellek neki! Tudod ki kell neki? Az a... fehér lábú!

Katalinban benn ragadt a szó. Nem is mert volna megszólalni, mert ha kinyitja a száját, azonnal és menthetetlenül kibuffant volna belőle a röhögés. De sikerült visszanyelnie. Fegyelmezte magát és rövid szünet után azt mondta:

– Úúúúgy! Szóval szerinted ő kell neki? Nem az aranyhajú?

Nem volt teljesen véletlen, hogy Katalin olyan jókedvre derült a „fehér lábú” kifejezéstől. Adva volt ugyanis, hogy amikor még bakfis volt, az öccse pedig kamasz – vajon mi lehet vele is? – mindketten szerették a régi történeteket olvasgatni. Azok között pedig éppen nem utolsó helyen állott Trisztán és Izolda története. Több változatban is, vagyis úgy az eredeti, Chrétien de Troyes által leírt változat, mint annak egy rövidített formája, de a Wagner opera is. És hát... annak a bizonyos Trisztánnak, amikor mennie kellett Márk király országából, a száműzetést választotta, hogy az Aranyhajú Izolda ne szenvedjen, az idegenben bolyongás közben szintén egy Izolda nevű nő volt vigasztalására, akit a költő, hogy az eredetitől megkülönböztethető legyen, Fehérkező Izolda néven nevezett. Ám Gábor, a Kati öccse mindannyiszor „Fehér lábú Izoldát” mondott helyette. Elvégre az is csak végtag.

Egy jó félóra séta alatt jól kivesézték a történeteket, Mártinak is jobb kedve lett. Akkor megálltak egy kisebb kőrákás mellett.

– Tudod, mi ez?

Márti nem tudta.

– Itt volt a vár! Valamikor. Hogy valóban keresztes vár volt-e, vagy nem, azt nem igazán tudom, de alighanem annak kellett lennie. Ha már egyszer itt volt. Persze a vasútépítés idején azt is elhordták. Mint az egész hegyet is. Vagy majdnem az egészet. Érdekel?

– Nagyon! Most már kezd megint érdekelni! Neked köszönhetem!

– Na, akkor gyere!

Elindultak, befelé az erdőbe, tehát észak felé. Talán kissé északkeletnek.

– Látod? Ott lent van az országút. Kovászna felé.

A „Kovászna” szóra Mártira megint rájött a remegés. Mintha fázott volna is. Persze, Katitól már tudta, hogy mi, illetve inkább ki rejlik a divatos fürdőhely neve mögött.

– Biztos, hogy erre kell menjünk? Én szeretnék visszatérni!

– Ne félj, amíg engem látsz!

De bizony Márti tovább félt. Nem is tudta, mitől, de a „fehérlábú” tartózkodási helyét mindenféle rosszal kötötte össze a fantáziája. Kis idő múlva meg is szólalt:

– Álljunk meg!

Megálltak.

– Ott! – mutatott egy irányba, szintén az országút felé, de nem merőlegesen. – Valami mozgott!

– Rémeket látsz!

– Én? Csak egyet!

– Na, akkor győzd le a saját külön rémedet! Vagy már nem vagy kíváncsi a kéztelen lovagra? Pedig még a dolgozatodban is szerepel.

„Fantasztikus, ez a nő még azt is tudja, amiről nem hallhatott?”

Ez persze nem volt igaz, mert hallott biz’ ő, méghozzá éppen Telea Getától, akivel beszélgetve szóba került a két fiatal gyakornok és a dolgozataik is.

Márti tehát erőt vett a remegésén és „egy életem, egy halálom!” folytatta az utat Katalin mögött.

– Na! Itt vagyunk!

Nem volt ott semmi, csak erdő meg buckák az aljnövényzet közt.

– Mi van itt?

– Csitt! – ezúttal az idősebb nő volt az, aki jelzett. Be is húzta a fiatalabbat egy vastag fa mögé.

– Most én hallottam. Sőt, láttam is, de csak egy pillanatra – ezt suttogva mondta.

– Valóban? Néha én is szoktam látni. Elsuhanó árny, sötét ruhában. De Imre megnyugtató, hogy csak az agykérgem játszik velem.

– Halkan beszélj! Igen, legtöbbször így is van az ember, de ezt kivételesen ismerem! – suttogta Katalin.

– Ki az? – súgta vissza Márti.

– Az ellenségem.

– Hogy hívják?

– Nem tudom! De már egy ideje utánam szaglászik. Félek, hogy a nagyapám érdekli!

– Miért? Ki a nagyapád?

– Világháborús pilóta. Volt. Ő zuhant le itt.

– Pont itt?

– De hisz az nem bűn, hogyha valaki a nagyapja nyomát keresi!

– Általában nem, csak néha.

– Mikor?

– Akkor, ha a nagyapa pilóta volt a világháborúban. És a gépén egy Waffen SS hauptsturmführer iratait viszi magával egy vasládában. Na de most már beszélhetünk. Elment. Úgy látszik, elkönnyvelte, hogy itt vagyunk és ketten vagyunk, kicsi az esély, hogy megleljen. Mert azért én figyelek mindenre! Nem igazán akarom, hogy kinevezzenek rasszistának, nácinak, meg az Isten tudja csak, hogy micsodának, aztán még el is vegyenek tőlem mindent, amit találtam, illetve találni fogok. Na, de ez nem éppen a te asztalod. Na gyere, ülünk le. Ez a kő éppen jó lesz. Nem fogsz felfázni?

– Nem. Elég edzett vagyok.

– Na hát! Ha még méggy abba az irányba, amerre tartottunk, amikor az a gazember előkerült, vagy inkább nem került elő, akkor... látod?

– Igen. Egy lyuk! Belemásszak?

– Eszedbe ne jusson. Állítólag az a „lyuk”, ahogy te mondod, valami tizenegy méter mély. Talán most már valamennyivel kevesebb. Csak éppen eltakarják faágak, levelek, mindenféle kosz.

– Áhá!

– Na, akkor most fordulj egy kicsit balra! Arrafelé kell legyen a gerébház, ahol olvasni szoktam. Titokban, mert mint már mondtam is, nem akarom kikürtölni a családom múltját! Legalább addig nem, amíg én magam nem tudok többet.

– De hát nagyapád nem volt SS tag!

– Persze, hogy nem! De annak aki lopni, rabolni akar, annak főleg az ürügyre van szüksége.

– Miért? Mi volt abban a vasládában?

– Mondtam már! Iratok. Nem kincs, ha erre gondolsz. És gondol mindenki más is, ha a „vasláda” szót meghallja. Akkor bezzeg megmozdul a fantáziájuk! És mire kiderül, hogy kincsnek nyoma sincs és nem is volt soha, nekem mindenemet elveszik. Ilyen dolgok nem olyan ritkán történnek. Csak általában nem beszélnek róla. Vagy mert félnek, vagy mert érdekük a hallgatás. Na de, nem ezt ígértem. Tehát, ha a gerébház felé nézel, előbb-utóbb meglátsz egy lapos sziklát. Azon állt valamikor a Kéztelen háza. Maga a lovag egyébként valóban a halicsi hadjárat idején tűnt fel, a királyt védelmezte. Ott vesztette el a jobb kezét is. Egy uradalmat kapott cserébe. És most nézd meg azt a gödröt! Na, az volt a lovag házának a kútja. Nagyon mélyre ásták a jobbágyai, de vizet nem találtak. Ezért a lovag otthagya őket elpusztulni. És amikor a felesége szólt a kegyetlensége miatt, akkor őt is oda engedte le. Azt képzelte a nyomorult, hogy az asszony összeszúrta a levelet az egyik jobbággyal, s azért büntette ilyen módon. Néhány napig hallatszott a sírás és a segítségkérés a krónikaíró szerint, aztán elhalt. A lovag aztán kegyvesztett lett és száműzetésbe kényszerült. Az uradalmát pedig odaadták a lovagoknak. Nahát! Én így tudom. És Telea asszony is.

– Azt hiszem... talán jó lenne egy kis kutatás. A kútban – szólalt meg nagysokára Márti.

– Megtalálni a csontokat?

– Igen.

– Majd javasold Getának! Hátha kapható lesz rá! Elvégre az ő ősei...

– A lovag? – képedt el Márta.

– Dehogyis! A geréb! – nevetett Katalin jóízűen. – Na, gyerünk hazafelé!

Azt már nem tette hozzá lehet, hogy kíméletből, hogy a lovagnak a feleségét is Erzsébetnek hívták. Mint a „fehérlábút”.

Hogyan lesz valakiből műgyűjtő

A mókus igen kétértelműen megítélt állatka. Ha szembemegy vele az ember, látható, hogy az egész feje olyan, mint a patkányé. Ami alapjában véve logikus is, mert ugyanúgy rágcsáló, mint a másik. Ha viszont oldalról nézi valaki, akkor a nagy lombos farka a leginkább feltűnő, ami, főleg, ha kevés ideig látható, igen kedves kicsi állattá teszi.

Ilyenformán tehát, ha egy embert mókusnak neveznek, az okosabb népek között meglehetősen kétes dicsőség. Persze mindjárt más a helyzet, ha valakit egy sokszoros milliárdos nevez mókusnak, s ráadásul jókora fizetést is ad neki melléje. Nos, a mi mókusunk arca meglehetősen hasonlított az előbb említett állatkére, nem volt tehát kirívó, hogy a nagy fizetése mellett a név is járt. El lehetett vele lenni.

Ő maga ez idő tájt valami negyvenöt-ötven éves lehetett, jól megpakolva azt a mókusfejet tudománnyal, mindenféle képekről s egyéb múzeumi tárgyakról való információkkal. Azelőtt valami múzeumban dolgozott, nem nagyon emlegette, hogy hol, de annyi biztos, hogy jókora múzeum kellett legyen, ahol annyi tudást össze lehetett szedni. Ennek megfelelően tudott mindent, vagy majdnem mindent például a budapesti múzeumokról, a bécsi Kunsthistorische Museumról, de még a kincstárról is.

Aztán valami homályos történet miatt egyszer csak kicseppent a nyugdíjas állásból és az utcán találta magát. Nem tudjuk, mi lehetett az a történet, mert sohasem beszélt róla, mások pedig vagy nem tudtak semmit, vagy nekik is okuk volt nem nyilatkozni. Már kezdett végképp elszegényedni, amikor a szerencsés véletlen, vagy tán nem is olyan véletlen közbeavatkozott.

Nagyon elegáns autó állt meg az olcsó önkiszolgáló vendéglő mellett, amelyben étkezni szokott. Kiszállt a sofőr és megvárta, amíg kijön. Csak akkor szólította meg nagy tisztelettel. Hogy hát, ő lenne-e az a bizonyos szakértő, aki – és itt nevet is mondott – bizonyos bennfentesek szerint mindent tud a múzeumi tárgyakról, azok értékeiről?

Az emberünk jelezte, hogy igen, ő az. Amellett, ha szárnyai lettek volna, már minden bizonnyal emelgette volna legott, mivel ilyen bevezető után csakis jó dologra lehetett következtetni. Így is volt. A sofőr udvariasan megkérte, hogy szíveskedjék beszállni, mert a gazdája, aki híres műgyűjtő, szeretné igénybe venni a szolgálatait.

– Mennyi időre?

Minden valószínűség szerint hosszabb időre. Mivelhogy nemrég elindított egy komoly gyűjtési akciót, amely mostanra már oda fejlődött, hogy szüksége lenne valakire, aki a gyűjteményt adminisztrálja.

– Állandó jelleggel?

– Igen, állandó jelleggel. És jó fizetésért.

Aztán a sofőr még alig hallhatóan hozzáfűzött valamit, ami egy kicsit mégis meggondolkoztatta:

– Ne nézze azt, hogy a gazda még fiatal és ne próbálja meg átverni, mert azonnal és nagyon megbánhatja! Volt már arra példa. Csak mondom!

A mi emberünk ekkor úgy gondolta, hogy végeredményben az egyik állás csak olyan, mint a másik, és nincs olyan szolgálat, amelyből ki ne lehetne lépni. Ezért hát nyugodtan beült abba a kocsiba és várta, hogy mi következik.

Amikor Petre Aioanei barátunkat elhagytuk, valamivel több mint tizenhét éves volt, fiatal milliárdos. Természetesen a nevelőapjának köszönhetően. No, azért ne érzékenyüljünk el, maradt neki is elég.

A fiatalember úgy járt, mint az egyik Jókai regény szereplője, egy bojár, aki hirtelen nagy vagyont örökölt és nem tudta elkölteni. Holott költött eleget, de az a fránya pénz ahelyett, hogy fogyott volna, még szaporodott. A mi Petrénk esetében mindehhez még hozzájárult az a banki megkötés is, amit a nevelőapa eszközölt, mely szerint huszonöt éves koráig a bank határozta meg a pénzköltési limitet. De nem is tudott eleinte olyan nagyon költekezni, hisz mindene megvolt és igazából fogalma sem volt arról, hogy mit tehetne még, amivel jobban kiélvezhetné a helyzetét? No, előbb-utóbb minden aranyifjú megtanulja azt!

Nos, miután elkezdett gondolkodni azon, hogy mihez is kezdhetne, egy heti töprengés után elhatározta, hogy műgyűjtő lesz. Elvégre az is szép foglalkozás, ráadásul megbecsülik.

Még értett is valamennyire a képekhez, szobrokhoz, ha emlékszünk, ez hozzátartozott a különleges iskoláztatásához.

El is kezdte, eleinte kicsiben, mert félt ám attól is, hogy melléfog és mindenki kiröhögi. Azt nem szerette. És különben is természetétől fogva óvatos duhaj volt. Ezzel és némi szerencsével meglehetősen értékekre sikerült szert tennie, amiből kifolyólag fiatal kora ellenére némi tisztelet kezdte övezni. Mit mondjak, még bele is tanult. Persze, az a fránya pénz, mint ahogyan szokása is, nemhogy fogyni kezdett volna, hanem még szaporodott.

Nagyjából egy félév ilyen életvitel után elkezdett rájönni, hogy nem érdemes csak úgy, minden cél nélkül gyűjtögetni a műtárgyakat, hanem jó lenne valamilyen irányt adni a gyűjteményének. Na de milyent? Mert teszem azt, reneszánsz alkotásokra valóban sokat lehet költeni, de olyanra egyrészt sokan pályáznak, másrészt az igazán értékesektől a múzeumok sehogy sem akarnak megszabadulni. De mivel, mint tudjuk is, elég okos srác volt, előbb-utóbb csak támadt egy korszakos ötlete.

– Már pedig én olyan műtárgyakat fogok gyűjteni, amelyeknek történetük van! – jelentette ki.

És elkezdett olyan embereket keresni, akiket ilyesmire használni lehet. Egy félév után így találta meg Mókust. És ez kiválóan bejött! A következő két évben nemcsak sikeres volt, de még tovább is gazdagodott.

Így kérdezte meg a mindenesétől újabb másfél év múlva, hogy na, mit tudott neki felhajtani.

– Éppenséggel volna valami – mondta határozatlanul a patkányképű ember –, de nem igazán tudom, hogy mennyire lesz vele elégedett, gazda. – Egy nagyjából ezerhatszáz éves királynői hajtű. Elég szép csont-tűtartóban van. Maga a tű nem arany, csak aranyozott. A fém értéke nem valami óriási. Ám azzal a tűvel már embert is öltek. Nem is akárkit. Persze legenda szerint. Mert olyan régi dolgokban senki nem lehet igazán biztos.

Petrét megfogta az ötlet.

– No, ha így van, akkor írd csak össze nekem holnapra, hogy mi is van azzal a hajtűvel! Különös tekintettel arra, hogy hogyan lehetne megszerezni. Hol van, hogy juthatunk hozzá!

És Mókus szorgalmasan hozzá is látott az informálódásnak.

* * *

Mária Terézia királynő különösen erős akaratú hölgy volt még a férjét is keményen kordában tartotta, pedig az német-római császár volt. Ám úgy tűnik, hogy a magyarokat szerette. Vagy, ha ez túlzó kifejezés egy olyan nagyságrendű uralkodó esetében, hát mindenesetre értékelte

őket. Nem is lehetett ez másként, ha egyszer olyan tábornokok teremtek közöttük, mint például a Berlint meghódító és sarcoló Hadik András. Vagy éppenséggel a híres testőrírók.

Nos tehát, ezerhétszázhatvanban, vagy kevéssel utána, tehát éppen abban az időben, amikor a magyar nemesi testőrség felállítása éppen folyamatban volt, a királynő egy rövid utazást tett Erdélyben. Kapcsolatban lehetett azzal is, hogy a nemesi testőrségbe a száz magyarországi legény mellé még húsz erdélyit is toboroztak.

Nos hát, egy ilyen hintón megtett út során egyszer csak kieshetett a hintóból valami királynői piperekészlet-féle. Úgy látszik, az erdélyi utak akkor sem voltak különbek, mint manapság. A mögötte lovagló főnemes felvette és visszaadta neki.

– Köszönöm gróf úr (vagy báró úr, nem tudom, ki volt az illető), nagyon megörvendeztetett! Mert kedves nekem ez a készlet. Története van minden darabjának. Emlékeztetnek engem valamire. Hol erre, hol arra. Mindegyik darabja másra és másképp. Meséljek egyik-másikról?

Természetesen a főrend el sem merte volna képzelni, hogy ellenkezzen. Így hát a királynő mesélni kezdett. Egészen addig, amíg egyszer csak egy újabb huppanón el nem szabadult a hintó egyik kereke. Bizony baj is lehetett volna az esetből, ha nincs ott véletlenül egy fiatal legény, aki a már dőlni készülő hintót a vállával, hátával rövid időre megtartotta. Amíg többen oda nem értek.

– Ej, de kemény legény vagy te! – dicsérte meg a királynő. – Nem akarsz testőr lenni?

De ő bizony akart, hogyne akart volna.

– Pedig csak éppen utánavágtattam a felséges asszonynak, hogy ezt elhozzam! Mert valószínűleg kieshetett a többi közül az előbb.

Szép kis csontdobozka volt, benne egy jókora hajtúvel. A hajtú szép fényes vastú volt, helyenként az aranyozás is látszott még rajta.

A királynő megköszönte a gáláns tettet, majd a kísérő főnemes felé fordult:

– Látja, barátom, ennek van csak igazán története! Pedig nem is olyan nagy érték, többet ér a faragott tartója. De állítólag ezzel ölték meg Attilát. Krimhilda királyné tette a nászéjszakán. Hát, köszönöm!

A kísérő főrend ekkor idejét látta szólni:

– Felség, ha valóban nem olyan nagy érték, kérném szépen, hogy adja nekem ezt a tűt tokostól, körülbelül egy hétre. Valami varázslatot teszek majd vele, ha nem bánja!

A királynő nem bánta, csak nehogy gonosz varázslat legyen az! Megnyugtatták, hogy nem lesz.

Valóban, egy hét után a főúr egymás mellé két teljesen egyforma tokot tett le a királynő elé. Még a faragványok, de még az ismeretlen nyelvű írás is teljesen megegyezett. Felnyitva pedig... minő csoda, az egyikben ott volt a régi tű, a másikban pedig a pontos mása... aranyból. Még ki is rakták a nyelét mindenféle drágakövekkel.

– Mármost mit csináljak én kettővel?

– Én azt hiszem, hogy úgy méltó, hogy királynőnek aranyból legyen a hajtúje!

– Jó, jó, de mi legyen a másikkal?

– De hiszen most mondta, felség, hogy nem valami nagy érték! Adja hát oda ennek az ifjúnak emlékül! Sosem lesz hűségesebb testőre nála!

– No, barátom! Hát leszel a testőröm?

- Erre a kegyre nem is számítottam, felség! Persze, hogy leszek!
  - Akkor vedd csak szépen ezt az emléket tőlem! Tedd otthon a legszebb helyre, mert nem minden testőr kap ajándékot a királyától, amikor besorozzák. Hogy hívnak, barátom?
  - Darabont János, fejedelmi testőr, szolgálatjára!
  - Na, onnan ki kell majd váljál! Mert a királyi testőrségben a helyed!

  - Így történt, nagyuram! Az a tok és a vaspálca ma is megvan, és ma is ugyanannak a családnak a jogos birtokában. Vagy legalábbis ott kellene legyen – fejezte be Mókus az elbeszélését.
  - És hol élnek ma azok az emberek?
  - Úgy tudom, hogy Vigyázóváron. Néhány évvel ezelőtt még ott voltak. Régi család! Valami lovagtól származnak.
  - Na és az aranytű? Az elefántcsont tokkal?
  - Úgy tudom, hogy a bécsi kincstárban.
  - Van ott nekünk emberünk?
  - Természetesen van! Nagyuram!
  - Nos, ebben az esetben kérni fogok minden új információt! És ezzel az üggyel magam kívánok foglalkozni! Fontos is, meg azt is tudni akarom, hogy nem rozsdásodtam-e be!
- Hát ez a módja annak, hogy valakiből műgyűjtő legyen.

A lovagok tavasza

Az Úr ezerkétszázhuszonötödik évének tavaszán, május hónapban igen nagy volt a sürgés-forgás a német keresztesek váraiban. Tél óta egyfolytában jöttek-mentek a futárok a király udvarába és vissza, sőt olykor-olykor a pápa őszentségéhez is Róma városába.

Mindenki érezte, hogy nagy dolgok vannak születőben. Csak még azt nem lehetett tudni, hogy jók vagy rosszak lesznek-e azok a nagy dolgok? Ami különben is hiú kérdés, mert bármi, ami ezen a világon egyáltalán történhet, ha jó az egyiknek, a másiknak biztosan rossz.

Ámde Krisztus német lovagjait természetesen főleg a saját jövőbeni sorsuk érdekelte, nem pedig a másoké. Az pedig, mármint a saját jövőjük, legalábbis András király országában, azon a tavaszon, érezhetően egy hajszálon függött. Ezért járta az összes vezetőjük a várakat, amelyeket építettek az elmúlt tizennégy év során. Öt komoly erődítményt építettek és most lám, ez a hatodik is készen van.

Igaz ugyan, ami igaz, a várépítésben valóban túllépték a megengedett hatáskörüket, mert a királyi levél csak favárakat engedélyezett nekik, míg ők íme, szép nagy kővárakat építettek. De nem lehetett panasz ellenük, mert abban az időben az állandóan támadó kunok ellen nem volt elegendő már a favár.

Ugyanígy egyebekben is feszegették egy kissé a határaikat. A király engedélye ugyanis térítésre szolgált, nem arra, hogy a szomszédos fogarasi vlachoktól asszonyokat, leányokat raboljanak térítés ürügyén, saját maguk szolgálóinak. És ha már egyszer ott voltak azok a fehérnépek, hát ki tilthatta meg azt, hogy néha, valóban csak néha, eljátszadozzanak egy kicsikét velük? Főleg, ha az az asszony vagy leány is benne volt a játékban. Azt persze nem lehetett biztosan megérteni, hogy mit is mondogattak az asszonyok a saját nyelvükön, amit a lovagok egyike sem értett.

De ami a határok feszegetését illeti, olyan a szó igazi értelemben is előfordult. Merthogy jó néhányszor be-be-saptak a kunok területére, s ezen esztendő januárjában már egész tisztes terület volt szigorúan és csakis a Lovagrend birtokában. Mert kié is lenne az, ha egyszer a saját vérrel szerzett hódításuk eredménye volt? Különben is, így gondolták el, az a terület fogja képezni, nem is sokára, a lovagi állam alapját.

És a király, úgy látszik, éppen ezért haragudott meg rájuk. De annyira ám, hogy futkoshattak pápához, német császárhoz, lágyítaná meg a királynak azt a szőrös szívét. De az nem és nem. Főleg, hogy időközben a tudomására jutottak azok a játékok is, amiket a vlach lányokkal, menyecskékkel műveltek. Meg az is, hogy becsapdostak a székely uraim területére is. No, onnan nem menyecskéket raboltak, mert azt már tudták, hogy akit ilyesmin rajtakapnak, annak a fejébe először belevágják a csákányt, és csak azután kérdezik meg tőle, hogy „mit is akartál, komám?” Ilyen vicces nép a székely. Így hát tőlük, éppen mint a kunoktól is, leginkább földet akartak elhódítani.

Azt már valóban csak a pokolbéli Belzebub tudhatta, az, aki a vlachokkal meg a székelyekkel fúj egy követ, hogy mindezek a dolgok hogyan juthattak el András király fülébe? Aztán később megtudták ők is. Valami vándorlegény hozta a hírt, hogy a vlachok kenézénél látta vendégeskedni a kéztelen lovagot. De igen ám, komoly tiszteletnek örvendett közöttük. Még nevet is adtak neki a saját nyelvükön. Úgy hívták, Mínecan. Amely név állítólag arra utalt, hogy a jobb kabátujja üresen lóg lefelé. Merthogy a keze hiányzik belőle. Azt is csak a pokolbéli ördög mondhatná meg, hogy hol vesztette el igazán. Bár a hivatalos változat az, hogy csatában, a király védelmében. Ezért kapta a földbirtokát is itt a közelben. Amit aztán

később mégis visszavett tőle a király, amikor megtudta a nagy kegyetlenségét. Hogy a jobbágyságait kínozták, ok nélkül megölettek közülük többet is. Nem is szólva a feleségéről. Na, őt meg éppenséggel leeresztette a vár kútjába a kútásó jobbágyokhoz, s aztán egyszerűen megfedkezett róla. Róluk. Mert szerinte megcsalta az az asszony, méghozzá éppen az egyik kútásó jobbággal. „No, ha úgy szereted, megérdemled, hogy együtt legyetek” mondta neki. Legalábbis erről szólt az az írás, amit maga a nagykomtur vitt és terjesztett a király elé. Meg esküdött rá, hogy igaz az, ami abban a levélben áll.

No, a király megharagudott akkor arra a lovagra. Elkergette, a földjét meg a lovagoknak adta. Ez tehát nyereséggel végződött. Aztán egyszer csak lám, hát nem felbukkant az a lovag és éppen a vlachoknál. Vagy talán ő maga is közülük való volt?

Ezt nem tudták eldönteni.

De már akárhogy is, most már a baj megvan. Azt a lovagot pedig ott egye meg a fene, ahol éppen van! Pedig milyen szépen kérte őket csak néhány évvel ezelőtt is! Hogy nem bánja, odaadja nekik az egész vagyonát, minden kincsét, ami a kastélyában van elrekkentve, ő nem kér mást, csak azt a tűtartót, ami csontból van és benne egy jó hosszú tű van eltéve. Olyasmi, amelyet nagyon régen az asszonyok, menyecskék viseltek a hajukban. „Merthogy az családi emlék!” No, ha a tied, hadd vigyed!

„Nem is arany!” fintorogtak a lovagok. A tartója többet ér, mint ami benne van. Igaz ugyan, hogy valamikor be volt aranyozva az a tű, ez még most is látszik rajta. De mégis!... A tartója viszont igazán szép volt. Szívesen megtartották volna. De így állt az alku. Hát fájó szívvel odaadták a szép faragott tartót is. Pedig még írás is volt rajta, amit ők ugyan nem tudtak kiolvasni, de a székelyek igen. Kapkodtak is volna érte, de amikor megtudták, hogy a kéztelen lovagé, akkor megjuhászodtak. És attól fogva nagyon tisztelték azt a lovagot.

Hát az a bolond valóban rávezette a nagymestert a kincs rejtékhelyére. Igazán bolond lehet...

Telea professzor asszony itt abbahagyta az olvasást, mert kopogtak az ajtaján. Pedig szívesen olvasta volna tovább is az esszét, amelyet Mihályffy Dezső, a fiatal tanár küldött neki, hogy azt az ő ismerőse írta, aki ugyan nem egyetemista, csak mint külsős vett részt a pályázaton, és még a kutatáson való részvétel alól is kitért. Udvariasan bár, de kitért. Hogy, sajnos, halaszt-hatatlan dolga van, pedig szívesen részt vett volna. Hát valóban érdekes ez a dolgozat. Más, mint a másik kettő, más szemszögből nézi az eseményeket, de éppen ezért érdekes.

Hát kiszólt a kopogtatónak, hogy tessék!

Harminc év körüli férfi volt a kopogtató, látszatra Bogárdi Imrével lehetett egykorú. Amúgy több tekintetben is hasonlított az elsőéves gyakornokra, csak még csendesebb volt és még visszafogottabb. A bemutatkozása is olyan halk, szinte szégyellős volt, hogy fülelni kellett a megértéséhez:

– Mircea Basarab főfelügyelő vagyok! – valósággal úgy mondta ezt, mintha szégyellné, hogy elért valamit az életben. De a professzor megértette, mert jó füle volt.

– Örülök, hogy mégis el tudtál jönni! Pedig már azt hittem, hogy a munkád megakadályozott benne – majd még hozzátette: – Elnézést, de nekem az a szokásom, hogy tegezni szoktam a gyakornokaimat. Nem gondoltam, hogy ilyen is akad egyszer közöttük. Ha akarod, visszaváltok hivatalosra.

– Isten ments! Ellenkezőleg, kérem, hogy pontosan úgy viszonyuljon hozzám, mint a többi gyakornokhoz! Különben is, jobb, ha előre megmondom, hogy kivételesen ezúttal a munkám nem akadályozott az idejövételben, hanem sokkal inkább elősegítette. Legnagyobb részt

éppen a munkám hozott ide. És jó lenne, ha nem is tudna meg semmit a foglalkozásomról! Legyek én mindenki számára csak egyszerűen a harmadik gyakornok. Szerencsére Basarab nevű ember sok van, Mircea pedig még több, nyugodtan remélhetem, hogy senki nem fog szagot. A két fiatal persze rám ismer majd, de majd külön-külön beszélek velük. És megköszönném, ha ön is megerősítené azt, amit mondok nekik. Szintén négyszemközt.

– Eszerint az a nagyon veszélyes bűnöző, akit követ, az itt van köztünk?

– Bocsánat, de mintha tegezésről lett volna szó! Ez fontos nekem, hogy ne legyek dekonspirálva. Egyébként pedig igen. Remélem, hogy nem a kutatók között van a disznó, hanem csak kerülgeti a forró kását.

– Jó. A tegezéshez majd hozzászokom. A második résszel is egyetértek. Én is remélem. Legalább nő vagy férfi az illető?

– Még ebben sem vagyok biztos. Bár talán inkább férfi. Az, akitől a fülest kaptam, nem mondott többet. És mellé még annyit, hogy az illető szinte támadhatatlan.

– Jó, nem kérdezek többet. Már ma behívom a fiatalokat beszélgetni. Különben éppen a dolgozatodat olvastam. Nagyon jó! És nagyon szépen illeszkedik a másik kettőhöz.

– Na igen. Mivel Dezső megmondta, hogy nagyjából miről írunk. Tehát nem igazán az én érdemem.

– Még valami! Nálam az ilyen fiatal gyakornokok nagyon szabadok. Ha akarják, tanulnak a többiektől, ha nem, akkor kirándulgatnak. Ez tehát nem lesz akadálya a nyomozásnak. Nagyjából még a munkánk is hasonló. Csak a mi bűnöseink már nyolcszáz éve halottak. Ezúttal persze. Most pedig felkísérlek, megmutatom a szobádat. Aztán, ha akarod ott maradsz és pihensz, ha nem, akár látogasd meg a kollégáidat. Persze, nem biztos, hogy itthon vannak. Elégge szorgalmasak. Tanulnak, kutatatnak, amit tudnak. És ahogy tudnak. De egy próbát megér.

Imre úgy vette észre, hogy Márta talán már nem viselkedik annyira ellenségesen, mint akár csak egy nappal előbb. Legalábbis most már meg merte szólítani. De azért csak csalódott egy kissé a reményeiben, mert a lány válaszolt, sőt válaszolgatott ugyan, de amikor azt ajánlotta, hogy menjenek és nézzenek körül együtt a gerébházban, megint csak azt mondta, hogy ő nem megy. No, ha nem ment, Imrének is elment tőle a kedve. Ültek hát mindketten magányosan a két szomszédos szobában, s kedvetlenül mészároltak bele a semmibe. Pedig odakint most már valóban tavasz lett.

Később Imrének az jutott eszébe, hogy talán meg kéne kérdezni a leányt, hogy mi baja van? Lehet, hogy beteg? De éppen, amikor odáig ért a gondolatában, kopogott valaki az ajtón. Akkor tehát nem tudott már átmenni, hogy kérdezősködjön a társa egészsége felől.

Először nem is ismert rá a kopogtatóra, hiszen csak egyszer látta, s akkor sem figyelte meg. Aztán beugrott.

– Jó napot, főfelügyelő úr! Hát mégiscsak ráért?

– Jó napot, Imre! Elnézést, de semmi főfelügyelő! Ez talán maradjon titok! Mivelhogy nem annyira ráértem, mint inkább ide küldtek. Vagyis leginkább ide vezetett az a munka, amibe belekezdtem. Tehát most összekötöm a kellemest a hasznossal, s néhány hétig éppen olyan tanuló leszek, mint ti. Elnézést a tegezésért, de kérem szépen viszonzni is!

„Na, éppen csak ez hiányzott! Márta duzzog, Elisabeta csak néha elérhető, most meg ez is! Ejsze, tetszik neki Márta!” Fura módon a gondolat még egy kis tüskét is beleszúrt valahova a mellkasa baloldalába. Pedig tudta már, úgyis tudta, hogy a kislány nem neki van teremtve. És

mégis... hát akkor alighanem végérvényesen oda a kellemes társaság! De hát biztosan ismerik egymást már régebben! A dolgozatát is ő hozta el. „Az ördögnek tartoztam ezzel a gyakornoksággal!” Mircea aztán elmondta, hogy ő egyrészt éppen olyan gyakornok lesz, mint ők, csak egy kicsit lógósabb. Vagyis nem fog egész nap a nyakukon ülni. (Vajon mit mondhatott neki Telea Geta?)

Amikor megértették egymást, akkor Mircea el is búcsúzott és mondta, hogy átmegy Mártihoz, hogy vele is beszéljen.

„Na, most aztán mit csináljak délután? Mircea ezek után valószínűleg Mártival fog a gerébházba menni!”

Végül eldöntötte, hogy akkor ő megpróbálja Kovásznát! Fel is hívta Elisabetát, de az asszony megint nem vette fel. Azért ebéd után – Márti megint a professzor mellett ült. Az egyik oldalon. A másikon Mircea – csak egy kicsit várt és felpattant az első kínáló buszra.

Aztán az Elisabeta szobájához érve, nagyon meg is lepődött, mert egy ötven év körüli férfi nyitott ajtót.

– Dărăban úr? – kérdezte, természetesen udvariasan, az állam nyelvén.

– Én vagyok – válaszolt a férfi... magyarul.

Egy titkosszolgá

Az idő egyre szebb lett. Nemcsak a Nap sütött ki, de melegebb is lett, ahogy az márciusban illik is. Olyan hívogató volt a domb meg az erdő, hogy Márta nem bírta tovább odabent. Elhatározta, hogy lesz, ami lesz, ő bizony nem bünteti tovább Imrét, hanem átmegy és elhívja egy kis csatangolásra. Talán azt a megátkozott gerébházat is útba ejthetik, s akkor Katalinnal is beszélgetnek egy kicsit. Mert a barna ruhás nővel való fél beszélgetés igencsak megpiszkálta a fantáziáját. Vagyis a lezuhant világháborús pilóta sorsa is érdekelni kezdte.

Először is bekopogott tehát Imréhez. De nem volt szerencséje, mert nem volt otthon. De legalább az ajtó nem volt zárva.

„Vagy nincs semmi elrejtteni valója, vagy nem kell senkinek az, ami titka van. De hát mi titka is lehetne egy levitézlett elmegyógyásznak?” Ettől a gondolattól jobb kedve lett. Még mosolygott is a szája sarkában, mert ráadásul az is eszébe jutott, hogy Imre biztosan a fehér lábúhoz ment. Mint tudjuk, igaza is volt a feltételezésében, azt meg semmiképpen nem tudhatta, hogy Imre nem találta meg Elisabetát. Akinek azóta már tudta a nevét is, a Katalinnal való beszélgetés eredményeként, de valahogy jobban esett neki, ha fehér lábúnak emlegeti. Babona bizony ez, nem méltó egy felvilágosult nőhöz, de valóban volt olyan kósza gondolata, hogy az ilyen elnevezéssel – meg néha különbekkel is – kellemetlen érzést okoz az ismeretlen nőnek.

Aztán eszébe jutott, hogy kutasson egy kicsit a szobában. Hátha talál legalább egy fényképet az ismeretlen nőről. De nem volt szerencséje, mert fénykép sehol sem volt. Imre vagy nem volt gyűjtős típus, vagy az a nő nem jelentett neki olyan sokat, hogy még fényképet is tartson róla.

Ettől egészen jókedve lett. Pillanatnyilag eltekintett attól a gondolattól, hogy ha az ember szerelmes valakibe, akkor általában magánál szokta tartani a fényképét.

Egy kicsit még kutakodott, majd amikor meggyőződött arról, hogy semmi fényképszerű nem található a szobában, azon jókedvűen felment az emeletre, hátha Mircea esetleg hajlandó lesz elmenni vele egy kis felfedező útra. De a sors könyvében alighanem úgy volt az megírva, hogy azon a napon már nem talál egy férfit, akivel sétálni lehet menni. Még a dendrológus is elpárolgott valamerre, pedig ő a negyvenöt és egy-néhány évével valóban csak sétára való partnerként jöhetett szóba nála.

Mit volt mit tenni, egyedül sétálgatott. És csakis a közelben.

Hét óra tájban aztán szállingóztak befelé a többiek a vacsorához. Elindult hát ő is. Imre még mindig nem került elő. Márta kezdett izgulni.

Imre természetesen, és jobb híján, Dărăban úrral beszélgetett.

– A kedves lánya?

– Ő most nincs itthon. Keresztvárra ment.

– Rég elment?

– Még reggel. De örülök, hogy megismerkedtünk! Legalább látom, hogy milyen az ízlése a kisasszonynak. A férfiak terén természetesen. Nem is rossz!

– No, ez lehet, hogy igaz, csak hát én pillanatnyilag valóban inkább vele szerettem volna találkozni. Még fel is akartam hívni.

– Tudom. Itt voltam, de a más telefonjához nem szeretek nyúlni. Túlságosan sok tragédiát láttam már ilyesből.

– Tényleg! Mondta is hogy ön valami rendőr-féle.

– Szép tőle, hogy nem dekonspirált, de mivel véletlenül már megismerkedtünk, no nem közeli ez az ismeretség, de mégiscsak az, akár többet is mondhatott volna. Megbízhatónak látszik, márpedig az emberismeretem ritkán csal meg. Szóval, a valóságban az ország öt titkosszolgá-lata közül az egyikben dolgozom. A legkisebbikben. Viccesen akár azt is mondhatnám, hogy egy titokzatos szolga vagyok. Még csak nem is a főnökök közül való. De azért néha fontos munkák is keresztülmennek a kezemen. Amennyiben azok civilekre vonatkoznak, és amennyiben valami olyan gyanú merül fel valakivel, vagy valakikkel kapcsolatban, amit nem lehet sem igazolni, sem elvetni. Ilyenkor van szükség ránk. Hogy kiderítsük, vajon kell-e valamilyen intézkedés, vagy inkább hagyjuk az eseményeket a maguk menetére. Ezzel persze együtt jár az, hogy a tévedések lehetősége nálunk a legnagyobb. Viszont valamiféle elő-szelektálásra mindenképpen szükség van. Mert anélkül a többi szolgálatok elsüllyedhetnének a sok munka közt. Ami egyébként így is megtörténik. Néha. És ilyenkor megint hozzánk fordulnak.

– Hmmm... Fegyveres testület?

– Igen. A testület valóban fegyveres, de én személy szerint utálok a fegyvereket. Nem is használok ilyesmit, csak szigorúan olyankor, mikor kötelező. A céllövészeteken. Félévente tehát.

– És most? Milyen okból errefelé? Vagy titok?

– Titoknak éppen titok, de ha már a lányom tud róla, akkor a barátjának is elmondhatok valamennyit belőle. Név nélkül. Kíváncsi rá?

– Csak annyira, hogy valami fogalmat alkothassak arról, mennyire biztonságos az Elisabeta élete?

– Akkor jobb, ha valamennyit tényleg elmondok. Név nélkül persze. Szóval kezdjük azzal, hogy védelemre minden nőnek szüksége van az életben. Ez a mostani nagyfene individua-lizmus teljesen hazug dolog. Elhiheti nekem, idősebbnek és szakmabelinek. Ugyanakkor Elisabeta általában tud vigyázni magára. Most?... Nem tudom. Egy kicsit én is tanácstalan vagyok. Akarja bővebben?

– Jó lenne!

– Nohát! Először is van itt néhány ember. Egyrészt a kutatók. Régészek. A lovagok korát, tárgyait kutatják. Egymagában nem is lenne semmi baj, a kincs ugyanis már elég régen előkerült, mindjárt rátérek arra is, hogy hogyan. Egyelőre az embereknél tartunk. A másik oldala a mi sokszögünknek nem más, mint Szabó Katalin. Ő a világháborús pilóta nagyapja sorsát kutatja. Ő is csak módjával veszélyes. És van a titokzatos harmadik. A „műgyűjtő”. Így, idézőjelben. Ő már veszélyes is tud lenni. De eddig még csak mint szélhámos mutatkozott be. Egyébként ő ásta ki a lovagok kincseit. Hogy aztán az egész-e, vagy még maradt belőle, és ha igen, kinél, a föld alatt, vagy már esetleg nála van, ezt nem lehet tudni. És akkor már körvonalazódnak az irányok is. A lovagok tárgyi hagyatéka, a pilóta tárgyi hagyatéka (nem biztos, hogy érdekel minket), a Kéztelen lovag tárgyi hagyatéka, amiről semmit sem tudunk, de lehet, hogy van valaki, akinek ez is számít. És ebbe a darázsfészekbe tenyerelt bele Elisabeta, egy régi családi ékszert keresve. Amely önmagában nem is különösebben értékes. Még egy múzeumnak sem.

– A tű! – szólta el magát Imre.

– Úgy van. Egy körülbelül másfél araszos germán hajtű, amelynek a történelem során már sok gazdája is volt. És mindenkire bajt hozott, akinél csak megfordult. Hát Elisabeta ezt keresi, és ebben a tekintetben valóban nem bánám, ha néha megnéznéd, hogy mit tesz, ki kerülgeti. Nem igazán vagyok nyugodt. De hát... mint már mondtam is, nálunk a legmagasabb a tévedések részaránya. A többi titokzatos szolgálkhoz képest. És persze, majdnem elfelejtettem, mindezek éppenséggel abban az elátkozott gerébházban adnak egymásnak találkát! Hát észnél legyetek!

– A műgyűjtő is? A gerébházban?

– Szerintem igen. Csak még eddig nem mutatkozott. A teljes fizikai valóságában. Fenyegetőzni viszont... azt már tud. Gondolom, nem személyesen, hanem a szolgálival üzenget. De lehet, hogy tévedek...

– Önt is megfenyegették már?

– Igen, de ez mondjuk nem újság. Volt már olyan.

– Mivel?

– Hát ez az! Hogy ha sokat ugrálok, a családom bánja. Már pedig nekem csak az a leánykám van. Amióta a feleségemmel elváltunk. Szóval... vigyázhatnál rá! Egy kicsit intenzívebben is.

Imre este sem került elő. Márti nem tudta, mihez fogjon? Telefonáljon? Megpróbálta. Nem vette fel senki. Akkor átment a profhoz és elmondta neki azt, amit tud. Nem volt valami sok. Telea Geta megpróbálta vigasztalni, hogy végeredményben egy felnőtt és egészséges férfi, csak tud vigyázni magára, de maga sem hitte igazán. És éppen ezért mérges is volt. Persze a fiatalemberre. A leánykára nem, mert látta rajta, hogy szenved. Valamiért. Mert a „fehérlábúról” Márti nem beszélt. Neki nem. Még akkor sem.

Az lett a vége, hogy csak lefeküdt. És egy csomó forgolódás után el is aludt.

Reggel első dolga volt, hogy átment a szomszédba. Most már nem szégyellte, ha ott kapja azt a nőt, hát akkor ott kapja! Ha Imrének az kell, akkor legyen neki!

De Elisabeta nem volt ott. Csak Imre. Addigra már teljesen felöltözve keresett valamit. Elég mérgesen. Még káromkodott is néha, pedig addig Márta ilyesmit soha nem hallott tőle.

– Hát te hol voltál?

– Főképpen Kovásznán. De miért kérded?

– Azért, mert én betegre izgultam magamat miattad! Szólhattál volna, hogy ott maradsz éjszakára! Mit csináltál ott olyan sokáig? – de aztán szájára is ütött, mert elszégyellte magát. – Bocsáss meg, semmi közöm hozzá!

– Semmi baj! Nincs benne titok. Egy titokzatos szolgálival beszélgettem. És a végén még borozgattunk is egy kicsit. De különben is, tizenkettőre már itt voltam. Csak nem kezdtem el ordítani. Ellenkezőleg, igyekeztem nem zavarni senkit! Nem láttad a késemet?

A leányka fokról fokra vidámabb lett. Ez volt az oka annak is, hogy viccesen válaszolt:

– Egy matróz hátában nem kerested véletlenül?

De Imre nem volt tréfálkozó kedvében.

– Bocsáss meg, ez komoly! Emlék az a kés. Dezsőtől kaptam, amikor még Sanyinak hívták, mielőtt elment volna Amerikába. Most meg nincs. Szégyen is, meg nagyon jó kés volt. Szalonnát vágni, húst is, de faragni is megtanultam vele.

– Hagyd már azt a bűdös kést, ha akarsz, csináltatok neked egy másikat! Komolyan! Van ismerősöm, aki ezzel foglalkozik. Jobb lesz, mint az eredeti! Inkább azt mondd meg, akarsz-e velem jönni a kútba?

– Milyen kútba?

– A Kéztelen vár kútjába. Hogy megtaláljuk a lovag feleségét, meg a jobbágyokat! Persze a csontjaikat! Telea is jön.

– Akkor megyek!

– Jó! Egy óra múlva indulás!

A kút és a repülőgép

Végül is négyen álltak útra készen a következő reggelen, úgy kilenc óra felé. Az idő, ha lehet, tán még szebb volt, mint az előző napon. Nemcsak, hogy derült idő volt, de a hirtelen jött melegben előbújtak a kora tavaszi virágok. Hóvirág, hunyorfélék, tőzike.

A professzor asszonyon kívül még a dendrológus volt az indulók között. Ki tudja, milyen okból? Talán nem talált más munkát, talán a két fiatal iránti szimpátiából, vagy egyszerűen csak elunta az odabent kuksolást és ki akarta dugni az orra hegyét.

Vittek aztán magukkal mindent, ami egy ilyenféle kiránduláson hasznos lehetett, vagy akár életmentő is. Úgymint lapát, kötél, villanylámpák – a gyertyát sem felejtették el azért –, vagy éppen egy kisbalta. És persze... védősisak.

– Mert nem akarom, hogy éppen akkor érjen baleset valakit, amikor én is ott vagyok!

Mircea Basarab viszont nem volt ott. Ő már előre kimentette magát, hogy sürgős munkája miatt nem mehet. Pedig szeretne!

– Na! Megint van egy különutas – morgott a dendrológus, aki egyedülként nem tudott a fiatal főfelügyelő éppen akkor folyamatban levő munkájáról. A többiek ráhagyták.

A kútnak elképzelt gödör környéke is megváltozott, amióta utoljára látták. Olyan lett az egész, mint egy hatalmas virágcserep. Félve lépett a kis csoport, de még így is néha ráléptek egy-egy virágra. Ebben, nem a rálépésben, hanem a vigyázásban, Márti volt az igazi mester. Hogy azért-e, mert nő volt és fiatal, vagy a virágokat szerette annyira, esetleg más gondolatok miatt, nem lehetett tudni.

– Én megyek elől! – jelentette ki Telea Geta.

„Nem is baj, ha egy kicsit lassabban megyünk” gondolta a két fiatal. A dendrológus vállalta, hogy ő majd fennmarad.

– Nem vagyok én bányász!

– Jó! De akkor sem biztos, hogy nem kell utánunk gyere! – látszott, hogy ezt a játékot már sokszor eljátszották. – De a szemed százfelé legyen. És ha ránk omlik egy darab föld, akkor áshatsz utánunk!

És már el is indult. A két fiatal nagyot nézett. Az ötvenen túli nő úgy ereszkedett lefelé a kötélén, mint egy ipari alpinista. Alig győztek utánamenni. Mert igazából nem is kötéllelra volt az, amit használtak, hanem csak egy egyszerű vontatókötél, rajta egyenlő távolságokra bogokkal. – Én jobban szeretem ezt, mint a hágcsót! Kicsit több erő kell hozzá, de kényelmesebb, használni is, meg vinni is. És omlás alól kihúzni is könnyebb.

Körülbelül két méter ereszkedés után látható lett, hogy az akna fala kövekkel van kirakva.

Hát tényleg kút volt valamikor. Csak talán... víz nem volt benne. Ha igazat írnak a krónikák. Kár! Mindezt a professzornő gondolta végig, ereszkedés közben.

És le is érkeztek. Látható volt, hogy az akna fenekén nincs sár. Ha víz lett volna benne valaha is, akkor kellett volna legyen. Itt azonban csak kövek voltak, meg kisebb faágak.

– Látjátok? – mondta a fiataloknak – sosem használták! Lánc, beesett veder, kötél darab, semmi ilyesmi nincs.

– Sem csont! – jegyezte meg Márta.

– Úgy van. De az lehet mélyebben is. Egybe kéne hordjuk azokat a köveket! Hátha kilátszik alóluk valami. Csontvég, ruhafoszlány... Mondjuk oda!

– Ide nem! – tiltakozott Imre.

– Miért nem?

– Mert itt van valami! Másféle a föld!

– Hadd látom! – és odavilágított a lámpával. Még táncoltatta is a fénykarikát jobbra-balra. Aztán azt mondta: – Valóban másféle! Te fiú, neked van szemed! Itt omlás volt valamikor. Látod, itt nincs is kikövezve a fal. Vagy leomlott, vagy... nem is nagyon merem kimondani... egy járat. Ásni kéne. – Ástak egy kicsit. A föld mind puhább lett. – Nem régi omlás!

Egyszer csak ott volt előttük a járat. Tágítottak rajta és Márta, ő volt a legvékonyabb, bedugta a fejét. Aztán a felsőtestét is és körbevilágított.

– Ki van kövezve a fala.

Majd kicsivel később:

– Fel lehet benne állni! – és bemászott teljesen.

– Akarsz egy kicsit továbbmenni, vagy menjek én? – szólta utána Geta.

– Hogyne! Legyen csak az enyém a dicsőség, ha találunk valamit!

– Már találtunk is! Bizonyítékot. De várj, megyek utánad! – azzal leszedte a válláról a vékonyabb kötelet, a derekára tekerte és elindult befelé. Még hátraszólt Imrének: – A másik végét erősítsd a kezre! És tartsd egy kicsit kifeszítve! Ha elfogy, akkor rántsd meg. Vagy ne engedd tovább! Ha meg egyéb változást észlelsz, szólj fel Molnár kollégának. Én meg időről időre egy kicsit rántok rajta. csak finoman, hogy tudd, még megvagyunk. Na, megyünk!

Elindultak. Imre ottmaradt egyedül. Izgulni. De az apró rántások rendszeresen jöttek. Egyszer csak vége lett a kötélnek. Akkor megfogta atyásan, s nem engedte. Kis idő múlva megérezte, hogy valamelyik nő jön visszafelé. Márta volt.

– Nincs több omlás. Csak kövek. Nagy kövek. Ezt a járatot csak csákánnyal csinálhatták! A prof azt mondta, hogy ő továbbmegy. Mi csak várjunk!

Hát vártak. Szerencsére csak kevés idő múlt el. Geta jött vissza.

– A vége felé egész kényelmes. Mint egy barlang. Csupa mészkő! Na, itt vizet aligha találtak! És szerintem nem is azért ásták. Hanem járatnak. Ott voltam a végénél, tudom, hol van! Megjelöltem a sálammal. Gyerünk felfelé!

Feltekerték a vékonyabb kötelet, s elkezdtek kapaszkodni. A két fiatal megint elcsodálkozott azon, hogy a főnökük úgy mászik felfelé, mint egy mókus. Imre ugyan tiszteletlenül majomra gondolt, de mivel nem mondta ki, mégsem számított tiszteletlenségnek.

Molnár, a dendrológus már várta őket.

– Látom, megtaláltátok a másik végét.

– Honnét tudod?

– Láttam a fejedet. Meg a sálad is ott van, ni!

Valóban ott látszott a piros sál, egy vékony faágra kötve. A professzor elővett egy iránytűt, s megnézte.

– Abban az irányban van, amerre a keresztesek vára volt. Valamikor! – majd a dendrológus felé fordult: – Rendes barlangban folytatódik. Víz tehát soha nem volt benne. És halottak sem. Mert lehetetlen, hogy meg ne látták volna a barlangot, s a kijáratot.

– De akkor miért kiáltoztak segítségért? – kérdezte Imre.

– Két lehetőség van. Vagy időnként visszaküldték az egyiküket kiabálni, hogy ne találják meg őket menekülés közben...

– Vagy?

– Vagy nem is igaz az egész és a keresztesek egyszerűen hazudtak, mert a Kéztelen földjét akarták megkaparintani. Sokért nem adnám, ha tudnám! Mindenesetre vissza kell majd jönni ide, s rendesen feltárni! De most menjünk, mert kezdek éhes lenni!

Azon a reggelen, amikor hőseink a lerombolt Kéztelen vár kútját faggatták, a barna ruhás nő, akit különben, most már tudjuk, Szabó Katalinnak hívtak, szintén útra készülődött. Na, nem messzire, csak arra a megszokott területre, amelyen ő a lezuhant repülőgépet sejtette.

Azon a reggelen nem a megszokott barna ruháját viselte és ennek komoly oka volt. Az ő szempontjából komoly. Egész pontosan az volt az ok, hogy az erdőbe készülődött, remélve, hogy nem lesz ott senki, akivel találkozhatna, és ezért nem szükséges a nőiességét megtagadni. Vagy elrejteni.

Mert szerette ő a szép ruhákat, olyanokat, amelyek kiemelik fiatal női mivoltát. De azt már nem szerette, ha éhes férfiszemek vizslatják az ő ruháját, nem is szólva arról, ami a ruha alatt van, vagyis az embert. És a szóban forgó ember az idő szerint mindössze harminckét éves volt.

Évekig autószervezben dolgozott, ott is lakott annak az épületnek az emeletén, és megszokta ugyan, hogy egész életében férfiak veszik körül és mustrálgatják, de lassan mind kevesebb örömet szerzett neki az ilyen élet. Akkor még élt a férje, egy báró, és mellette biztonságban érezte magát. De Hugó meghalt egy balesetben és Katalin lassan, nagyjából két év alatt bezárkózott. A kellemetlen színű és szabású barna ruhába zárkózott be, amely legalább a nagyon agresszív tekintetek elől ideig-óráig meg tudta védeni.

Ebben az időben, amikor történetünk játszódik, már egészen jó összeszoktak, ő és a ruha. De az a reggel mégis kivételt képezett. Szép színes téli tréningruhát vett fel és úgy indult útnak. Ma nőnek érezte magát újból, legalább az egyedüllét számára.

A gerébház domboldalra épült. A domb valahogy olyan volt, hogy a ház előlről emeletesnek látszott, a hátsó oldalán pedig földszintesnek. Sőt, az a földszint is mintha egy kissé a felszín alá ment volna. Ablak igazából nem is volt a hátsó fronton, csak valami két kicsi ablakocska, olyan, amelyeneket fürdőszobákra szoktak készíteni. Persze nem volt az fürdőszoba, illetve csak az egyik volt az, ahova négy-öt lépcsőn lefelé lehetett bejutni, egy rozogának látszó ajtón keresztül. A másik szoba, mellette, valamikor cselédszoba lehetett, egész közel a fászpincéhez. Aminthogy az ott lakó cselédnek éppen az is volt az egyik kötelessége, hogy tűzfával lássa el a gazdáinak lakását.

Az ajtó is csak látszatra volt rozoga. Jó, kétrétegű tölgyfaajtó volt biz az, bármi ember, sőt még medve támadásának is vígan ellenállott.

A cselédszobából a nappali egy rejtett ajtón át volt könnyen elérhető, ezt akkor kellett használnia az előbb említett cseléd, amikor fát kellett behozni vagy bármit felszolgálni. Az a cselédszoba és a hozzá tartozó fürdőszoba, kiválóan megfelelt Katalinnak, és amikor az erdőszettel megegyezett, hogy kibérelné, éppen erre gondolt. A többi helyiséget hagyta porosodni.

Így felszerelve lépett ki tehát azon a bizonyos oldalsó ajtón. Még menet közben is tépelődött azon, hogy ma merre fog elindulni? Gondolatban számba vette az eddig végigjárt útvonalakat, és ugyancsak azt is, hogy hol, milyen eredménnyel járt. Most már biztos volt abban, hogy két napon belül meg fogja találni nemcsak a repülőgép roncs többi részét, hanem a forrásai által emlegetett vasláda tartalmának a többi részét is. Persze, az igazi munka csak azután fog következni. A hetven éves, részben szétmállott papírok tartalmát valahogy kiolvasni. Eddig ment. Az akkor használt tinta minden valószínűség szerint időt állóbb volt, mint az azóta gyártott többi.

– Jó reggelt asszonyom! Megengedi, hogy csatlakozzam?

Egy férfi! Méghozzá a régészek közül. Na, ez most nem hiányzott. Most mit mondjon? Lerázhatná valamilyen udvarias szólammal, de ez az ember szelídnek tűnt. Nem nézegette, igazából nem is nagyon nézett rá, a röpké pillanatot kivéve, amikor épp köszönt. Merthogy olyankor úgy illik. No, nem baj, jöjjön, ha akar.

– Én arra megyek! – mutatott az elhatározott irányba.

– Megbocsásson, de miért? Ott nincs semmi! Sokszor voltam már arra, de ott nemhogy repülőgép, de még egy bicikli sincs!

– Tudja, hogy mit keresek?

– Igen. A világháborús repülőgép roncsait, amelyen egy rokona utazott. Feltehetően a nagypapa vagy dédnagypapa.

– De azt már nem tudja, hogy hol van...

– Csak sejtem.

– És hol sejt?

– Na, lássuk csak! Ha arra megyünk tovább, amerre mutatta, akkor az országútra érünk, majd azon túl. Országút régebben is volt errefelé, persze egyszerűbb, de emberek jártak rajta. És meglátták volna. Ugyanakkor viszont tudjuk azt, hogy az a gép északkelet felől jött. Átrepült a hegy fölött és vagy beleütközött a másik hegybe, amely akkor még megvolt, vagy már előbb kényszerleszállást végzett. Itt a nyugati az uralkodó szélirány, tehát nem hiszem, hogy sokat tévednék, ha azt mondom, hogy: arra! – és észak-északkelet felé mutatott.

– De arra már voltam! És nem volt ott semmi!

– Mert valószínűleg nem jó helyen kereste. A szél valószínűleg eltérítette a gépet és teljes, sőt lehet, hogy erős oldalszélben ért földet. De szerintem nem is földet, hanem fát. Látja? Arra falu van. A falusiak még el is hordhattak ezt-azt, főleg a fémeket. Lehet, hogy a ládát is. De a papírokat aligha. Azt vagy otthagyták, vagy védett helyre tették. Például egy faodúba. Ha nem történt vele valami tragédia, például kivágták a fát, vagy kidőlt, madár fészket rakott benne, akkor most is ott van. De mindenesetre valami támpontot csak találunk.

– De hát kicsoda maga, hogy mindent tud?

– Bocsánat! Mircea Basarab vagyok és a hivatásom éppen az, hogy mindent tudjak. Vagyis rendőr főfelügyelő vagyok.

– Ilyen fiatalon? Bocsi! Nem az én dolgom!

– Hmmm... Harminckét éves vagyok. Nem túl fiatal.

– Mint én! De úgy látszik, hogy többre vitte.

– Mindegy. Bár nem biztos, hogy igaza van. De, ha úgy gondolja, akkor menjünk! Tehát arra!

Elindultak. És mintegy félóra után a férfi megérintette a karját:

– Innét kezdve figyeljünk! Ön a földön, én a fákon.

– Miért nem fordítva?

– Azért, mert én már megszoktam, ön pedig elbotolhatna egy gyökérben, vagy akár az ördögben, amikor kidugja a fejét a föld alól.

Katalinnak nem volt több ellenvetése. És valóban, néhány lépés után Mircea megszólalt:

– Ott van! – és felmutatott egy fára.

Valóban ott volt. Nem minden, de láthatóan egy repülőgép roncsának a darabjai voltak ott.

Szótlanul mentek tovább. És most Katalin szólalt meg:

– Állj!

Valóban, éppen előtte egy korhadtt fakereszt volt, félig kidőlt helyzetben. Valószínű, hogy azt a helyet ritkán látogatták a falusiak a kereszt állítása óta. És közvetlenül a kereszt mellett, több mint felével a földbe süppedve, ott volt a láda. Becsukva. Alighanem a falusiak csukták vissza kegyeletből.

Valahogy kicibálták a földből és akkor azt mondta Katalin:

– Jöjjön vissza. Remélem, visszakísér!

– Természetesen! Nem is hagynám itt a maciknak! – majd nagyon halkán még hozzátette: – Meg Petrének...

De ezt már alig lehetett hallani. Ha Katalin csak egy kicsivel távolabb lett volna, nem hallott volna semmit. Így azonban meghallotta és meg is kérdezte:

– Az meg ki?

– Majd később elmondom! Most menjünk innen!

Katalin nem tudta, kiről beszél, de ha tudta volna, sem dönthette volna el, hogy vajon a sok Petre nevű ember közül melyikre célzott. Holott kettő is volt ilyen névvel a közelben.

A nő azonban racionálisabb volt annál, hogy találgasson, inkább azt mondta, amikor a rozzantnak látszó ajtóhoz értek:

– Remélem, bejön egy kávéra! De akár ebédre is. Tudja meg, hogy most tünedezik éppen a férfiiszonyom. Sőt, segíthet is a silabizálásban, ha akar!

– Kezdem érteni! És a férfiszemek indiszkréciója ellen lett a barna ruha. De mi van akkor, amikor éppen ki kell mosni?

– Nos, nemcsak egy tarka kutya van a világon. És barna ruha úgyszintén.

Az előbbi két esemény után a délután nyugodt volt a panzióban, s az este is. Igaz ugyan, hogy Márta megint elsuhanó árnyat kezdett látni a szeme sarkából, de az nem nyugtalanította, mivel Imre már az első napon elmagyarázta neki, hogy az a fáradtság jele szokott lenni.

Mircea pedig estig nem jött meg, de mondjuk az sem volt különösebben kirívó, elvégre minden bizonnyal a munkáját végezte, mint addig is több esetben.

A barna ruhás nő

A következő nap reggelén korán egy ismeretlen ember jelentkezett, hogy ő Telea Georgeta professzorral szeretne beszélni. Hozott is valamit, de csak neki mutatja meg. Hát felköltötték a profot.

Az a látogató egy közeli faluból való volt és elég érdekes holmikat hozott. Voltak abban nyíl-hegyek, kések, két íj, azokból nem sok maradt, de azt mondta, van több is, csak félt, hogy porrá esik szét. Egy pincében találta. Még a pincéről sem tudott sem ő, sem a többi falubeli, a lova kis híján a lábát törte benne.

Ez volt az áttörés, amit vártak.

– Most pedig mindenki megy mosakodni, nagyon gyors reggeli és testületileg szépen kivonulunk oda, ahol az a pince van. Lehet ott még több is!

El is ment mindenki, Mirceát kivéve, ő ugyanis még mindig nem került elő.

– Hagyjátok Mirceát, neki most nagyon fontos dolga van! Mi megyünk! Akinek lába, keze van, mindenki!

Így lett. Valódi kincsesbányát találtak, persze csak régészeti szempontból, mert kincsnek, aranynak híre, nyoma sem volt. Alighanem valami fegyverraktára lehetett a lovagoknak, vagy legalábbis a lovagok egy részének.

– Na, itt annyi minden van, hogy még behordani sem tudjuk a panzióba! Úgy lesz, hogy itt csak fényképezünk, esetleg néhány különleges és múzeumba illő tárgyat fényképezés után elviszünk, a többit csak nagyjából számba vesszük és egyelőre visszatemetjük. Ki tudja, mit rejt még a föld mélye? Jóval nagyobb apparátus kell majd ahhoz, amit viszont csak az egyetem tud megadni. Sőt! Egyetemek!

Az előzetes felmérés, meg ami még hozzá tartozik, nagyjából délig tartott. Utána, amit lehetett, visszatemettek, s megkérték a falubeli embert, még akkor is ott lábatlankodott, úgy látszik, érdekelte, hogy vigyázzanak arra a területre, ne engedjenek oda idegeneket, s várják meg őket, míg visszajönnek! Magukkal nem vittek mást, csak azokat a tárgyakat, amelyeket a felfedező magával hozott.

Molnár Péter, a dendrológus időközben a található régi faanyagból szelvényeket vagdosott ki a nála levő, valóban nagyon modern kis akkumulátoros villanyfűrészsel. Mondván, hogy az neki nagyjából elég a kormeghatározáshoz, mert van neki otthon mivel összehasonlítani, egészen valami ezer évre visszamenőleg. A többiről majd szintén később döntenek.

Kimosakodás és ebéd után Márta elhatározta, hogy megnézi a gerébházat. Imre már egy kicsit korábban eltűnt, lehet, hogy Mirceát kereste, aki még mindig nem került elő. Így hát a leányka egyedül vágott neki a rövid útnak. Nehéz szívvel. Amióta megint elsuhanó árnyat látott a szeme sarkából, azóta nem szívesen ment egyedül a gerébházba. De ment mégis kötelességtudó módon, mert Katalint is látni akarta, de azonkívül az Imre kése is idegesítette. Hogy vajon nem ott veszett el véletlenül?

Az újra hidegebbé és ködössé vált idő ellenére a friss levegő mégis meghozta a jókedvét. Még énekelgetett is, valami olyat, hogy „elvesztettem a bicskám a szürke fal tövében”. Persze, ez a kis nyelvtanulási rigmus most nem illett a helyzethez, mert a gerébház egyáltalán nem volt szürke tónusú. Ha már éppen színt kellett neki választani, hát az a sötétbarna lett volna. Olyan feketébe hajló. Persze a régi, korhadt és imitt-amott olajos faanyag miatt.

Amikor odaért, megint kezdte kellemetlenül érezni magát. Ennek oka az volt, hogy megint mintha elsuhanó emberalakot látott volna, ezúttal a hátsó fertály rozoga ajtaja közelében. Amely alak aztán eltűnt az ajtó mögött. Az alak vékony volt, akár Katalinnak is lehetett volna gondolni, ha a mozgása nem különbözött volna szemmel láthatóan az új ismerőse mozgásától.

„De egyáltalán ismerem én a Katalin járását? Hiszen csak egyszer láttam, s akkor is séta közben. Olyankor pedig lassan lép az ember és nem céltudatosan.”

Nem is ment az oldalajtó felé, valahogy viszolygott most tőle, hanem inkább előről közelítette meg az épületet. Azonkívül tudta is, hogy az az ajtó mindig, vagy majdnem mindig nyitva szokott lenni.

Most is így volt. Az előszobában nem is tapasztalt semmi rendkívülit. Hacsak azt nem, hogy meleg volt. Úgy látszik, befűtöttek a kályhákba.

Ezt ugyan már kintről is megállapíthatta volna, mert a kémény, vagy inkább kémények, biztosan füstöltek.

A kissé családiasabb meleg felbátorította és belépett a nappaliba. A nő, barna ruhában, mint mindig, most is ott ült a helyén. Igaz, hogy egy kicsit furcsa pozícióban, enyhén elfordult derékka, de ott ült. Közelebb ment hozzá, hogy lássa, miért.

Valahol ajtó csapódott. És vagy attól a csattanástól, vagy a légáramlattól, ami keletkezett miatta, az ülő nő előredőlt. A feje koppanva érte el az asztal lapját. Márta odafutott, mert most már tudta, hogy élő ember így nem esik le. Még ha elaludt volna, akkor is felébred, amikor így beüti a fejét.

Persze azonnal rájött, hogy a nő halott. Nem mozdult ugyan, de a testhelyzete olyan volt, hogy nem lehetett élő. Aztán, amikor eléje került, az ablak felé, akkor meglátta a mellébe szúrt kést is. Ekkor sikoltott először. Mert az a kés az Imre kése volt.

A sikoltásra jött be Imre. Megállt az ajtóban, s megrendülten nézte a rettegő leányt. Márta ekkor meglátta azt is, hogy nem Katalin van a barna ruhában, hanem Elisabeta. A „fehérlábú” nő. Ekkor sikoltott másodszor. De akkor már repült is, egyenesen Imréhez. Hirtelen szorosan átölelte és úgy szorította magához a férfi fejét, hogy az még véletlenül se lássa meg azt, amit ő már tud!

– Nem!... Nem szabad!... Neked ezt nem! Csukd be a szemed, kedvesem! Ezt ne lásd! De ki az az állat – közben zokogott –, aki eltapos... egy virágot?!!!

Aztán... mint valami színdarabban, megint más jelenet következett. Kinyílt a rejtékajtó is – Márta fel sem tudta fogni, hogy lehetséges az, hogy egy nyolcszáz éves ajtó teljesen zajtalanul nyíljon –, azon pedig egy furcsa páros jött be. Mintha valami különleges modern táncot táncolnának, elől a nő és szorosan mögötte, a nőt átfogva, egy férfi.

Katalin volt a nő. A férfi pedig, bár életében soha nem látta a maga teljességében, Márta azonnal tudta, hogy őt látta sokszor a szeme sarkából elsuhanni.

Azalatt, amíg a leányka erre rájött, újabb változás történt. A bejárati ajtón át belépett valaki. A perifériás látásával felismerte, hogy nem más, mint Mircea. Ugyanakkor halkán kattant is valami. Mirceának fegyvere is volt, a szolgálati pisztolya fényes-feketén csillogott a kezében.

– Meghalsz! – mondta hangosan.

– Ő is! – válaszolt a másik férfi és láthatóvá tette, hogy ő sem fegyvertelen. De az ő fegyvere egy kés volt, a Katalin nyakába egy kicsit már bele is mélyedve. Katalin arcán jól felismerhető volt a harag kifejezése, valamint a szégyen, hogy ő, komoly és tapasztalt nő, képes volt ilyen helyzetbe kerülni.

Megint a terrorista szólalt meg:

– Most minket szépen hagytok kimenni itt, a hátsó ajtón! Tudod jól, ha engem letartóztatasz, akkor másnapra úgyis szabad vagyok, s mehetek, amerre akarok. Még csak nem is kell szóljak egy szót sem. A pénzem beszél helyettem. Tehát... mindenképpen jobban jöttök ki, ha hagytok engem elmenni. Na? Mi lesz? Feláldozod a szerelmedet? A semmiért?

Mircea belátta, hogy ezúttal vesztett. Lassan lehajolt és letette a pisztolyát maga mellé. Megint a támadó szólalt meg:

– Úúúúgy! Okos vagy! Rendőrben ritka tulajdonság! Hát most mi szépen kísétálunk itt ezen az ajtón. Ha megmozdultok, vagy pláne utánunk jösztek, ez a nő meghal. De mivel okosak vagytok, ha kiérünk békében, akkor lehet, hogy életben hagyom. Nekem nem kell a halála! Hát úgy mozgolódjatok!

Ezzel kihátrált a furcsa pár a rejtekajtón. Márta és Imre egyszerre tértek magukhoz a bénultságból és mozdultak meg. De Mircea leintette őket.

– Minden szó áthallatszik!

Válaszul nevetés hallatszott valahonnan az ajtón túlról.

Az ottmaradottak egymásra néztek. Mircea a vállát vonogatta jelezve, hogy neki a Katalin élete többet ér, mint egy dúsgazdag gazember bizonytalan letartóztatása. Márta Imrét nézte. Imre pedig azt a testet, aki nem is olyan régen még Elisabeta Dărbăban volt. De odamenni nem mert, mivel félt, hogy a mozgást hallva a támadó beváltja a fenyegetését és akkor már két halottjuk is lesz.

Várakoztak csendben. Aztán egyszer csak éles, rövid csattanás hallatszott. Erre mind kirohantak a rejtekajtón át. A szabadba érve azt látták, hogy a támadó a földön fekszik, Katalin pedig mellette áll és reszket. Még egy harmadik ember is volt ott, aki a terrorista holtteste mellett térdelt és sírt és a halotthoz beszélt. Azt kérdezte:

– Miért kellett neked éppen az én kislányomat megölni? Mondd, miért?!

Dărbăban Petre volt az, aki a szeretett lányát siratta. A szolgálati fegyvere még a kezében volt és füstölgött.

Akkor Mircea felemelte az elkeseredett titkosszolgát és egyik oldalon ő, a másik oldalon pedig Katalin betámogatták a házba.

Kellett egy kis idő, amíg megemésztették a történeteket. Mircea felvette a fegyverét a földről. A titkosszolga pedig azt mondta:

– Nem lehetett máshogy! Tudom, hogy először lőttem és azután kérdeztem, de ha csak tisztán a lehetőségeket nézzük, akkor is majdnem biztos, hogy megúsza volna. Mert „ez” mindent meg tudott úszni. Csak ezt nem! És hát... Erzsike! Szegény kislányom! Semmivel nem volt szerencséje az életben.

A többiek ebből látták, hogy a történetben a másik Petre is magánál van már valamennyire.

Imre felnyalábolta a testet, aki még nemrég a kedvese volt és lassan, kímélettel az asztalra helyezte. Az arcát is letakarta, sőt a kést is ki akarta volna húzni belőle, de Mircea intett neki, hogy ne tegye.

Megoldás

Nagyjából három héttel az előbbieken elmeséltek után, egy délután megint többen gyülekeztek a hegyi kocsmában.

Sokan eljöttek az ismerőseink közül. Ott volt Márta és Imre, Mircea, Katalin, még egy korán megöregedett férfi is eljött, Dărbăban Petre. És természetesen mindazok, akik bármiféle dolgot írtak arra a bizonyos pályázatra. Anikó nem győzte kihordani a rendeléseket, de boldog volt, mert Dezső, akit egyébként is nagyon szeretett, örült a tanítványai jelenlétének. Ámbár éppen Dezső volt az, akit egy ideig sehol sem találtak. Aztán megjelent. Idős, kopasz bácsit vezetett feltűnő tisztelettel az asztalához. Az idős professzor volt az, a főnöke. Túl a nyolcvanadik éven, a mozgása már nem volt éppen katonás, de az esze, az ismerősei és tisztelői szerint, vágott, mint a borotva.

Akkor már elkezdte a beszélgetést a tanárból lett vendéglős.

– Nos, barátaim? Emlékeztek még arra, hogy mivel bocsájtottalak el titeket? Mit mondtam még útravalónak? Szelleminek természetesen. Remélem, hogy igen. Most tehát megkérdem tőletek, természetesen akik ott voltatok a Telea kollégina által vezetett kutatáson: mit sikerült tanulnotok, mi volt az, amiben részt vettetek ott a Barcaságon?

Nagy csend volt a felelet. Senki nem mert beszélni, nehogy olyat mondjon, amivel esetleg saját magát minősítené. Majd meglehetősen későre egy fiatal leányka, Virágh Márta megszólalt:

– Utópia!

Mindenki mozdulatlanra dermedt, csak az öreg professzor bólogatott lelkesen. De azért ő is rákérdezett:

– Utópia? Milyen vonatkozásban?

Márti egy kicsit bátorságra kapott és megpróbálta körülírni az előbbi szavát.

– Annyiban, hogy olyan megértést és kölcsönös segítséget, mint ott, a két nép között máskor és másban még nem sokszor tapasztaltam. Gondolom, nem vagyok egyedül ezzel.

Az öreg professzor megint bólogatott. Aztán azt mondta:

– Lám, a legfiatalabbnak volt bátorsága kimondani azt, ami mindnyájunk lelkét nyomasztja. De szerintem ez nemcsak bátorságot jelent. Hanem valamelyes reményt is. Mert csak akkor – az öreg felemelte a hangját egészen recsegősre –, mert csak akkor van remény arra, hogy ellenálljunk a mostani eszeveszett világnak, ha minél többen, sokan lesznek olyan fiatalok, mint Virágh Márta kisasszony! Köszönöm, kisasszony, hogy új reményt adott az én öreg szívemnek! Csak ezt akartam hallani, ezért jöttem el. Most már megyek. Vár a sofőr!

Dezső tudta, hogy kár lenne marasztalni, elkészönt tehát. Aztán ő kérdezett:

– Látom, egy új ember is van köztünk, szintén egy hölgy. Aki... mint hallottam, szintén érdekes kutatást végzett. Hadd kérdezzem meg: sikerrel?

– Igen, sikerrel jártam, hála a tanár úr diákjai segítségének.

– No, először is Dezső! Itt nem vagyok tanár, csak egy barát. Másodszor, ha lehetne, nagyon röviden el tudná mondani a kutatása eredményét?

– Igen. Valóban megtaláltam a nagyapám lezuhant gépét. És ami fontosabb, sok és különböző irányból jövő segítséggel a gépen szállított iratokat is meg tudtuk fejteni.

Katalin elhallgatott. Így Dezső kellett megint közbeszólni:

– Miféle gép volt és miféle iratokat vitt magával?

– Az apám szerelő volt az orosz fronton akkoriban. És, ez nyár vége felé történt, augusztus huszadikán lezuhant egy tapasztalt pilóta egy olyan géppel, amely egyébként túlsúlyos is volt, de a repülő tapasztalt volt és azelőtt sokszor repült már sikerrel azzal a géppel. Ezúttal azonban történt valami előre nem látható. Ehhez el kell mondanom, hogy akkoriban különböző módokon próbálták javítani annak a géptípusnak a hibáját. Ebben az esetben valami olyan módszert alkalmaztak, ami a mai „turbó” jelenségnek az elődje vagy őse lehetett. De ahhoz, hogy működjön, egy csövön nagyobb adag benzint kellett kapjon. Egy bizonyos mozdulatára a pilótának. De abban az esetben ez a turbóféleség nem működött. A gép átesett, dugóhúzóba került, amiből a pilóta ki tudta venni turbó nélkül is, de olyan későn, hogy már csak a földnek tudott nekimenni. Az esetből vizsgálat lett, német és magyar mérnökökkel és hivatalos szervekkel. Ez német részről és akkor a Waffen SS-t jelentette. Még szerencse, hogy kifogtak véletlenül, vagy sem, egyet a tisztességes emberek közül. Andreas Kirschnerről van szó, akit aztán büntetésből áthelyeztek. Miért? Nem tudom. Mindenesetre kiderült, hogy vagy egy oltári hülyeség, vagy szabotázs volt a dologban. A vész-üzemanyagcsövet ugyanis a közepe táján behegesztette valaki. Onnan tehát üzemanyag nem jöhetett. Ez állt a jelentésben, németül és magyarul is. Én láttam mindkét jelentést és nagyapám a csövet is magával hozta. Persze egymagában, tanúk nélkül nem sokat ér. Halálos szervezés volt. Vagy halálos hülyeség.

– És tudható, hogy ki volt az a pilóta? – ezt Dezső kérdezte, pedig a dátumból sejtette, hogy kiről is lehet szó.

Most Mircea állt fel, ő mondta ki:

– Horthy István.

Nagy csend lett. Tiszteletteljes csend, amely ezúttal Mirceának szólt.

A nagy csendbe aztán egy új szereplő lépett be. Telea Georgeta volt az új személy.

– Jó napot, kolléga – köszönt Dezsőnek, majd folytatta: – Azt hiszem, nem tévedek, ha úgy gondolom, vártak.

– Nagyon is vártuk! – mondták mind.

Aztán megint a régész prof. kezdett beszélni. De nemcsak beszélt, hanem ki is vett valamit a feneketlen női táskájából és letette az asztalra, éppen Márta elé. A tütartó volt, benne a tűvel. Mindenki tudta, hogy az az eredeti. És ez azonnal bizonyítást is nyert, amikor kinyitották, s láthatóvá vált, hogy bizony a tű legnagyobb részéről le van kopva az aranyozás. És a drágakövek egy része is hiányzik a rövid, keskeny nyélről. Csak az a mogyorónyi briliáns ült rendületlenül a nyél végén, ki tudja hogyan, talán a maradék aranyozással odafogva.

– Ez nem kellett senkinek! Lovagnak... Gondoltam, elhozom. Szerintem Márta az, aki leginkább megérdemli.

– Én? – sápadozott a leányka. – Én, milyen joggal? Biztosan van itt valaki, akinek több joga van hozzá!

Geta akkor odament az összetört lelkű férfihoz és eléje tette le a tüt.

– Valóban ön a jogosult! A kéztelen lovag egyenes leszármazottja. Azé a lovagé, aki helyben maradt a Német Lovagrend dicstelen távozása után és megtalálta az itt hagyott kacatok között a tüt. Csak ön rendelkezhet vele.

Dărăban felállt a helyéről és azt mondta:

– Nem kell nekem ez a szerszám! Meg van átkozva! Aki eddig birtokolta, mind erőszakos véget ért. Volt már nálam, de nem kell! A kislányom meghalt, kinek tartsam?

Márta is felállt:

– Én sem kérek belőle! Miért is kellene pont nekem?

Végül senkinek sem kellett.

– No, akkor menjen a múzeumba! De azt hiszem, ki kell kössük, hogy úgy vigyázzanak rá, mint a szemükre! Mert ha kiszabadul egyszer, megint csak baj lesz belőle!

Aztán még maradtak. Estig. Imre még szomorú volt az Elisabeta – ő így ismerte – elvesztése után, de Márta annyi szeretettel, törődéssel vette körül, hogy ki lehet jelenteni: nem lesz ez mindig így. Hasonlóképpen Mircea és Katalin esetében is.

Hogy mindenki talált magának beszélgetésre partnert, estefelé még Telea Geta is elunta magát, s odament vigasztalónak a Dărăban Petre asztalához.

– Elnézést! Leülhetek?

Hogy miért volt ez olyan békés és nyugodt? Talán a hely szelleme, talán a Dezső vendéglátása? Ki tudná megmondani?

– Kérem szépen! Örülök neki!

Geta tehát leült melléje.

– Mondja meg már, voltaképpen ki volt az a... műgyűjtő?

A férfi felhorkant haragjában.

– Egy senkiházi! Ki tudja, miféle utcasarokról szedték fel gyerekkorában? De jól kinevelték ellenünk! Méghogy a Ioana fia! Hogyne!

– Persze... Burlea Ioanáról van szó!?

– Igen! Majdnem én is elhittem. Kénytelen voltam Ioanát kivallatni! Képzelje el, hogy a köztisztviselőben álló, öszülő hajú tanárnő kénytelen volt szégyenkezve a fiatalkori kalandjáról beszélni egy férfinak! Vagyis nekem. El se engedett, amíg el nem kísértem egy nőgyógyászhoz. Ott aztán kiderült, hogy sosem szült életében.

– De én úgy tudom, hogy azért egy időben szerette a férfiakat...

– Persze! Ki nem szereti? Fiatal korában? De hogy Talay Andris mint apa? Hát ki tud tíz vagy tizenkét éves korában gyereket csinálni? Az sokkal, de sokkal később volt! Ez meg egy nagy debla ember, legalább húsz éves volt! Az egész arra ment ki, hogy minél erősebb bosszúvágyat oltsanak belé mind a két nép ellen. És ha lehet, kijátsszák a népeket egymás ellen! És nem ő volt az egyetlen! Voltak, vannak, lesznek még! Valakik nagyon akarják itt az ellenségeskedést! Bizony, asszonyom! Vigyáznunk kell!

– De ezt... nőnek nézték! Többször is! – ezt a régészprofesszor asszony mondta, vagy tán kérdezte.

– Olyan volt a mozgása. Olyannak nevelték – jött a válasz – és ez sem volt véletlen.

Telea Geta felemelte a poharát:

– Mondja, Petre! Ellenére volna, ha megkérném, hogy tegeződjünk?

– Egyáltalán nem! Itt úgyis mindenki azt teszi! Kedves társaság. Kár, hogy eddig nem tudtam róla!

Az író végszava

Így volt, eddig volt, utópia volt. Talán csak én képzeltem el így, magamat is vigasztalva. És hogy hol volt végeredményben az a bizonyos tű? Természetesen majdnem egész végig a Darabont, illetve újabban a Dărăban családnál. Úgy lopta el a „műgyűjtő”, amikor Erzsikét megölte.

VÉGE

Marosvásárhely, 2021. február 22.